

Tisdagen den 2 april

Kl. 13.00–15.54
18.00–21.05

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20–21 mars*

Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Europeiska rådet träffades, som vi alla vet, i Bryssel den 21–22 mars, och diskussionerna präglades först av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det akuta behovet av fortsatt europeiskt stöd. Den andra stora frågan var Mellanöstern och konflikten mellan Israel och Hamas, inte minst under lunchen med FN:s generalsekreterare António Guterres. Även europeisk försvarsindustri och förutsättningarna för det europeiska lantbruket diskuterades under toppmötet.

Fru talman! EU:s fortsatta stöd är helt avgörande för att Ukraina ska kunna möta Rysslands invasion och, ytterst, vinna kriget. EU har de senaste månaderna kommit överens om flera stora ekonomiska stödpaket – först de 50 miljarderna euro i budgetbeslutet och sedan ytterligare 5 miljarder euro till utbildning och militär utrustning inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten. Vid detta möte kunde vi dessutom enas om att avkastning från frysta ryska tillgångar inom EU:s medlemsstater ska kunna användas för att ge militärt stöd till Ukraina.

Detta var inte självklart från början, och denna första överenskommelse om hur frysta ryska tillgångar ska användas är en framgång – inte minst för Sverige, som har varit initiativtagare och drivit på för ytterligare stöd för Ukraina genom möjligheten att använda även frysta ryska tillgångar. Det kommer vi att fortsätta att göra. Budskapet till Ukraina är att vi i Europa inte bara står fast vid vårt stöd utan också stärker det. Det är ett särskilt viktigt budskap också till den amerikanska kongressen just nu: Stödet för en ukrainsk seger är och förblir vår allra viktigaste uppgift i det europeiska samarbetet i denna tid.

Stödet till Ukraina hänger också nära ihop med diskussionen om den europeiska försvarsindustrin. Förmågan att skala upp produktion av försvarsmateriel, inte minst ammunition, är central för att möta Ukrainas behov av militärt stöd. Hittills har det inte räckt, och den svenska regeringen – liksom många andra – stöttar nu det tjeckiska initiativet att upphandla ammunition på världsmarknaden. Återrapporten från den tjeckiske premiärministern Petr Fiala visar att detta uppdrag går framåt.

Kommissionen presenterade också nyligen ett förslag för att stärka europeisk försvarsindustri, till exempel genom gemensam upphandling, gemensamt agerande på världsmarknaden och gemensam planering. Det mottogs i grunden positivt av medlemsstaterna, men förhandlingarna är

Prot. 2023/24:90
2 april

*Åtterrapporing från
Europeiska rådets
möte den 20–21 mars*

bara i sin linda. Att djävulen ligger i detaljerna är som bekant sant, och det är sant även här. Regeringen kommer att delta aktivt i arbetet, och från svensk sida kommer vi att slå vakt om att mer europeiskt samarbete inte betyder mindre samarbete med till exempel USA och Storbritannien.

En fråga som inte är en detalj är den om finansiering. Europas försvarsindustri behöver tillgång till kapital, och i förlängningen är en välkapitaliserad försvarssektor avgörande för att vi ska kunna producera det materiel som behövs för att det ska vara möjligt att skicka materiel vidare till Ukraina. Europeiska rådet gav kommissionen i uppdrag att undersöka olika finansieringsmodeller och åtterrapporera till toppmötet i juni.

Från mina samtal i marginalen av mötet är det uppenbart att man på flera olika håll ser gemensam upplåning som ett alternativ för att finansiera ytterligare militärt stöd till Ukraina. Sverige och våra likasinnade håller som bekant emot i den frågan och pekar i stället på goda möjligheter att använda de resurser som redan finns.

Vid mötet enades vi om att Europeiska investeringsbanken, EIB, ska ges i uppdrag att se över sin utlåning till försvarsindustriprojekt samt se över definitionen av varor för dubbel användning, så kallad dual use. Om EIB breddar sin utlåning till fler försvarsprojekt skickar det en viktig signal också till andra aktörer.

Fru talman! Även EU:s politiska stöd är viktigt. Ukrainas EU-närmande är i sammanhanget helt avgörande. Efter det historiska beslutet att öppna medlemskapsförhandlingar i december förs nu diskussioner om de så kallade förhandlingsramverken för både Ukraina och Moldavien. Målet är att kunna besluta om dessa ramverk i sommar.

Vid mötet beslutades också att medlemskapsförhandlingar ska öppnas med Bosnien och Hercegovina. Nästa steg blir att upprätta och förhandla förhandlingsramverk som ska antas så snart som landet lever upp till kommissionens rekommendationer från oktober 2022. Det är som alltid ett steg i taget i dessa processer.

Fru talman! Den humanitära situationen i Gaza går knappt att beskriva med ord. Detsamma gäller det fruktansvärda lidande som kvinnor, män och barn nu tvingas utstå bokstavligt talat i skottlinjen mellan Hamas och den israeliska armén, och det gäller den helt omänskliga situationen för gisslan och deras familjer i ovisshet om gisslan. Kriget i Gaza var den givna huvudfrågan under lunchen med FN:s generalsekreterare Guterres. Han redogjorde för försöken att få in mat och vatten till civila och för den pågående utredningen om FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, UNRWA.

Som jag har lyft flera gånger tidigare är vi inom EU överens om mycket men inte om allt. EU:s medlemsstater har också alltmer samsyn med USA. Synen på Israel och Palestina skiljer sig av olika historiska skäl mellan medlemsstaterna, vilket också sätter sin prägel på dagens konkreta ställningstaganden. Jag upplevde dock en större samsyn vid detta möte än tidigare. Barn ska inte svälta ihjäl. Det behövs införsel av mat och mediciner, och därför behövs en humanitär vapenvila. Hela gisslan ska frigges omedelbart och villkorslöst. En förhandlad tvåstatslösning måste upp på bordet igen.

I sak kretsade diskussionen i huvudsak kring hur Europeiska rådet skulle formulera krav på att våldet ska upphöra. Vi kunde till slut enas om att slutsatser kunde antas, till skillnad från vid de två tidigare tillfällena. Som jag har sagt tidigare är enighet avgörande för om EU ska kunna spela en gemensam roll i denna förfärliga situation. Att vi lyckades den här gången är givetvis ett steg i rätt riktning för EU:s möjlighet att bidra konstruktivt. Jag förde också ett separat samtal med Tysklands förbundskansler Olaf Scholz om hur våra båda länder skulle kunna bidra konstruktivt.

Israels vänner måste ställa krav på Israels regering. USA:s fokus på att lindra den katastrofala humanitära situationen och samtidigt se till att gisslan frigges och att en framtida palestinsk stat inte styrs av Hamas måste också vara Europas fokus. Sverige har sagt till såväl Tyskland som USA i olika samtal att vi står till förfogande för att hjälpa till om andra länder uppfattar att vi har en roll att spela.

Fru talman! Europeiska rådet återkom än en gång till det europeiska lantbrukets förutsättningar. Som många kanske minns präglades toppmötet i februari av omfattande och ibland våldsamma jordbruksprotester. Många lantbrukare kläms nu från flera håll samtidigt. Vi har ny lagstiftning med skärpta villkor och krav som ibland leder till regelkrångel och nya rapporteringsskyldigheter. Samtidigt har många lantbrukare drabbats av inflation och höga energi- och bränslepriser och vissa länder av ett stort inflöde av ukrainsk spannmål och andra jordbruksprodukter.

Sammantaget ska man ta dessa frågor på allvar. Mindre familjegårdar på några få hektar har inte samma administrativa förutsättningar som stora företag. I möten med företrädare för svenskt lantbruk har de flera gånger framfört att många bönder känner att de ibland drunknar i både svensk lagstiftning och EU-lagstiftning och, ännu värre, i kombinationen svensk och europeisk lagstiftning. Vi hade ett sådant rundabordsamtal med det svenska jordbruket strax före Europeiska rådets möte.

Därför är det bra att kommissionen har föreslagit ett antal åtgärder som syftar till att öka handlingsfriheten för lantbrukare utan att för den sakens skull backa på våra högt ställda europeiska miljö-, klimat- och djurskyddsambitioner. Särskilt välkommet är att det nu ser ut som att Sverige tillsammans med Finland och andra länder har lyckats stoppa den så kallade naturrestaureringslagen. De stora skillnaderna mellan skog i olika EU-länder gör att beslut måste fattas som tar hänsyn till nationella förutsättningar. Naturrestaureringslagen hade inneburit en orimligt stor inskränkning i medlemsstaternas jord- och skogsbruk, inte minst i svenskt och finskt jord- och skogsbruk. Regeringen står upp för det svenska skogsbruket. Detta visar också att hårt och konsekvent arbete lönar sig.

Vi diskuterade också handelslättnader gentemot Ukraina. Polen drev på för skrivningar som tydliggör att frågor om handelsrelationen med Ukraina på sikt ska regleras i associationsavtalet mellan EU och Ukraina, vilket kunde tas in i texten i enighet eftersom det inte går emot förlängningen av de tillfälliga handelslättnader som rådet och EU-parlamentet har kommit överens om.

När det gäller dessa frågor pågår fortfarande diskussionerna i Bryssel. Eftersom ett antal länder inte godkände överenskommelsen på bordet kommer det belgiska ordförandeskapet att fortsätta förhandlingarna med Europaparlamentet. Sverige agerar alltjämt för att få en så bra lösning som

möjligt för Ukraina så snart som möjligt. Regeringen står på Ukrainas sida, och där kommer vi att stå kvar så länge det krävs.

Fru talman! Med detta avslutar jag redovisningen från Europeiska rådets möte.

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Låt mig börja där statsministern slutade, med stödet till Ukraina. Så länge vi har ett fullskaligt invasionskrig i Europa är inget viktigare än att hålla fast vid Sveriges och EU:s stöd till Ukraina så att Ukraina vinner kriget och Putins Ryssland förlorar. Det handlar om Ukrainas frihet och vår gemensamma säkerhet och trygghet. Detta hör vi sägas, inte minst i högtidstalen.

Mina frågor gäller det som uppfattas som ett sviktande stöd till Ukrainas frihandelsavtal med EU, det som sedan det fullskaliga krigets början varit utan tullar och kvoter till stöd för Ukraina. Hur gick det till när Sverige bytte linje från att tidigare stödja ett frihandelsavtal utan tullar och kvoter till att nu stödja ett frihandelsavtal med återinförda tullar och kvoter för Ukraina? Om vi får tro EU-ministern gläds man dessutom över detta. Hur och om ens alls gjorde och gör Sverige jobbet för att Ukraina i stället ska få behålla ett förlängt frihandelsavtal utan återinförda tullar och kvoter? Det finns ju andra sätt att förbättra för europeiska bönder än att mitt under brinnande krig låta Ukraina betala priset. Hur rimmar detta med högtidstalen om att sätta Ukraina först?

Detta sker också i ett läge när Ukraina på grund av högnationalisten Orbán redan fått sväva i ovisshet om nya pengar från EU och när det finns en oro för det amerikanska stödet och Trumps högerpopulistiska anhängare redan sätter käppar i hjulet. Är statsministern inte orolig för hur högnationalister och högerpopulister redan nu kan påverka EU-enigheten? Detta är inte minst högaktuellt med tanke på de nya avslöjandena om rysk påverkan på högnationalister i EU.

Jag tycker att det är uppenbart att Ukraina behöver allt stöd de kan få och att statsministern måste välja samarbetets och sammanhållningens väg framför splittringens väg.

Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag noterar att även i kammaren letar Socialdemokraterna efter oenighet där jag har uppfattat att det råder svensk enighet. Stödet till Ukraina är kompakt, långsiktigt och stabilt. Ändå letar Socialdemokraterna hela tiden efter något som ska skapa oenighet. Jag förstår inte varför. Den svenska ståndpunkten har varit glasklar: maximal handelsfrihet med Ukraina för att stötta dem i en mycket svår tid.

Vi lyckades nå enighet om att fortsätta detta stöd, dock inte ograverat, för det fanns helt enkelt inte enighet. Det handlar inte om några högerpopulister i största allmänhet, utan det handlar om att många länder ser problem för sina lantbrukare av många olika skäl – en del helt legitima, till exempel sonderreglerade jordbrukssektorer på nationell och europeisk nivå där regleringar måste tas bort för jordbruksföretagare. Andra passar på att se bekymmer med att ukrainsk spannmål eller ukrainska produkter kommer in på europeisk marknad, men här vill vi ha maximal öppenhet mot Ukraina. Ett tredje problem är att en del av den spannmål som bara

skulle passera genom Europa till världsmarknaden har blivit kvar på europeisk mark, vilket inte var syftet.

Sverige har letat efter maximalt stöd för maximal öppenhet gentemot Ukraina, men vi behöver ha enighet. Jag kan trösta Socialdemokraterna med att Sveriges röst har varit kristallklar i dessa frågor: maximalt stöd till Ukraina under maximalt lång tid. Men det kräver som sagt enighet. Nu finns inte denna enighet. Den var ganska bra på Europeiska rådet, men den brister i Europaparlamentet och i det råd som hanterar frågorna. Det belgiska ordförandeskapet jobbar nu med frågan. Exakt där står vi. Om sedan Socialdemokraterna vill hitta oenighet är det givetvis upp till Socialdemokraterna.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag kan inte se det på något annat sätt än att det så länge vi har ett fullskaligt invasionskrig på vår kontinent borde vara statsministerns ansvar att samla partierna i Sveriges riksdag i stödet för Ukraina. Därtill är det hans ansvar att bland EU-ledarna vara den som alltid står upp för stödet till Ukraina, eftersom det handlar om vår gemensamma säkerhet och trygghet. Om han avviker från detta och förhandlar fram något nytt som inte tidigare har legat på bordet måste han tala om varför och kanske till och med anstränga sig för att Sverige ska hålla samman i sitt stöd.

Jag har ytterligare två frågor om EU-toppmötet.

Det är jätteviktigt att EU:s ledare nu är överens om en omedelbar och hållbar vapenvila på Gaza. Vad tar Sverige tillsammans med andra EU-länder för initiativ för att få vapenvilan på plats och för att bidra till att humanitär hjälp kommer fram?

Vad tar statsministern för ansvar nu när tullar och kvoter har återinförts på Ukrainas export av jordbruksprodukter till EU, vilket kommer att kunna påverka svenska matpriser? Vad tar statsministern för ansvar för att detta inte ska drabba vanligt folk?

Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag noterar en bedövande enighet för Ukraina i Sverige, och jag noterar en grälsjuk socialdemokrati som ska hitta något att ha en avvikande åsikt om. Vi talar om den socialdemokrati som under den första veckan av detta krig inte ens kunde bestämma sig för om Ukraina skulle få vapen från Sverige eller inte. Låt oss nu måna om den breda sammanhållning över partigränserna för Ukraina och mot Ryssland som så många länder har stått upp för under så lång tid och spara grälsjukan till andra frågor.

Fru talman! När det gäller Mellanöstern är vår uppfattning att ju mer Europa kan enas om och ha en enad röst i de frågor där EU i grund och botten står gemensamt och tillsammans med USA utöva politiskt tryck både på Israels regering och på Hamas att släppa gisslan, desto större nytta kan vi göra, utöver att förstås ge pengar till de humanitära insatser som också behövs.

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Inledningsvis vill även jag från Sverigedemokraternas sida understryka det positiva i att vi här i Sveriges riksdag har en bred enighet

Prot. 2023/24:90

2 april

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20–21 mars*

rörande stödet till Ukraina. Vi kan också konstatera att vi har en regering som arbetar konstruktivt för att uppnå en bred enighet även i EU.

På mötet med Europeiska rådet var det glädjande att se att vi nu har klartecken för att använda avkastningen från de frysta tillgångarna för att kunna stötta Ukraina brett, även med vapeninköp. Från SD:s sida skulle vi även önska att man kunde använda de här frysta tillgångarna på 200 miljarder euro på ett konstruktivt sätt, och jag vet att statsministern jobbar på det sättet. Vad tror statsministern framöver om möjligheterna att använda även de befintliga medlen och inte enbart avkastningen? Det är en fråga från min sida.

Fru talman! En annan positiv sak på rådet är slutsatserna som understryker behovet av en livskraftig lantbrukssektor. Vi kan nu också se att det kommer konkreta förslag från kommissionen. Möjligen kommer de lite sent, men vi får vara tacksamma för att de kommer, även om vi från Sverigedemokraternas sida hoppas på mer handlingskraft från kommissionen i de här frågorna. Det som har kommit från kommissionen nu kommer kanske framför allt att hjälpa mindre lantbruksföretag i andra länder än Sverige. Vi har ju lite större lantbruksföretag.

Ett konkret problem är även de mål som finns kvar på europeisk nivå i den europeiska livsmedelsstrategin om exempelvis 25 procent ekologiskt. Frågan är hur det skulle slå mot livsmedelsförsörjningen. Vi har också naturrestaureringslagen, som vi inte riktigt vet hur det kommer att bli med.

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det kom flera viktiga frågor på samma gång. Jag börjar med de frysta tillgångarna. Det finns en tydlig pendang till den förra frågan, med stark svensk enighet om maximal användning av frysta ryska tillgångar – gör så mycket som möjligt! Det fanns ju skäl till att det här startade under svenskt ordförandeskap och att det var en svensk utredare som ledde arbetet med att identifiera volymerna av frysta tillgångar, identifiera olika legala vägar framåt och skapa enighet mellan länder.

Det är skillnad mellan dem som står ensamma och ropar ut i öknen och dem som bildar allianser med andra – inte för att göra det perfekta utan för att göra så mycket som det går att få enighet kring. Nu har vi kommit så pass långt att vi har enighet om att använda avkastning av frysta ryska tillgångar. Det är en bra början. Vi i Sverige skulle vilja gå längre, precis som på många andra områden, men det hade varit dåligt att ställa sig bredvid och blockera en sådan överenskommelse för att den inte är den perfekta lösningen.

Kommer vi då att komma vidare? Det är svårt att veta. Ett flertal länder är skeptiska och rädda för följdverkningar. Europeiska centralbanken är mycket varsam och är rädd för valutakonsekvenser. Just där har Sverige som bekant inget inflytande. Men jag tror att det här är ett första steg som, om det visar sig framgångsrikt, kommer att mana fler att vilja gå längre.

Naturrestaureringslagen har vi varit emot hela tiden. Den förra regeringen slarvade systematiskt med detta och kunde inte enas om att skydda svensk skog ordentligt. Nu gör vi det tillsammans med Finland. Ingen har nog missat det. Vi har fått flera andra partnerländer med oss också, även om de är mindre exponerade för skogsekonomi än vi är och därmed också kan ge mindre klimatbidrag än vad vi i Sverige kan göra med vår skog. Genom att vi har samlat allianser har vi nu en blockerande minoritet, och

vi får se vad som händer i frågan. Så här långt har vårt arbete för att skydda svenskt skogsbruk varit framgångsrikt.

Prot. 2023/24:90

2 april

Åtterrapportering från

Europeiska rådets

möte den 20–21 mars

Anf. 8 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åiterrapporten. Det är glädjande att enigheten i rådet är så stor när det gäller stödet till Ukraina och sanktioner mot Ryssland. Förhoppningsvis kan rådet snart också nå en överenskommelse när det gäller att stoppa rysk gas och olja.

EU:s försvarsindustri diskuterades på rådets möte. Just nu är inriktningen att det ska produceras mer vapen och mer ammunition. Men det framgår inte riktigt hur rådet ser på tiden efter kriget i Ukraina. Vad kommer att hända med den materiel som har producerats? Hur ska Europas försvarsindustri ställa om till fred? Jag hoppas att det även finns en plan för det och för hur vapen ska destrueras i stället för att hamna i händerna på kriminella nätverk.

Kriget i Gaza har nu pågått i nästan ett halvår. Över 32 000 palestinier har dödats, varav en tredjedel barn, och många har sårats. Israelisk militär har bombat och förstört sjukhus, vilket försvårar vården. Flera barn har svultit ihjäl, och livsmedelskrisen för med sig att det uppstår bråk med dödlig utgång vid de få leveranser som kommer in i Gaza. I går dödades också sju internationella hjälparbetare av israelisk militär när de förde in förnödenheter.

Rådet har landat i flera starka och bra slutsatser om hållbart eldupphör, om att Internationella domstolens beslut ska följas, om att livsmedelstransporter måste få komma in, om UNRWA:s betydelse för nödhjälp och om hur civila ska kunna skyddas. Men samtidigt som man talar om sanktioner mot Hamas för att få gisslan frisläppt sägs inget motsvarande om Israel. Att det är Israel som dödar hjälparbetare, civila och barn i Gaza och som orsakar svält genom att inte släppa in livsmedel nämns inte ens i slutsatsen. Det är som om det sker av sig självt. Det borde vara självklart att Europa inför sanktioner mot Israel för att få stopp på detta fasansfulla krig. Min fråga till statsministern är: När kommer det att komma upp på dagordningen?

Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi börjar med försvarsindustrin. Först vill jag kvittera att jag gläds över enigheten också i den här frågan: enighet om att förse Ukraina med så mycket vapen som möjligt så att de kan vinna det här kriget och enighet om att försvarsindustri är en nödvändig verksamhet för demokratier för att kunna försvara sig. Det har inte alltid varit självklart. Ju färre vapen vi har i världen, desto bättre är det. Det är den långsiktiga ambitionen, men naturligtvis måste demokratierna kunna försvara sig mot dem som har vapen. Allt detta tycker jag att vi numera har en bra enighet om i Sverige.

Det bästa sättet att undvika att vapen hamnar i dåliga händer efter kriget är att Ukraina vinner kriget, att demokratier kan försvara sig mot icke-demokratier och att de länderna därefter står starkt rustade inför nästa försök av ett land som vill någon illa. Det är det allra bästa sättet att låta de vapnen göra nytta även efter kriget. Det medverkar Sverige gärna till som stolt försvarsmaterielproducent.

När det gäller Mellanöstern är det alldeles uppenbart att den humanitära situationen är helt förfärlig. Där står rådet helt enat. Alla de saker som nämns nu var uppe till diskussion. Men som bekant måste rådet landa i enighet i sina slutsatser, och det här är så långt enigheten i EU:s medlemsstater når. Låt oss då se glaset som halvfyllt snarare än halvtomt! Vi kom längre än tidigare. Vi har mer samsyn med USA än tidigare. Det är fler länder som vill göra någonting konstruktivt i denna mycket svåra situation. Så här långt kom vi enigt den här gången. Jag utesluter inte att vi kan komma längre i enighet senare.

Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret.

När det gäller Västbanken är slutsatserna väldigt tydliga i sin kritik av bosättningsvåldet men också av Israel. Man skriver att det är en medveten och uttalad politik från Israels regering att utöka bosättningarna och uppmanar kommissionen att införa sanktioner. Jag undrar om statsministern kan säga något om de här sanktionerna. Ska de riktas mot bosättarna, mot Israel eller både och? Varför kan man vara så tydlig när det gäller Västbanken men inte när det gäller Gaza?

På samrådet sa statsministern att EU inte kan påverka Israel utan att det bara är USA som kan göra det. Men det är ju att smita ifrån ansvaret. Självklart kan EU påverka Israel genom att införa sanktioner. Det är viljan som saknas. Jag konstaterar att statsministerns retorik har ändrats. Jag skulle önska att Sverige var pådrivande i stället för att följa efter övriga länder, till exempel när det gäller eldupphör.

Slutligen är det inget att skryta med att Sverige stoppat naturrestaureringslagen. Sverige borde stödja miljö- och klimatåtgärder, inte stoppa dem.

Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag tror att vi möjligen menar samma sak men uttrycker det på olika sätt. Först, när det gäller Västbanken, uppmanar vi kommissionen att komma tillbaka. Det är så det går till. Sedan tar de fram ett förslag som därefter, i sina detaljer, kommer att utvecklas i andra rådskonstellationer. Det var ett viktigt steg att rådet kunde enas om detta uppdrag.

När jag sa att EU inte har spelat en ledande roll var det bara ett krasst konstaterande av att så länge EU är så oenigt i sina åsikter att man inte ens kan ha gemensamma slutsatser så spelar EU en ganska begränsad roll på världsarenan, medan USA har spelat den tydligaste rollen.

Jag sa samtidigt att jag önskar att EU ska kunna spela en starkare roll, men då måste vi ta fasta på allt som vi faktiskt är eniga om. Vid rådsmötet togs ändå viktiga steg mot att markera att det inte är några små saker där EU står enat och därmed kan göra mer slag i saken, hand i hand med till exempel USA.

Anf. 12 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Att hålla gränsen mot Ryssland och att stå upp för Ukraina är fullständigt överordnat det mesta just nu. För att kunna göra det behöver vi inom EU vara självförsörjande när det gäller matproduktion, både i krig och – på lång sikt – i fred.

Den befintliga jordbrukspolitiken är som vi alla vet krånglig, inte särskilt lönsam, inte tillräckligt konkurrenskraftig och inte tillräckligt hållbar. Därför är det oerhört välkommet att man nu tittar över detta och bland annat minskar administrationen, vilket är akut.

När det gäller den svenska livsmedelsproduktionen tror jag att vi är väldigt eniga om att den är bland de mest klimatsmarta i världen och, inte minst, att vi är duktiga på djurhållning och har låg miljöpåverkan. Nu gäller det att verkligen försöka få upp EU till vår nivå, inte bara för vår och vår konkurrenskrafts skull utan för hela Europas och utvecklingens skull.

Samtidigt har vi förhoppningen att vi ska utvidgas med Ukraina och Moldavien, och då blir frågan: Vad är statsministerns bild? Hur ska detta gå ihop, och hur går diskussionerna efter mötet? Det står inte jättemycket i protokollet. Det finns ett litet embryo till en början, men det räcker inte. Vi kommer att behöva reformera mer.

Känner statsministern att det finns stöd för den svenska viljan att ha ett hållbart jordbruk, där även Ukraina finns med på ett hållbart sätt?

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Man ska som statsminister akta sig för att recensera frågor, men detta var en otroligt bra och svår fråga.

Vi kan börja med lite olika intressekonflikter. Det som beskrivs väldigt väl är ett antal mycket legitima intressen: ett lands självförsörjningsförmåga, inte minst nu när vi vet att krig inte bara är en teoretisk risk utan en högst påtaglig, praktisk risk, vår gemensamma vilja i Sverige och EU att ha stränga och strikta miljökrav, klimatkrav och djurhållningskrav och vår gemensamma vilja, i alla fall i Sverige, att ha mycket frihandel för att gynna konkurrensen och konsumenterna.

Allt detta är mycket legitima krav som också kan stå emot varandra. Låt oss erkänna det. Detta är verkligen ingen enkel matematik, och just nu prövas det här väldigt starkt. Om man dessutom lägger till viljan att temporärt stötta Ukraina av ett specifikt skäl krockar det med dessa saker. Låt oss utifrån allt detta vara vuxna nog att inse att det är svåra avvägningar som vi gör.

När det gäller Ukrainas långsiktiga väg ska man skilja den från det temporära. Alla förstår att det på många sätt skulle vara bra att inkludera Europas kornbod i den europeiska marknaden. Det skulle öka vår samlade förmåga till bra livsmedelsproduktion, men alla förstår att detta kommer att utmana den europeiska jordbrukspolitiken och dess finansieringsmodeller ganska mycket. Det kommer också att utmana ganska många länders uppfattning om vad som är lagom självförsörjningsgrad även inom Europa.

Jag har inget bra svar på frågan just nu. När vi efterhand tar nya steg i själva medlemskapsförhandlingarna och låser fast de ramverk som jag nämnde i min inledning kommer jordbrukspolitiken utan tvekan att vara en av de absolut största och svåraste nötterna att knäcka.

Anf. 14 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag vill ändå skicka med både frågan och även det där med att verkligen stå upp för vårt svenska system och de lagar och regler som vi har, samtidigt som Ukraina och, som statsministern

själv sa, det bidrag som Ukraina kan ge när det gäller jordbruket är mycket välkommet.

Jag måste följa upp det som gäller de frysta ryska tillgångarna, för det är onekligen jättebra att Sverige var initiativtagare. Statsministern sa tidigare också att man är beredd att ta nästa steg och ha maximal användning. Jag vet dock att oenighet råder. Upplever statsministern att Sverige står ensamt, eller finns det fler som tillsammans med Sverige kan driva frågan vidare så att det blir mer än vad det är just nu?

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! I grund och botten ser vi likasinnade länder samma sak här. Det är ungefär samma länder som alltid är maximalt strama mot Ryssland och som har en maximal vilja att hjälpa Ukraina.

Sedan finns det komplikationer. Euroländerna, som har gemensam valuta, kommer att behöva ha en gemensam ståndpunkt i många av dessa frågor, vilket kan begränsa handlingsfriheten för ett antal länder, i varje fall en smula. Jag uppfattar inte att de ännu har tagit slutlig ställning som euroområde, men Europeiska centralbanken har signalerat att man vill vara försiktig av delvis andra skäl. Det är inte av bristande vilja att hjälpa Ukraina – så ska man inte se det. Man kan inte in-teckna varje kritisk ståndpunkt om något som en bristande vilja att hjälpa Ukraina, men man kan göra olika värderingar av vilka risker som ligger i något.

Jag tror att juryn är ute, som det heter. Jag tror att de första stegen är viktiga som grund för att se om vi sedan kan komma vidare.

Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Jag ska börja med att lite plikttroget återupprepa några av de punkter som jag i form av opposition brukar ta upp. Det gäller naturligtvis ekocidfrågan, där jag hade som ett medskick att försöka ta med sig den åtminstone i fikapauserna och i korridorerna. Det vore intressant att höra om det fanns någon typ av ordväxling i den frågan, även om den formellt sett inte stod på dagordningen.

Det andra gäller de kryphål som finns. EU har importerat rysk energi för mer än 200 miljarder euro, och Sverige har importerat för drygt 1 miljard svenska kronor. Detta är något som vi snabbt måste åtgärda. All import av rysk energi måste stoppas. Vi måste sluta att finansiera detta fruktansvärda krig.

Jag skulle också vilja ägna mitt anförande åt jordbruksfrågan. Precis som föregående talare tror jag att det finns stor enighet i riksdagen och i den svenska opinionen i allmänhet om att vi ligger i framkant vad gäller miljö, natur och djurvälstånd. Det finns saker vi som skulle kunna göra mycket bättre, men jag tycker att vi ska se på detta med stolthet och också som en konkurrensfördel.

Det är en svår situation för bönderna, som står för den stora risken när mat produceras. Hittills har politiken gått ut mycket på att minimera risken för dem som investerar, och 80 procent av jordbruksstödet går till de största jordbrukarna i EU. Är statsministern och regeringen intresserade av att titta på en omfördelning för att stötta de mindre och mellanstora jordbrukarna?

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi kan börja med ekocidfrågan, det vill säga miljöbrott i en mycket bred bemärkelse. Det nämns förbluffande ofta. Det nämns, om jag ska vara ärlig, när man tar upp olika sorters förbrytelser som Ryssland har begått, från det som är på allas näthinnor – uttryckliga krigsbrott riktade mot kvinnor, män och barn – till infrastrukturell förstörelse och sådana saker. Där nämns det nästan alltid. Men precis som frågeställaren sa var det inte explicit uppe på Europeiska rådets möte just den här gången.

När det gäller sanktionerna mot Ryssland har jag sagt många gånger på samma tema som tidigare att de ska vara maximala, men att enigheten ska bibehållas. Därför tänker vi precis som den förra regeringen hålla oss till principen att vi står upp och driver på för sanktioner, men att vi håller oss till dem. Det ska inte vara ett lapptäcke av olika sanktioner och sanktionsregimer.

Just nu skulle jag säga att det är viktigast att se till att de sanktioner vi har infört också efterlevs, både inom EU och via tredjeland, på olika sätt. Det är alltför många andra länder som drar nytta av det här på ett dåligt sätt.

När det gäller jordbruket delar jag helt uppfattningen om att det ska vara mycket hög standard på miljökrav, klimatkrav, djurhållning och så vidare. Samtidigt tror jag att alla inser att om man vill ha frihandel och konkurrens inom livsmedelsproduktionen i Europa måste reglerna vara så lika som möjligt, för annars kommer länder med andra krav att dra nytta av dem på bekostnad av de länder som har tuffare krav. Det tror jag att alla förstår.

Allra sist – det är mycket fokus på de mindre jordbruken. Jag fick lära mig att 10 hektar är snittstorleken på europeiska familj jordbruk. Det läggs mycket fokus på regelförenklingar just där.

Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Vi håller inte med varandra i sak vad gäller jordbruksfrågorna. Frihandelsavtalen som regeringen talar sig mycket varm för är på hundratals, ibland tusentals sidor. Statsministern nämnde i ett tidigare inlägg att man har sönderreglerat jordbrukssektorn, och det är precis det man gör med de här frihandelsavtalen. Bönder behöver resilienta ekosystem mer än väldigt komplicerade frihandelsavtal som inte är skrivna för att underlätta deras sak.

Min nästa fråga handlar om eldupphör, vilket är någonting som FN:s säkerhetsråd kräver. Är regeringen beredd att driva på för att pausa EU:s associeringsavtal tills Israel lever upp till FN:s resolutioner?

Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi står helt bakom de många olika krav som jag nämnde. Humanitär vapenvila är ett av dem, naturligtvis förenat med villkorlös frigivning av hela gisslan och många andra saker. Sverige har drivit på i alla dessa frågor med ambitionen att låta EU stå så enigt som möjligt. Vill EU kunna agera tillsammans med andra ledande aktörer i världen, inte minst USA, och konstruktiva krafter i regionen måste EU kunna tala med en röst. Så länge vi talar med 27 olika röster kommer i praktiken enstaka EU-länder att räknas styckevis. Jag tycker att det är viktigt att vi tillsam-

mans med bland annat USA faktiskt använder den enighet som i praktiken finns och att den får genomslag.

Anf. 20 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Det har nog aldrig varit så viktigt som nu att EU står enat och starkt mot bakgrund av en orolig omvärld med krig i Europa och som en viktig signal till våra vänner i USA, inte minst vad gäller stödet till Ukraina. Jag är glad över att Sveriges regering är tydlig med att stödet till Ukraina är den viktigaste säkerhetspolitiska frågan i Sverige och också i EU.

Det var som sagt flera viktiga beslut som togs på mötet, såsom att avkastning från frysta ryska tillgångar ska kunna användas för att ge militärt stöd till Ukraina och att Europeiska rådet nu uppmanar Europeiska investeringsbanken att se över sin utlåningspolitik gentemot försvarsindustrin för att säkra tillgången till finansiering. Det är också viktigt att Sverige stöder det tjeckiska initiativet att upphandla ammunition på världsmarknaden. Made in Europe är inte det viktigaste, utan det är att säkerställa att Ukraina får den ammunition de behöver.

Jag är såklart nyfiken på statsministerns bedömning av hur snabbt flera av de här åtgärderna kan komma på plats och få verklig effekt när det gäller att säkra stödet till Ukraina. Men framför allt vill jag tacka statsministern för att Sverige driver på för att säkra stödet till och finansieringen av Ukrainas viktiga kamp, som vi vet att de utkämpar också för allas vår frihet.

Slutligen vill jag konstatera att det i en bredare bemärkelse behövs ett starkare och kapablare EU på säkerhets- och försvarsområdet. Det kommer att bidra till global och transatlantisk säkerhet och kan också komplettera Nato på ett utmärkt sätt.

Jag välkomnar att det nu är flera bra saker som lyfts fram i slutsatserna, till exempel försvarsindustriella samarbeten, minskad byråkrati, åtgärdande av flaskhalsar, forskning och utveckling och gemensam upphandling. Ingen EU-armé, alltså, och inget dubbelarbete med Nato, utan snarare att man bygger vidare på EU:s grundläggande styrkor och ytterst säkrar det som är allra viktigast: fred på den europeiska kontinenten.

Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag börjar med de konkreta sakerna. Jag tycker som sagt att av återrapporteringen från Tjeckien att döma går det hyggligt bra med initiativet att dammsuga världsmarknaden. Det gäller även sådana länder som inte aktivt skyltar med att de bidrar till att hjälpa Ukraina. Det är bra. Vi bidrar med både pengar och engagemang. Andra exempel är det som kallas för Rammsteinformatet, där många länder nu går samman för att stötta och koordinera vapenleveranser, och att Nato som organisation tar ett starkare grepp om detta så att fler länder kan göra helt koordinerade saker samtidigt. Vi har ju aktuella diskussioner om flygkapacitet och många sådana saker.

Jag tycker att det går framåt men har ändå stor respekt för att Ukraina alltid kommer att tycka att det är för lite och går för långsamt. Jag har stor respekt för den ståndpunkten.

När jag ändå är inne på detta – vi har så många saker vi tycker olika om i den här kammaren, på helt legitima grunder. Vi tycker olika om inrikespolitik, kärnkraft, skatter och alla möjliga saker. Låt mig ändå ta fasta

på att vi har en fundamental enighet när det gäller säkerhetspolitiska vägval.

Jag tycker att det är viktigt att säga att Ukrainas situation i all sin förfärlighet har fått oss att nå samsyn kring många andra saker. Vi har lagt om den svenska säkerhetspolitiken. Sverige är medlem i Nato. Det hade varit otänkbart för många före Ukrainakriget. Vi har en ny syn på den svenska traditionen att ha en försvarsindustri, som en del behandlade som något katten hade släpat in. Nu tycker vi att den är en stolthet för landet och använder den aktivt för Ukrainas sak.

Vi är eniga om att ge militärt, ekonomiskt, politiskt och humanitärt stöd till Ukraina. Jag tycker alltså att det finns väldigt många områden – inom ramen för att det är en förfärlig situation – där enigheten manifesteras när vi provas på allvar. Och det beror ju på att de allra flesta inser att det som hände i Ukraina skulle kunna drabba vilken demokrati som helst.

Anf. 22 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Med krig i Europa är det naturligt att fokus ligger på Ukraina, men jag tycker att det är väldigt bra att EU också har situationen i Mellanöstern högt på agendan. Jag välkomnar att Europeiska rådet lyckades enas om slutsatser om att få stopp på våldet – trots viss, känd splittring som statsministern var inne på.

Det är en styrka att man kan enas om de grundläggande sakerna: att Hamas terroristattacker den 7 oktober fördöms i kraftigaste ordalag, att Israel har rätt att försvara sig och att gisslan måste fritas men att en vän av Israel också måste kunna kritisera Israel, som statsministern sa. Den humanitära situationen på Gaza är alldeles fruktansvärd, och det är bra att EU kräver en omedelbar humanitär paus och också markerar att en markinsats i Rafah inte bör genomföras. Jag tycker att det är bra att regeringen driver på för att hålla två tankar i huvudet samtidigt i den här mycket komplexa frågan.

Statsministern nämnde att man återkom till frågan om en tvåstatslösning i diskussionen. Många kanske känner att detta är något avlägset. Vad är statsministerns medskick till dem som tvivlar, och vad behöver i grunden göras nu för att en gång nå dit?

Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag har två svar. Ett handlar om det omedelbara och ett om det långsiktiga.

Den humanitära accessen måste omedelbart öka dramatiskt. Nu görs det ett försök sjövägen från Cypern, och det är mycket vällovt. Det sker med mångas hjälp, inklusive Sveriges. Men mycket mer måste ske landvägen. Rapporter säger att det kommer in ungefär 150 lastbilar per dygn. Det borde vara uppåt 500 lastbilar per dygn, minst. Det är bara en antydning om vilken monumental uppgift det är att förse Gaza med förnödenheter. Allt internationellt tryck där är absolut nödvändigt.

Det långsiktiga handlar om tvåstatslösningen. De som inte tror på den tycker jag är svaret skyldiga. Vad tror ni på i stället för en förhandlad tvåstatslösning, där ett demokratiskt Israel kan leva sida vid sida med ett demokratiskt Palestina? Jag förstår alla problem på vägen dit, men det finns ingen annan väg som har större trovärdighet när det gäller att skapa långsiktig fred i Mellanöstern.

Prot. 2023/24:90

2 april

Åtterrapporering från

Europeiska rådets

möte den 20–21 mars

Anf. 24 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för återrapporten och för svaren på tidigare frågor. Jag är väldigt glad över EU:s arbete för Ukraina och för att man fortsätter sanktionstrycket på Ryssland, nu också med användandet av frysta tillgångar. Det är viktigare nu än någonsin.

För en dryg vecka sedan lämnade jag Lviv i Ukraina efter att tillsammans med andra riksdagsledamöter från olika partier ha kört ned tillsammans med den blågula bilen och överlämnat sju ambulanser, eller snarare sjuktransportbilar, till dem som behöver dem mest, nämligen de som strider för sin egen och för Europas frihet och demokrati vid fronten i Ukraina. Sista natten fick vi uppleva ett antal timmar i skyddsrum när ryska missiler och drönare skickades mot Lviv.

Vi togs emot av soldater som skulle vidaretransportera ambulanserna men även av vice borgmästaren som berättade om lokala utmaningar, såsom inhysande av administrativa enheter även från andra kommuner i ockuperade områden samt det fantastiska arbete man gör på rehabiliteringsområdet. Jag betonade från vår sida att hela den svenska riksdagen har en samsyn i vårt stöd till Ukraina och att vi fattar alla beslut om militärt, humanitärt eller ekonomiskt stöd till Ukraina i full enighet.

Min fråga till statsministern är om statsministern tycker att det som diskuterades och beslutades på Europeiska rådet leder till ett fortsatt långsiktigt och enligt förhållningssätt i EU-kretsen när det gäller stödet till Ukrainas frihet och om det även fördes samtal om hur dialogen ska föras över Atlanten där vi hör att det är lite grus i maskineriet.

Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det var ännu en svår men intressant fråga. Jag tror att alla vi som brinner för att hjälpa Ukraina och som har varit på plats har sett något med egna ögon som nästan är svårt att beskriva för människor som inte har varit där. Jag har förstås all respekt för att alla inte kan vara i Ukraina; det skulle göra mer skada än nytta. Men det är en helt omvälvande upplevelse att se det med egna ögon och få det bekräftat.

När det gäller långsiktigheten tycker jag att man ska se det optimistiskt. Vi fick till slut igenom hela stödpaketet – inte utan problem, det vet alla, men vi fick igenom det. Vi fick igenom medlemskapsförhandlingar med Ukraina, och vi fick igenom fredsfaciliteten. Det finns alltså i grund och botten ett mycket starkt stöd för detta, skulle jag säga.

Sedan måste man också säga, så att man har tänkt igenom olika scenarier, att demokratier är sårbara. Det händer många andra saker – lågkonjunktur, energiproblem och allt möjligt annat. Demokratier har många saker att tänka på samtidigt. Ryssland tror att demokratiernas inneboende sårbarhet talar till deras fördel, både i Europa och i USA. Det är därför många fruktar att de ska lägga sig i och desinformera under EU-vals kampanjen, till exempel. Det diskuterade jag med Roberta Metsola när hon var här häromveckan. Det är en allvarlig risk för att de gör allt de kan för att förstöra EU-valet.

Många är också rädda vad gäller USA efter erfarenheten från 2016, även om USA själva tror att de är bättre rustade den här gången. Det finns en uppenbar risk att USA går in i en tid av mer isolationism. Vi har sett sådana perioder tidigare i USA:s historia. Då måste Europa vara beredda att axla ett större ansvar helt själva – att behålla den transatlantiska länken

men vara beredda att göra mer själva. De flesta europeiska länder är beredda på allt detta men hoppas att vi ska kunna gå hand i hand med USA när vi gör det.

Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret på min fråga. Jag förstår att det bara är framtiden som kan utvisa hur vi kan hålla ihop Europa och även hålla den transatlantiska länken väldigt nära knuten till oss.

Jag skulle vilja ställa en fråga kring mötet med FN:s generalsekreterare António Guterres om Mellanöstern, som jag förstod att diskussionerna framför allt handlade om. Jag förstår att det diskuterades mycket utifrån det akuta läget, men vi måste också klara av att prata om framtiden. Diskuterades även det med Guterres? Diskuterades en tvåstatslösning etcetera? Det är klart att det finns många förutsättningar: Hamas kan aldrig vara en del av en tvåstatslösning, gisslan måste släppas och allt annat som statsministern räknade upp. Fanns det också med i diskussionerna med Guterres?

Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det var uppe, naturligtvis. Det är ingen hemlighet att FN:s roll inte är alldeles enkel just nu när dess viktigaste vapen inte riktigt är användbart och paralyseras av andra konflikter, inte minst det pågående kriget mot Ukraina. Det är nog ingen som har något slags drömsk tilltro till att FN kommer att kunna lösa de här problemen. Så är det inte. Det betyder dock inte att FN är oviktigt – tvärtom, det är trots allt en mötesplats för alla länder. Som någon sa: Hade inte FN funnits hade vi behövt skapa FN, för vi måste kunna träffas och diskutera även med länder som tycker väldigt olika ibland. Det tycker jag själv att jag fick uppleva på plats under generalförsamlingen.

Som en beskrivning av hur det ser ut på marken är det nog ändå FN som har bäst koll, liksom UNRWA, förstås, inklusive de problem som har funnits och som de nu har intygat att de tar på mycket stort allvar. Jag har stor respekt för deras arbete.

Anf. 28 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Jag tänkte börja med att uppehålla mig lite vid Ukraina. Tullfriheten med EU är nu tyvärr borta från bordet. Som liberal hade jag, kanske föga förvånande, gärna sett en fortsättning på den. Att lyfta tullarna var ju mycket viktigt för den ukrainska ekonomin. När vi nu återigen förmodligen kommer att införa tullar kan man resonera om att man tar med ena handen och ger med den andra, men nu är vi där vi är.

Det är väldigt viktigt att vi står stadigt i stödet till Ukraina. Jag vill särskilt tacka statsministern för den tydlighet statsministern uttryckte i sin rapport. Vi måste fortsätta att stå på Ukrainas sida. Vi kommer att stå kvar.

Jag delar också statsministerns förvåning över Socialdemokraternas försök att måla upp en bild av oenighet här i riksdagen. Det är faktiskt obegripligt.

Detta var mest en reflektion. Nu till frågan jag tänkte ställa: Vid det öppna samrådet inför rådets möte lyfte jag frågan om FN:s rapport om sexuellt våld som skulle diskuteras vid mötet. Sexuellt våld används tyvärr mer som regel än som undantag i väpnade konflikter. Alldeles fasansfulla

uppgifter finns i den här rapporten. Jag undrar om statsministern kan berätta något om vad som diskuterades i samband med den här punkten och hur frågan fortsatt kommer att hanteras.

Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! När det gäller tullfriheten är det lite svårt att bedöma vad som händer nu. Vad vi tycker är däremot lätt att bedöma: Vi kommer att stå kvar där och göra allt vad vi kan för att stå vid Ukrainas sida. Sedan behövs det som bekant enighet i EU-kretsen för att det ska kunna bli ett gemensamt beslut. Det blir en svår nöt för det belgiska ordförandeskapet att ta upp den tråden en gång till.

Sexuellt våld togs upp även av en annan frågeställare här. Det nämndes bara – det var ingen egen separat diskussionspunkt. Jag har alltså tyvärr inget att åiterrapportera från själva rådsmötet om detta, utan det nämndes som ett av flera vidriga exempel på övergrepp som sker och som vi förstås har ett internationellt ansvar att motarbeta men också att utkräva ansvar för efteråt och allt det som krävs för att kunna kartlägga och bevisa saker långt senare. Men det nämndes alltså mest som ett exempel.

Anf. 30 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Jag har en kort följdfråga. Har statsministern någon uppfattning om hur rapporten kommer att hanteras vidare? Kommer den att tas upp igen? Det är viktigt att hålla frågan levande.

Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det kommer den garanterat att göras. Om inte annat kan vi själva se till att den hålls levande. Det är ofta ganska många frågor som är uppe samtidigt. Det är ganska få saker som man går in på i detalj på Europeiska rådet. I andra rådskonstellationer kan saker diskuteras lite mer i detalj. Låt oss återkomma till det antingen på Europeiska rådet eller till exempel på utrikesministerrådet.

Åiterrapporteringen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 5–8 och 12 mars justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Lena Hallengren* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 25 mars, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Björn Petersson* (S) och

att *Markus Wiechel* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 27 mars, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Ulf Rexefjord* (SD).

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Prot. 2023/24:90

2 april

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Eleonore Lundkvist som suppleant i konstitutionsutskottet under Caroline Högströms ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 2 april–12 augusti* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Eleonore Lundkvist (M)

§ 5 Meddelande om statsministerns frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 4 april kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Ulf Kristersson (M).

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:630

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:630 Fiskehamnar i Halland
av Christofer Bergenblock (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 22 mars 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:637

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:637 3R-centers framtid
av Lorena Delgado Varas (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 22 mars 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Prot. 2023/24:90
2 april

Interpellation 2023/24:638

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:638 Effekthöjning i vattenkraften
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 22 mars 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:645

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:645 Civilsamhällets roll och svenskt bistånd
av Anna Lasses (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 22 mars 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:647

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:647 Terrorlistning av IRGC
av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmål beror på resa.

Stockholm den 25 mars 2024

Utrikesdepartementet

Tobias Billström (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:648

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:648 Situationen i Etiopien
av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmål beror på resa.
Stockholm den 25 mars 2024
Utrikesdepartementet
Tobias Billström (M)
Enligt uppdrag
Klas Molin
Expeditionschef

Prot. 2023/24:90
2 april

Interpellation 2023/24:650

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:650 Rysslands tvångsflyttning av ukrainska barn
av Carina Ödebrink (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmål beror på resa.
Stockholm den 25 mars 2024
Utrikesdepartementet
Tobias Billström (M)
Enligt uppdrag
Klas Molin
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:652

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:652 Kostnaderna för hyrläkare
av Lena Bäckelin (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.
Stockholm den 27 mars 2024
Socialdepartementet
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:653

Till riksdagen
Interpellation 2023/24:653 Institutet för mänskliga rättigheter
av Per-Arne Håkansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.
Stockholm den 27 mars 2024
Socialdepartementet
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM49 Vitbok och rekommendation om EU:s digitala infrastruktur *COM(2024) 81* till trafikutskottet

§ 8 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:

RiR 2024:5 Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2023/24:KU13 Fri- och rättigheter

2023/24:KU16 Författningsfrågor

Socialutskottets betänkanden

2023/24:SoU9 Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror

2023/24:SoU18 Barn och unga inom socialtjänsten

Kulturutskottets betänkande

2023/24:KrU8 Kultur och fritid för barn och unga

Skatteutskottets betänkanden

2023/24:SkU12 Företag, kapital och fastighet

2023/24:SkU18 Riksrevisionens rapport om förändrade inkomstskatteregler 2011–2023

Näringsutskottets betänkanden

2023/24:NU9 Elmarknadsfrågor

2023/24:NU13 Handelspolitik

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:469 om tullens ökade åtaganden

Anf. 32 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig om regeringen tänker tillföra tullen mer resurser och, om inte, om jag är beredd att ta initiativ till en analys av vilka effekter det skulle få för tullens verksamhet.

Den grova organiserade brottsligheten är systemhotande. För att bekämpa den behöver den kriminella ekonomin strypas. Tullverket befinner

sig i frontlinjen i den kampen, exempelvis genom beslagtagande av narkotika och vapen.

Regeringen har därför på flera sätt arbetat aktivt med att stärka Tullverket. Det handlar om bättre verktyg för att stärka Tullverkets kontroll och brottsbekämpande verksamhet, en tydligare inriktning på att tillsammans med andra myndigheter strypa den kriminella ekonomin och bättre verktyg för att öka tulltjänstemännens säkerhet.

Regeringen har också tillfört ökade resurser till Tullverket. Totalt ökar Tullverkets anslag med 135 miljoner kronor 2024 till följd av satsningar i budgetpropositionen för 2023 och budgetpropositionen för 2024. Regeringen återkommer till frågan om Tullverkets anslagsnivå i ordinarie budgetprocess.

Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Det har blivit några diskussioner mellan mig och finansministern den här våren. Den första hade vi den 31 januari, tror jag det var. Då ställde jag frågan varför det har tagit så lång tid för finansministern att få fram förslag för att stärka Tullverket i dess viktiga arbete. Då utgick jag från den proposition som var aviserad den 19 mars.

På den frågan fick jag egentligen inget svar. Finansministern hänvisade visserligen till att regeringen under 2023 hade haft mycket arbete med EU-ordförandeskapet. Det var ett svar som jag tyckte kanske var lite långsökt. Det ingår normalt sett i regeringens arbete. Att klara av ett ordförandeskap samtidigt med det ordinarie arbetet är en planering som pågår under flera år.

Det var en frågestund här i riksdagen i mitten av förra månaden. Då frågade jag finansministern: Kan finansministern lova här och nu att propositionen om tullen verkligen kommer den 19 mars? Om den kommer, kan finansministern då lova att det finns en finansiering?

Inte heller på de frågorna fick jag egentligen några svar. Finansministern diskuterade inte den aviserade propositionen och tog över huvud taget inte upp finansieringen. Det andra försöket från min sida att få svar på de viktiga frågorna lyckades inte.

Fru talman! När den här interpellationen skrevs visste jag inte att det inte skulle komma en proposition den 19 mars. Den interpellation vi diskuterar här i dag skrev jag i början av februari, alltså en och en halv månad innan den aviserade propositionen skulle läggas fram.

Det senaste svarstillfället var då den 5 mars, det vill säga en månad tidigare än då svaret verkligen kommer. Det är inte bara propositionen som är försenad, utan svaren på viktiga frågor är försenade. Det är viktigt att hålla det i minnet.

Jag ställde då frågorna: Tänker regeringen tillföra tullen mer resurser? Om tullen inte tillförs mer resurser, är ministern då beredd att ta initiativ till en analys av vilka effekter det skulle få för tullens verksamhet?

Fru talman! Jag kan tyvärr återigen konstatera att jag inte får några svar på de frågorna. Det är ingen proposition som kommer. Vi vet ingenting om när den kommer. Vi hade i debatten uppe frågan: Om det kommer en proposition, när ska den i så fall vinna laga kraft? Nu är det så försenat att vi inte vet någonting om när möjligheten kommer för tullen kommer att arbeta med de nya befogenheter som eventuellt kommer i den eventuellt kommande propositionen.

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på
interpellationer

Jag var oroad någon gång i slutet av förra året över att det inte hände någonting trots att regeringen hade ett färdigutrett förslag. I princip när finansministern tillträdde sin post och kom in på Finansdepartementet fanns det en utredning som man med en gång hade kunnat börja arbeta med i september 2022. Nu är vi framme i april 2024.

Utöver de frågor som jag ställt i interpellationen vill jag lägga till frågan: Kommer det över huvud taget en proposition från regeringen i dessa viktiga frågor? Finansministern och jag är överens om att det är viktiga frågor, så jag ska inte dra alla de argumenten igen. Där delar vi i princip analysen om hur viktigt det är.

Kommer det att komma en proposition? Kommer den att finansieras? Om den inte kommer att finansieras, kommer man då att analysera vilka effekter det skulle få för tullens verksamhet?

Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka Patrik Björck för hans engagemang för Tullverkets arbete. Det är ett engagemang som är viktigt. Det är viktigt att många av oss ser behovet av både verktyg och resurser till en myndighet som just nu jobbar längst fram i frontlinjen för att bekämpa en del av den här kriminaliteten.

Det skulle vara lätt för mig att svara väldigt kort. Interpellanten har skrivit två frågor. Den ena handlar om att tillföra mer resurser. Jag har tidigare sagt att vi har tillfört resurser. Vi kommer att återkomma i varje budgetprocess och berätta exakt hur resurserna ser ut för nästa år och så vidare. För att kunna utföra sina uppgifter behöver självklart också tullen ha resurser att just göra det. Jag har också i opposition stärkt tullens arbete och pengar.

Den andra frågan gällde om tullen inte tillförs mer resurser och om jag i så fall är beredd att ta initiativ till en analys. Framför allt jobbar vi inte så. Vi har en väldigt tydlig bild av vad Tullverket ska göra. Det är i frontlinjen, och vi har satt igång ett arbete för att strypa den kriminella ekonomin. Myndigheten är en viktig del av detta.

Det är alldeles självklart så att den lagrådsremiss som vi har fattat beslut om och som nu behandlas i Regeringskansliet så fort det bara är möjligt ska landa också på riksdagens bord som en proposition. Det är ett prioriterat arbete att tullen får bättre verktyg. När det sedan är dags för nästa års budget, fru talman, kommer vi att återkomma till resurser så att Tullverket kan göra sitt jobb.

Det är ändå viktigt att poängtera att vi har gjort och gör fyra viktiga saker med Tullverket.

Den första handlar just om att öka resurserna.

Den andra är att regeringen tillsammans med Tullverket, Skatteverket och Kronofogden har tagit fram en ambitiös målbild för hur vi tillsammans kan öka takten och kraftsamla mot den kriminella ekonomin. Där är Tullverket viktigt och fortsätter att vara väldigt engagerat.

Den tredje är det vi just har nämnt: tulltjänstemännens befogenheter. Vi vet att de behöver ha bättre befogenheter, och det är därför vi nu samlar allting i en enda lagstiftning där det blir tydligt vad tulltjänstemännen kan göra och vad de inte ska göra. Framför allt får de bättre befogenheter att klara ett jobb som i dag ser annorlunda ut än det gjorde för tio år sedan.

Den fjärde och sista är att en utredare har arbetat med frågan om utförelse av stöldgods och att detta ska kriminaliseras. I december tog jag emot den sista delen av utredningen, som nu när vi jobbar fram förslaget är ute på remiss.

Så ja – det finns pengar, och tullen får nya verktyg. Jag vet att Patrik Björck är en engagerad och otålig politiker, och det tycker jag är bra. Från regeringen jobbar vi på så fort vi kan både med verktyg och med pengar.

Anf. 35 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Då blev de två frågorna utökade med en till. Vi kan konstatera att jag har fått ett svar på fråga två. Frågan var: Om tullen inte tillförs mer resurser – är ministern då beredd att ta initiativ till en analys av vilka effekter det skulle få för tullens verksamhet? Svaret var: Vi jobbar inte så.

Jag har fått svar på frågan. Regeringen jobbar alltså inte med att analysera vilka effekter en finansiering eller en icke-finansiering av en viktig verksamhet skulle få. Det tycker jag är lite oroväckande. Jag tycker att det vore rimligt att en regering som har ett helt departements resurser till sitt förfogande analyserade effekterna av den politik man för.

Vi kan ha olika uppfattningar om hur mycket resurser man ska satsa, om det ska göras skattesänkningar för dem med högst inkomster eller om man ska knäcka gängen och bekämpa den kriminella ekonomin och stärka tullen. Men det är lite märkligt att jag som svar på frågan om huruvida finansministern kommer att göra en analys av vilket vägval hon gör i en viktig fråga får höra: Vi jobbar inte så. Jag är lite förvånad. Jag är glad för att jag fick ett svar, men jag är lite förvånad över svaret.

Fru talman! På fråga ett, om regeringen tänker tillföra tullen mer resurser, svarar finansministern lite svävande: Det gör vi. Fakta i målet är att inför den budget vi arbetar med i år och beslutade om förra året hade vi socialdemokrater i vårt förslag 100 miljoner mer till förstärkningar av tullens arbete, eftersom vi visste att det fanns ett så starkt behov.

När tullen nu lämnar sitt budgetäskande och tar med det som man bedömer vara effekterna av det nya arbete och de nya pålagor man får gör man bedömningen att man behöver tillföras närmare en halv miljard i extraresurser. Tullen behöver detta för att klara av att utföra det arbete man gör i dag och ta hela det ansvar som man har i dag.

Men det utökade arbetet – som jag och finansministern i grund och botten är överens om – kommer också att kräva pengar. Då är det naturligtvis jätteviktigt att en myndighet får signaler och besked om att den ska kunna börja arbeta med detta och starta arbetet här och nu. Det handlar om att planera, för det tar tid med ett nytt arbetssätt. Det tar tid när fler ska vara beväpnade, och det innebär kostnader för utbildning. Man måste utbilda personal, och man måste anställa mer personal. Allt detta kräver planeringstid.

Nu har vi en proposition som vi har fått vänta på i ett och ett halvt år. Den var aviserad till den 19 mars men har blivit uppskjuten, och vi har ännu inte fått svar på när den kommer. Då skjuter man också ikraftträdandet framför sig, och man skjuter hela frågan om huruvida man kan finansiera detta framför sig. På det sättet ger man inte tullens ledning någon som helst möjlighet att på ett snabbt och effektivt sätt planera för och utföra detta viktiga arbete.

Så nja, en halv miljard i budgetäskande är tullens egen analys av vad som behövs för att man ska klara av de nya åtagandena. Jag ställer återigen fråga tre: Kommer det någon proposition över huvud taget?

Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag känner Patrik Björck sedan många år, och jag vet att han hörde vad jag sa: Det kommer en proposition. Det har jag sagt många gånger. Lagrådsremissen behandlas, och det kommer en proposition. När det gäller vilket datum den kommer får Patrik Björck vänta och se. Du kan ställa frågan fler gånger, men du kommer att få samma svar.

När det handlar om pengar tycker jag ibland att vi i den här kammaren – i det här fallet Patrik Björck – *vill* missuppfatta våra motståndare. Min poäng var att det inte går till så att regeringen först lägger fram en proposition och säger åt Tullverket och andra myndigheter vad de ska göra och sedan blundar och hoppas att de har tillräckligt med pengar. Regeringen gör konsekvensanalyser och andra analyser av olika myndigheters, inklusive Tullverkets, arbete. Därifrån tillför vi i olika budgetförhandlingar och diskussioner medel som vi anser behövs för att de ska kunna klara sin uppgift. Det är väl alldeles självklart.

Fråga nummer två utgick ifrån att Patrik Björck inte tror att regeringen ska tillföra resurser. Det jag menade var att vi inte jobbar så. Vi tillför alltså resurser när vi ger nya uppdrag. Men det är naturligtvis upp till ledamoten själv att missuppfatta som han vill.

Det kommer en proposition. Regeringen har tagit krafttag mot den kriminella ekonomin och kommer att fortsätta att göra det. Om vi inte gör det kommer dödandet av barn och oskyldiga att fortsätta. En viktig del i att stoppa det handlar just om att stoppa de brutalt stora hålen i våra välfärdsystem. Det handlar om att stoppa bedrägerier, och det handlar om att stoppa allt det som andra partier inte har stoppat under sina år. Det jobbar regeringen stenhårt med.

Det är vår uppgift att bryta kriminaliteten och göra Sverige tryggt igen. Här har också tullen en viktig uppgift – en uppgift att stoppa vapen och narkotika och att se till att Sverige inte får in allt detta som också kan göda de kriminella. Det handlar om både narkotika, vapen och pengar.

Än en gång: Vi har haft den här diskussionen flera gånger. För mig är Tullverket en otroligt viktig myndighet. Regeringen har nära kontakt och dialog med den och kommer att fortsätta att ha det. Vi ska såklart göra det som behövs i en tid av prioriteringar, där pengar är ändliga. Då ska vi självklart ändå se till att Tullverket ska kunna ha resurser för att utföra sitt uppdrag.

Anf. 37 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Ja, var svaret från finansministern på frågan om regeringen tänker tillföra mer resurser. Då är min fråga till henne: Hur ställer sig det svaret i förhållande till Tullverkets budgetäskande på närmare en halv miljard för att kunna utföra det som jag och finansministern är överens om? Det skulle vara intressant att få ett besked om detta.

Fru talman! När det gäller fråga tre om propositionen ger finansministern inget svar på om eller när det kommer en sådan. Hon säger att Patrik Björck får vänta och se. Jag är van, fru talman, att vänta. Men jag har fort-

farande inte fått se någonting. Jag hoppas därför att jag får se någonting så småningom, för väntar gör jag, och det har jag gjort länge.

När det gäller finansministerns svar på fråga två, som jag tolkade som att hon inte jobbar så, var det just detta hon sa. Vi kan gå tillbaka till protokollet och kontrollera, men det var det svar jag fick. Finansministern säger nu att jag har missförstått henne. Det är bra om jag har missförstått finansministern, för jag skulle ha varit uppriktigt förskräckt om man inte analyserade sin politik.

Finansministern säger alltså att hon gör analyser, och det är bra. Då är frågan återigen: Hur tänker regeringen när man ser det hårda arbetet, som bara blir tuffare, vid gränserna och de nya kraven och jämför med de budgetäskanden som jag var inne på? Vilken analys är det man gör? Finansministern gör analyser, och hon säger att jag ska vänta och se och att det kommer att tillföras resurser. Men det är ju inget svar!

När kommer lagen att träda i kraft? När finns det en möjlighet för Tullverkets ledning att göra någonting? När blir det något mer än bara ord? För när det gäller orden – att tullen är viktig och en viktig del av arbetet mot kriminaliteten – är jag och finansministern överens. Det är verkstad som krävs.

Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är verkligen verkstad som krävs. Det är därför jag från första dagen på det här jobbet har varit bestämd med att vi ska strypa den kriminella ekonomin. Alla myndigheter som jobbar för detta inom olika politikområden ska jobba tillsammans och göra betydligt mer för att verkligen strypa den. Här har tullen, som jag sagt tidigare, en väldigt viktig uppgift.

När det gäller resurserna för nästa år får nog alla här i kammaren ge sig lite till tåls. Nu har alla myndigheter kommit med äskanden, och vi går igenom dem, som vi alltid gör inför budgetförhandlingar. Men man kan vara lugn: Den här regeringens absolut viktigaste uppgift är att se till att göra Sverige tryggt igen. Sverige har blivit farligare och fattigare, och vi bygger nu Sverige tryggare och rikare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:470 om bostadskrisens konsekvenser för svensk ekonomi

Anf. 39 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Mikael Damberg har frågat mig huruvida regeringen gör samma bedömning som Konjunkturinstitutet om det fallande bostadsbyggandets effekt på svensk bnp. Vidare frågar Mikael Damberg vilka ytterligare åtgärder jag tänker vidta för att förhindra att krisen i byggbranschen försämrar svensk ekonomi.

Regeringen delar Konjunkturinstitutets bedömning att bostadsinvesteringarna väntas fortsätta tynga svensk bnp. Bostadsbyggandet varierar normalt över konjunkturen. Högre priser och räntor i Sverige och i omvärlden har bidragit till ökade produktions- och finansieringskostnader hos bygg-

företagen samtidigt som bostadspriserna fallit. Regeringens politik har därför varit återhållsam med en neutral påverkan på efterfrågan i ekonomin i syfte att underlätta för penningpolitiken att få ned inflationen. På sikt kommer det att bidra till en återhämtning för bostadsbyggandet och svensk ekonomi. Regeringen följer noga utvecklingen på bostadsmarknaden.

Regeringen avser att under mandatperioden genomföra strukturreformer som ska ge incitament till ökat byggande, öka tillgången till byggbar mark, korta ledtiderna i byggprocessen och betydligt förenkla reglerna för byggande.

Regeringen har redan presenterat flera åtgärder. För att förenkla reglerna för att bygga har regeringen bland annat gett ett uppdrag till Boverket om lättnader i byggkrav för studentbostäder. Boverket arbetar även med en stor översyn av Boverkets byggregler och konstruktionsregler. För att korta ledtiderna i plan- och byggprocessen har regeringen bland annat tillsatt en utredning om förkortade och förenklade tillståndsprocesser enligt miljöbalken och gett i uppdrag till Lantmäteriet att ta fram ett förslag till färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen. Planeringsstimulanser för småhus och omvandlingsåtgärder införs till kommuner för att öka utbudet av bostäder. I Produktivitetskommissionens uppdrag ingår att analysera behovet av reformer också inom bostadsmarknaden. En statlig kreditgaranti för lån till bostadsbyggande som hanteras av Boverket finns redan på plats sedan tidigare.

Anf. 40 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Bakgrunden till min interpellation är att bostadsbyggandet i Sverige har tvärnitat. Vi ser det i en mängd statistik. Byggbranschen är en av de sektorer som drabbats absolut hårdast av lågkonjunkturen. Över 9 000 personer varslades inom byggbranschen 2023, en ökning med 154 procent från året innan. Investeringarna i bostäder är på den lägsta nivån sedan 2013, enligt KI. Som andel av bnp är de på den lägsta nivån sedan 2000. Under 2024 beräknas investeringarna i nybyggnation enligt Byggföretagen falla med 34 procent, efter att redan ha fallit med 37 procent under 2023.

Detta får stor effekt. Människor blir av med jobbet, och bostadsprojekt stoppas. Vi vet att vi redan som det är har bostadsbrist i Sverige, och detta innebär att de ungdomar som drömmer om en egen lägenhet eller behöver en studentlägenhet för att kunna studera får det allt svårare. Det blir svårare för de våldsutsatta kvinnor som lever i ett förhållande men inte ser hur de ska klara att flytta till en ny lägenhet när bostadsmarknaden blir ännu tajtare, liksom för de seniorer som kanske vill ha ett annat boende på ålderns höst som är anpassat för att få ekonomin och vardagen att gå ihop.

Allt detta är långsiktiga frågor. Men akut, här och nu, är det människor som blir av med jobbet, och det får en väldigt stor effekt på svensk ekonomi.

Nu svarar finansministern att regeringen delar KI:s bedömning av effekterna på svensk ekonomi. KI gör bedömningen att bostadsinvesteringarna bidrog negativt med 1,2 procent till bnp under 2023 och att siffran kommer att bli 0,7 procent 2024. En väldigt stor del av den lågkonjunktur som Sverige nu är inne i beror på det fallande bostadsbyggandet.

Då var min fråga om finansministern ser framför sig ytterligare åtgärder för att lindra effekterna på svensk ekonomi eller förhindra att bygg- och arbetsmarknaden blir av med jobbet – de ska ju dessutom få sänkt a-kassa med regeringens politik framöver.

Svaret är – lite förvånande, vill jag säga – att bostadsbyggandet varierar normalt över konjunkturen. Sedan konstateras att högre priser och räntor i Sverige och i omvärlden har bidragit till ökade produktions- och finansieringskostnader, vilket är sant. Därefter går finansministern in på ett antal resonemang om att regeringen vill göra någon form av strukturreformer under mandatperioden med olika utredningar, uppdrag och så vidare.

Ingen del i svaret till mig handlar dock om att regeringen är beredd att göra någonting nu för att möta det som byggsektorn beskriver som det värsta konjunkturläget sedan 90-talskrisen. Det sägs ingenting i svaret om att finansministern är beredd att vidta några åtgärder här och nu som kan göra skillnad för studenter som behöver flytta hemifrån för sina studier eller för andra människor som nu behöver en bostad. Vi får egentligen inga nya besked om hur man får upp konjunkturen och ser till att bostadsmarknaden inte sänker svensk ekonomi så att Sverige blir ännu fattigare.

Detta är något förvånande. Jag kommer inte ihåg någon regering som suttit under ett sådant här drastiskt fall i bostadssektorn och inte gjort någonting. Det brukar vara skolboksexempel 1 A i att hantera en lågkonjunktur i bostadssektorn att den inte faller igenom. Kostnaden för Sverige för dem som nu blir arbetslösa, när konjunkturen sedan vänder upp igen, blir att det blir dyrare att bygga bostäder eftersom de människor som i dag jobbar i byggsektorn då har lämnat branschen.

Detta är kortsiktig politik som inte kommer att vara bra för Sverige långsiktigt.
(Applåder)

Anf. 41 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är inte alltid man får applåder innan man pratar.

Först och främst vill jag tacka Mikael Damberg för en väldigt viktig fråga. Jag delar bedömningen av och oron för bostadsbyggandet och bostadsmarknaden. Även om vi i vår senaste prognos gör bedömningen att det kommer ett uppsving senare har byggandet verkligen fallit på bred front, vilket är dåligt på många sätt. Självklart är det dåligt för bostadsmarknaden, för alla unga människor som behöver ta sig in på bostadsmarknaden och för alla som behöver en bostad av olika skäl, till exempel att man behöver lämna en dysfunktionell relation och letar lägenhet. Självklart är det dåligt när bostadsbyggandet är väldigt lågt.

Men man måste också backa tillbaka – det är också en del av svaret på Mikael Dambergs fråga – och titta på varför detta har uppstått. Varje kris och varje situation är unik, men varför har den här situationen uppstått? Från 2021 har vi haft en brutal närvaro av en stigande inflation. Redan innan kriget bröt ut steg den, och under kriget med allt vad det innebär har den fortsatt att stiga. Det handlar om utbudsstörningar, energikostnader och mycket annat som gör och har gjort att inflationen har blivit väldigt hög, samtidigt som vi sett att vi varit på väg in i en annan konjunktur.

Sverige är mer räntekänsligt än de flesta andra länder. Hushållen är räntekänsliga, med stora bolån som ofta har korta bindningstider, men också företagen är räntekänsliga. Då händer det självklart någonting på bo-

stadsmarknaden. Bostadsbyggare får inte ihop sina kalkyler. Räntorna går upp. Finansieringskostnaderna blir höga. Insatsvarorna blir dyrare. Dessutom faller efterfrågan eftersom de som vill köpa en bostad eller på något sätt behöver en bostad håller tillbaka. Det är ju en del av det som vi ser nu.

Vi får höra från interpellanten att den här regeringen inte gör någonting. Men det är på grund av det här som det har varit otroligt viktigt för mig att se till att inflationen dämpas, och jag är väldigt glad över att det ser ut att ha lyckats. Det som vi har gjort tillsammans har fått effekt. Och vi ser att inflationen ska kunna komma ned till målnivån under det här året.

Fru talman! När inflationen dämpas och vi får fler räntesänkningar innebär det att situationen för den här branschen och marknaden kommer att förändras. Detta är huvudmedicinen för att bota problemen, eftersom inflationen är huvudskurken.

Med det sagt ser vi självklart den mycket tuffa situationen för till exempel många byggarbetare. Först var det många, kanske också från andra länder, som lämnade branschen. Men många svenska byggnadsarbetare är arbetslösa. De behöver få hjälp och stöd tills det vänder igen. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen har resurser för att göra det.

Men vi har som sagt gjort en del andra insatser också. Det handlar om rut- och rotavdrag, framför allt rot, som höjs tillfälligt för att rädda en del jobb i branschen. Jag vet att det inte räddar bostadssektorn. Men det som räddar bostadssektorn är att inflationen går ned, att räntorna kommer ned och att efterfrågan ökar igen.

Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det blir ännu intressantare att lyssna på finansministern när hon beskriver situationen. Det blir ganska uppenbart att det saknas viss krisinsikt om hur byggbranschen mår. Det är inte en normal konjunkturvariation vi ser i byggbranschen just nu. Vi ser den värsta situationen sedan 90-talskrisen. Tusentals byggnadsarbetare blir varslade och blir av med jobbet. Den sektor i ekonomin som har flest konkurser just nu är byggsektorn.

Byggsektorn påverkas mycket riktigt av inflation och räntor. Det blir självklart dyrare att bygga då räntan är hög. Men det innebär inte att finansministern står utan ansvar. Då är finansministerns ansvar ännu större.

När det gäller alla sektorer som drabbas av detta borde man ställa sig frågan: Vad är regeringens plan för att se till att det inte drabbar svensk ekonomi onödigt hårt? Konjunkturinstitutet säger nu att bnp påverkas med 1,2 procent i år och 0,7 procent nästa år. Det är enormt mycket. Det blir stora kostnader för samhället på grund av att man inte gör någonting för att försöka motarbeta situationen.

Nu blev svaret till byggnadsarbetarna: Vänta på låg inflation och lägre ränta, så kanske det vänder uppåt längre fram. Och Arbetsförmedlingen ska få mer pengar.

Det är ett ganska svagt resonemang. Det visar att regeringen inte har någon plan för hur man ska hantera en sektor som faller igenom på det här sättet. Detta kommer nämligen att leda till att det blir dyrare att bygga när det väl börjar byggas igen. Man slår ut kompetenser och resurser från sektorn, vilket gör att bristen kommer att bli ännu större när det väl vänder uppåt igen. Då bromsas industrietableringar och bostadsbyggande, mycket

av det som ska bygga den framtida tillväxten, på grund av att man har misskött den här byggkrisen.

Eftersom regeringen på något sätt erkänner att man gör i stort sett samma bedömning som KI måste detta vara det man ville. Det var väl det här man planerade för när man lade fram sin budget och inte kom med några aktiva åtgärder för att hålla uppe efterfrågan på bostadsbyggande eller renoveringar i samhället igenom en byggkris.

Jag kan inte dra någon annan slutsats än att finansministern tycker att det här var en rimlig avvägning av politiken, att det var ett helt okej utfall. Den övergripande politiken handlade nämligen om att bekämpa inflation, och nu faller inflationen och det kan bli bättre på sikt.

Vi skulle kunna ha en lång diskussion om inflation. Sverige har haft högre inflation än sina grannländer. Det är bra att den nu sjunker tillbaka i Sverige också jämfört med andra länder. Men det är ingen som tror på ett enormt uppsving i bostadsbyggandet på kort sikt tack vare att inflationen har sjunkit tillbaka och att räntorna kommer att bli lägre framöver. Det kommer att stabiliseras, och det kommer att gå uppåt något. Men det är ett enormt ras i bostadsbyggande som det kommer att ta tid att återhämta sig från, om man inte gör någonting här och nu.

Socialdemokraterna föreslog att man inte skulle ta bort investeringsstödet för hyreslägenheter just när vi var på väg in i en lågkonjunktur. Det var ett felaktigt val från regeringen, enligt min mening.

Vi föreslog också en rotreform där man faktiskt ökar rotavdraget för energieffektiviseringsinsatser från första kronan upp till 50 procent. Det hade kunnat leda till att byggnadsarbetarna kunde vara kvar på jobbet och jobba med energieffektiviseringar under krisen.

Vi har också föreslagit riktat stöd till energieffektiviseringar. Vi har föreslagit att det ska finnas byggstimulanser för de industriorter där det behöver byggas bostäder. Och vi har föreslagit statliga krediter.

Vi har föreslagit ett helt paket av åtgärder. Men jag är inte låst vid dem. Om regeringen har andra förslag på åtgärder för att hantera byggkrisen: Presentera dem! Men nu har vi igen en situation där regeringen bara lutar sig tillbaka och säger att de inte kan göra någonting åt det här. Det duger inte.

(Applåder)

Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Man kan göra någonting åt det här läget, Mikael Damberg. Det är att se till att inflationen kommer ned. Det är det allra viktigaste.

Vi har ofta, men inte alltid, olika åsikter om politik. Ganska ofta delar vi dem. Varför har regeringen då inte genomfört just Socialdemokraternas förslag? Precis som Mikael Damberg säger är det just nu en otrolig utmaning, och som jag sa handlar det om att få kalkylen att gå ihop.

Låt oss leka med tanken att vi skulle ha infört investeringsstödet igen, vilket Socialdemokraterna gärna vill. Vi vet att det var ineffektivt. Och om vi hade infört det skulle det vara på sådana enorma nivåer att annat skulle få stå tillbaka eller att inflationen skulle få gå upp. Det handlar inte om 1 eller 2 miljarder för att rädda byggsektorn just nu.

Byggbranschens situation räddas alltså inte av Socialdemokraternas subventioner, som vi kallar investeringsstödet. Därför tror vi inte att det hade varit rätt använda pengar i det här läget – när vi har en återhållsam

budget och stöttar hushåll, välfärd, försvar och rättsväsen. Det hade inte heller lett till markant mycket bättre tillväxt än vi har i dag. Om jag trodde det och om det fanns bevis för det hade vi såklart genomfört det. Men framför allt hade det haft inverkan på inflationen. Det hade dessutom trängt undan andra investeringar.

När det gäller statliga byggkrediter är det viktigt att säga att det finns statliga byggkrediter i dag. Men just det förslag som Socialdemokraterna har jobbat fram tycker jag verkar rätt ansvarslöst. Det handlar egentligen om att kreditvillkoren ska vara rätt så förmånliga och om att hantera direkt utlåning, inte det som Boverket nu jobbar med. Men att använda skattebetalarnas pengar på det sättet tror jag skulle leda till väldigt stora utgifter. Det skulle inte heller rädda branschen. Det är ett väldigt riskfyllt förslag, som jag tänker att Socialdemokraterna kanske inte verkligen har tänkt igenom.

Nummer ett är alltså att inflationen är viktigast. Nummer två är att vi gör olika saker under denna tuffa tid, alltifrån att höja rotavdraget till att privatpersoner naturligtvis kan använda rotavdrag för energieffektivisering.

Vi ser som sagt också till att börja jobba med alla viktiga strukturella reformer som borde ha blivit av för många år sedan. Det ska inte underskattas. När det nu vänder är det, som jag nämnde i mitt svar, viktigt att de strukturellt viktiga reformerna kommer på plats för att Sverige ska få en bostadsmarknad som fungerar mycket bättre än hittills.

Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag har träffat stora delar av byggbranschen; ingen tror att de åtgärder som regeringen hittills har presenterat på något nämnvärt sätt påverkar den konjunktur byggbranschen har i dag. Det är de facto sant.

Jag hävdar att det var dålig politik att slopa investeringsstödet för att bygga hyreslägenheter till rimliga kostnader när vi var på väg in i en lågkonjunktur. Det förvärrade situationen. Att inte på något sätt jobba med konjunkturpolitik kopplat till en byggbransch som nu sänker svensk bnp rejält är inte smart ekonomisk politik.

Man hade kunnat jobba med rotavdraget och till exempel göra det mer förmånligt att göra energieffektiviseringar för att få billigare elräkning hemma. Samtidigt hade byggnadsarbetarna haft jobb under tiden vi har en byggkris i Sverige. Då är de kvar i byggsektorn. Om de lämnar den blir bostadsbyggandet nämligen ännu dyrare i framtiden. Men inte ens det här har regeringen kunnat kosta på sig under denna byggkris.

Man säger igen att byggkrediter verkar vara farligt. Men är det inte rimligt att staten är med och ger krediter för bostadsbyggande, till investeringar i sådant som bygger Sverige starkare framöver? Jag tycker att det är rimligt.

Vi har föreslagit att investeringsstödet också ska riktas till de orter där det just nu finns industrietableringar. De är enorma, och det behövs tusentals nya bostäder för att människor också ska kunna flytta till de nya jobben, betala skatt i kommunerna och bli en del av intäkterna till samhället. Inte heller här har regeringen ett svar. Hade det inte varit bra om dessa städer med industrietableringar, i en lågkonjunktur, kunde bygga bostäder till dem som ska ta jobben i den gröna industrin?

Regeringen är passiv och hoppas att allt ska lösas framöver. Tyvärr är det byggnadsarbetarna som får betala priset för regeringens passiva politik på området.
(Applåder)

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på
interpellationer

Anf. 45 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för diskussionen.

Vi delar problembilden, men vi delar uppenbarligen inte uppfattning om vad som ska göras. Att vara aktiv med att bekämpa inflationen är just att vara aktiv. Att stötta hushåll och välfärd, se till att rot förändras och se till att det finns planeringsstimulans för byggande av små bostäder är aktiv politik.

Hur mycket än ledamoten och andra ledamöter här tycker att jag tjarar om inflation finns en enkel orsak, nämligen att inflationen nu faller. Sista rondan är inte vunnen, men vi ser tydligt att den faller. Det är själva grunden för att ekonomin kan vända och ta fart igen. Det är så fler byggarbetare snabbare kan komma i jobb. Med stora stöd under den tid när ekonomin drev på inflationen hade det gått betydligt sämre, och det hade blivit en mer utdragen lågkonjunktur.

Jag tycker ändå att man ska vara lite ödmjuk när man har samarbetskamrater i riksdagen som faktiskt inte riktigt vill det Socialdemokraterna vill. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill låna 174 respektive 217 miljarder under de nästkommande åren. Det skulle kraftigt ha spätt på inflationen, och det skulle ha lett till ökade räntor. Beräkningar visar någonstans mellan 1,5 och 1,8 procent. Det hade i ännu högre utsträckning drabbat byggbranschen och dragit ned Sverige i en ännu djupare konjunktur, och det är inte att ta ansvar. Vi tar ansvar, vi bekämpar inflationen och vi kan se att den går ned. Vi stöttar olika branscher, hushåll och välfärd under tiden.

Fru talman! Jag ser framför mig att den ekonomiska vintern börjar gå mot sitt slut, men det är fortfarande ett tufft år. Vi ska göra allt vi kan för att stötta branscher och personer som drabbas av lågkonjunkturen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2023/24:492, 619 och 620 om inflationens konsekvenser för hushållens ekonomi

Anf. 46 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Mot bakgrund av inflationens konsekvenser för hushållens ekonomi har Linus Sköld frågat mig hur regeringen avser att agera för att stötta de ekonomiskt mest utsatta hushållen. Han har också frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stoppa inflationens konsekvenser för hushållsekonomin.

Linus Sköld har även frågat mig hur regeringen avser att agera för att skydda vanligt folks levnadsstandard från inflationens konsekvenser och om regeringen avser att vidta åtgärder för att fattigdomen inte ska öka bland vanligt folk.

Linus Sköld har också frågat mig hur regeringen avser att agera för att skydda de ekonomiskt mest utsatta hushållen från inflationens konsekvenser samt om regeringen avser att vidta åtgärder för att minska tonårsföräldrars ekonomiska utsatthet.

Inflationen har slagit hårt mot många hushåll, exempelvis genom höga matpriser och ökade boendekostnader. Många hushåll har haft det tufft, och därför har en av regeringens centrala prioriteringar varit att bekämpa inflationen genom en återhållsam finanspolitik. Det är glädjande att de senaste utfallen nu visar att regeringens politik fungerar – inflationen faller tydligt i år. Även om prognoser alltid är osäkra och kan komma att justeras ser det i nuläget ut som att inflationsmålet nås under 2024. För att nå dit är det centralt att vi nu fokuserar på att ta inflationsbekämpningen i mål.

Samtidigt har det varit viktigt för regeringen att stötta hushåll, företag och välfärd som har haft det tufft under krisen. I budgetpropositionen för 2024 genomfördes därför flera reformer som stöttar hushållen, exempelvis en förstärkning av jobbskatteavdraget samt sänkt skatt på pension, sänkta skatter på drivmedel och förlängt tilläggsbidrag i bostadsbidraget för utsatta hushåll. Regeringen har även sänkt reduktionsplikten för bensin och diesel. Många ekonomiskt utsatta hushåll har dessutom fått kompensation för den höga inflationen via prisindexerade bidrag och transfereringar. Det har gett hushåll med knappa resurser mer i plånboken och bättre förutsättningar att hantera ökade kostnader för mat och hyra.

Anf. 47 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Svantesson för svaret.

Elisabeth Svantesson står här i kammaren och säger att inflationsmålet är på väg att nås, och det är i sanning glädjande. Det måste man erkänna även om man är oppositionspolitiker. Det Elisabeth Svantesson inte nämnde i sitt svar är att den inflation som har varit inte kommer att försvinna. Effekterna av den inflation som har varit de senaste åren kommer att kvarstå under många år framöver, om inte de som styr riket är beredda att göra politiska prioriteringar för att komma till rätta med detta.

Låt oss ta några exempel. Den senaste tiden har vi fått rapporter om ett antal rekord. Det är svenskarnas skulder till kronofogden räknat i antal skuldsatta och i skuldsomma. Det är vidare antalet vräkningar av familjer med barn.

Det som föranledde en av de tre interpellationer som Elisabeth Svantesson har slagit ihop till den här debatten – det är därför det lät som att jag har ställt så många herrans frågor, men de har ställts i tre olika interpellationer – var ett nytt skamligt rekord för en nation som Sverige. Det handlar om antalet svenskar som ansöker om skuldsanering. 31 000 personer ansökte om skuldsanering 2023. Det är 22 procent fler än 2022. Med politik kan man prioritera och underlätta för dem som har det allra sämst ställt.

Ett annat exempel i en annan av interpellationerna handlar om en tonårsförälder, i det här fallet en ensamstående förälder som saknar sjukpenninggrundande inkomst och därmed är beroende av grundförsäkringen i föräldraförsäkringen och ett barnbidrag. Den gruppen föräldrar har tappat 13 procent i realinkomst de senaste fyra åren. Betydelsen av detta är att äggen som tonårsföräldern köpte till påsk fortfarande var 12 procent dyrare i slutet av mars i år än vad de var förra året.

Prisökningarna kvarstår. När Elisabeth Svantesson säger att inflationen går ned betyder det bara att prisökningstakten avstannar. Priserna kommer inte att gå ned, utan priserna kommer att fortsätta att öka.

Grundnivån i föräldraförsäkringen ökar inte, om inte Elisabeth Svantesson bestämmer att den ska göra det. Barnbidraget ökar inte, om inte Elisabeth Svantesson bestämmer att det ska göra det.

Det tonårsföräldern är beroende av för sin försörjning kommer inte att bli mer om inte Elisabeth Svantesson är beredd att höja de nivåerna. Men äggen kommer att vara ännu dyrare nästa år, och det är poängen. Elisabeth Svantesson har råd att förstärka rot och rut med 1 miljard, men att öka underhållsstödet för ensamstående föräldrar, för halva priset, har hon inte råd med.

Politik handlar om att prioritera, och Elisabeth Svantesson prioriterar fel.

(Applåder)

Anf. 48 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack till finansministern och tack till Linus Sköld för viktiga interpellationer!

Det här är inte en favorit i repris för mig, men faktum är att jag stod i den här talarstolen för ungefär 14 år sedan och hade en nästan likadan interpellationsdebatt med ungefär föregående föregående föregående finansminister – Anders Borg, i alla fall – om barnfattigdomen och att barnfattigdomen i finanskrisens spår eskalerade i Sverige.

Barnfattigdomen fortsatte att vara hög. Den kanske gick ned något. Jag hoppas att den gick ned något, men vi kan konstatera att 2021 hade Sverige högst barnfattigdom i Norden. Nu har den ökat med inflationen i Sverige medan Sveriges grannländer har vidtagit åtgärder för att begränsa effekterna för barnfamiljerna.

Sverige har, särskilt för utsatta hushåll, blivit fattigare. Samtidigt kan vi konstatera att antalet miljardärer i Sverige fortsätter att öka. Bankernas vinster fortsätter att öka. Precis som Linus Sköld lyfte upp fortsätter också andelen barnfamiljer som hamnar hos kronofogden att öka. Det här måste ju mötas med politik.

Majblomman redovisar att fler nu äter skollunch. Det är ju vällovligt och viktigt. Det är kanske också viktigt att kommunerna säkerställer att de har ekonomi till mjölk på lunchbordet. Tyvärr har inte alla kommuner riktigt haft råd med det nu.

Fru talman! Vi riksdagsledamöter har i januari varit ute och träffat skolklasser. I Umeå träffade jag till exempel en skolklass som dessvärre meddelade att fredagsmyset har minskat. Familjerna har inte samma resurser till att fredagsmysa.

En tjej som tyckte att hennes mammas matlagning kanske inte var den bästa tyckte också att en viktig del i livet var att någon gång kunna köpa en pizza. Familjen hade räknat ut väldigt tydligt att pizzapriset just där hade ökat med 40 procent.

Det blir mindre pizza till barnfamiljerna. Samtidigt har vi en regering som tycker att det inte var viktigt att satsa på ett till barnbidrag till familjerna eller för den delen att höja någon annan viktig del, till exempel försörjningsstödet, för de mest utsatta.

De som nu hamnar hos kronofogden hade nog hoppats att inte göra det, men nu är de där. Nu behövs det åtgärder, för precis som Linus Sköld så förtjänstfullt lyfte fram har priserna fortsatt att öka. Inflationen är på väg tillbaka, men priserna fortsätter att öka – och för de mest utsatta ökar de mest påtagligt. Då, fru talman, blir det mindre fredagsmys för många barnfamiljer.
(Applåder)

Anf. 49 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Tack till finansministern för svaren men framför allt tack till Linus Sköld för de viktiga interpellationerna i denna ekonomiskt svåra tid för svenska folket!

Precis som interpellanten har pekat på har vi i Sverige rekord när det gäller tuffa saker – skuldsanering, vräkningar och behovande vid hjälporganisationernas matstationer. Jag hörde nyligen på radion om detta. Nya grupper behöver nu hjälp i form av en extra matkasse för att klara av att försörja sig själva och sina familjer.

Samtidigt urholkas värdet i trygghetsförsäkringarna. Det kan gälla en ung nybliven mamma som ser sin grundnivå i föräldrapenningen urholkas. Interpellanten pekade i sin interpellation på att RUT har gjort uträkningar på detta och visat att det reella värdet blir 13 procent mindre.

Barnen ska inte betala för den kris vi genomgår. Det var också vårt fokus under förra året när vi socialdemokrater lade fram vår vårbudget. Det var en budget som satte barnen i främsta rummet, för det är faktiskt barn som drabbas värst i dessa tider. De drabbas genom att föräldrarna inte har råd att sätta mat på bordet. Vi ser i dag att en av tio svenska föräldrar säger att man är oroad över att barnen inte blir mätta under hela uppväxten.

Vi vet också att de priser som är höga i matbutikerna just nu är de på frukt och grönt. Det betyder att det är väldigt många föräldrar som tvekar att köpa just frukt och grönt till sina barn. Det kommer att få konsekvenser också för hälsan, för folkhälsan, när unga inte vänjer sig vid att äta frukt och grönt under uppväxten. Där kommer vi att få folkhälsoeffekter långt in i framtiden.

För att trygga barnfamiljernas situation borde finansministern göra allt just nu och inför den kommande vårbudgeten. Det borde handla om hur vi stärker de mest utsatta barnfamiljerna så att de får de bästa möjligheterna att ta sig igenom denna ekonomiskt tuffa tid.

Jag tycker att interpellanten också i sitt inlägg tydligt visade på hur allvarligt det är att det prisläge som varit har urholkat ekonomin hos många familjer runt om i Sverige och att detta inte är något som repareras när priserna nu står mer still. De står inte heller helt still, utan i undersökningar som görs ser vi att matpriserna har ökat också 2024.

Även om priserna hade stått helt still är det ju så att motståndskraften hos svenska folket är mycket svagare just nu. Alla besparingar är uppätta för många. Släktingarna har man frågat. Man har tagit till knepen som gör att man kan ta sig igenom en eller två månader till. Men vad ska svenska folket göra när regeringen inte är beredd att göra sitt yttersta för att hjälpa framför allt barn och ungdomar att ta sig framåt under ekonomiskt svåra tider?

(Applåder)

Anf. 50 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationerna. De berör en mycket viktig fråga. Många människor runt om i Sverige, från norr till söder, kämpar just nu med att få sin ekonomi att gå ihop.

Sverige har under senare år blivit betydligt farligare. Men Sverige har också blivit fattigare, och den främsta orsaken till att Sverige och svenskarna blivit fattigare är just inflationen. Den slog till med kraft 2021, och den har plågat många människor. Även de som inte har små marginaler, fru talman, utan ganska genomsnittliga inkomster har helt plötsligt sett sina bolån och bolånekostnader öka dramatiskt. Men allra värst är det självklart för dem som redan tidigare hade det tufft med små marginaler.

Det är just därför, fru talman, som det har varit viktigt och är viktigt att se till att inflationen går ned. Det arbetet fortsätter, och det är väldigt glädjande att det är på väg.

Fru talman! Jag är mycket väl medveten om och har sagt det många gånger här i kammaren att även om inflationen går ned betyder det inte att priserna sjunker. Vi kommer att leva med konsekvenserna av de höga priserna under lång tid. Enskilda varor kan såklart gå ned av olika skäl, men prisnivån kommer att vara där den är.

Det är också därför det har varit viktigt för oss i våra fyra partier när vi har lagt fram våra budgetar att verkligen stötta hushållen genom en svår tid. Normalt sett, fru talman, har man ofta expansiva budgetar i en konjunkturedgång. Det har vi hållit borta. Varför det? Jo, budgeten har varit återhållsam för att inflationen inte ska ta ännu högre fart – och för att inflationen helt enkelt ska komma ned.

Men ändå har vi stöttat hushållen. Jag har sagt det tidigare. Vi har sänkt drivmedelsskatter två gånger. Detta har Socialdemokraterna varje gång varit emot. Vi har förändrat reduktionsplikten kraftigt så att dieselpriiset faktiskt från den 31 december till den 1 januari sjönk med 4 kronor. Detta var Socialdemokraterna emot. Det här har underlättat för hårt hel- eller deltidssamarbetande föräldrar som har det tufft i sin ekonomi och som måste ha bil.

Dessutom har vi sänkt skatten för vanliga löntagare. Det brukar Socialdemokraterna oftast vara emot. Vi har sänkt skatten på löneinkomster och på pension.

Detta är några av de saker vi har gjort för att underlätta. Dessutom – och detta tycker jag är viktigt – är det mest träffsäkra för de barnfamiljer som har det allra tuffast att vi ytterligare höjde och förlängde bostadsbidraget. Nu förlängs det ytterligare. Även om inflationen går ned förlängs det året ut eftersom konsekvenserna av inflationen fortfarande är väldigt påtagliga för många människor.

Fru talman! Jag har respekt för att många socialdemokrater i kammaren tycker att vi borde ha gjort många fler saker. Skulle vi lägga ihop alla dessa saker skulle summan naturligtvis ha inneburit att vi inte hållit oss inom den ram som vi har att förhålla oss till.

Jag menar att det regeringen gör är viktigt och rätt. Vi måste få ned inflationen, och vi är på väg att få ned den. Vi har ända sedan första dagen sett till att stötta hushållen för att de ska klara sig genom denna tid. Jag sa det hösten 2022, och jag säger det nu: Det är tufft, och det kommer att vara tufft. Men vi tar oss genom detta tillsammans.

Anf. 51 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, Elisabeth Svantesson, för ännu ett inlägg där min grundtes ändå erkänns: Prisnivåerna kommer att fortsätta försvåra för hushållen, och de kommer att försvåra allra mest för de hushåll som har det allra sämst ställt. Elisabeth Svantesson svarar också att hon inte är beredd att göra något ytterligare för att stötta dessa hushåll.

Ett extra barnbidrag för innevarande år fanns med bland våra budgetförslag. Detta hade Elisabeth Svantesson och hennes partikamrater kunnat säga ja till, om de velat. Ett höjt underhållsstöd med 500 kronor i månaden för ensamstående föräldrar hade Elisabeth Svantesson kunnat säga ja till, om hon velat. Detsamma gäller den permanenta förstärkningen av bostadsbidraget till barnfamiljer, som Elisabeth Svantesson nu äntligen har kommit på att hon också tycker verkar vara en bra idé. Detta förslag har vi lagt fram tidigare. Eller ta för den delen förslaget om en skuldakut som vi har lagt fram för att förebygga att ännu fler hamnar i skuldsaneringsbehov.

Jag lät riksdagens utredningstjänst räkna på några typfallsfamiljer. Två av de interpellationer vi debatterar handlar om två olika typfallsfamiljer: dels en familj med tonårsbarn, dels en familj med medianinkomst.

I det senare fallet rör det sig om två vuxna med medianlöner och två barn, som bor i en hyresrätt på 80 kvadrat. Om man räknar på deras inkomster i 2020 års priser, det vill säga flyttar tillbaka värdet på det de tjänar nu till 2020, har värdet blivit 9 procent mindre. Det är detta vi brukar prata om som att tio års reallöneökningar har ätits upp av inflationen. När det gäller dessa 9 procent ska jag, innan Elisabeth Svantesson ännu en gång säger att hon har gjort en skattesänkning, säga att beslutade reformer för 2024 är medräknade i denna minskning av den disponibla inkomsten.

Problemet här är att löneökningarna är lägre än prisökningarna och att barnbidragen inte räknas upp med inflationen. Om man värdesäkrade barnbidragen eller såg till så att vårt förslag om en extra barnbidragsutbetalning blev verklighet skulle nedgången lindras, även för genomsnittsfamiljen, som också ska handla sill till påskbordet. Om äggen var 12 procent dyrare i år än i fjol var sillen 8 procent dyrare. Så länge löneökningarna inte kommer i kapp, det vill säga ligger över inflationstakten, kommer köpkraften eller levnadsstandarden för de svenska hushållen att fortsätta vara lägre.

Den här regeringen har oåterkalleligen bidragit till att svenska hushåll kommer att vara fattiga under lång tid framöver, fattigare än de var när regeringen tillträdde. Värst drabbade är de som har minst.

Elisabeth Svantesson hade kunnat prioritera annorlunda – införa en skatt på bankernas övvinster och använda pengarna för denna typ av åtgärder – men hon vill inte göra det. Hon hade kunnat införa beredskapskatt eller tillsätta en matpriskommission, som vi föreslog. Men inget av detta ville hon göra, för hon vill skydda höginkomsttagarna i den här krisen genom att till exempel göra det billigare att lyxrenovera badrummet.
(Applåder)

Anf. 52 ISAK FROM (S):

Fru talman! Fyra av tio ensamstående föräldrar har lånat pengar för att klara vardagsekonomin – för att klara att sätta mat på bordet – i Sverige 2024. Det är de som i förlängningen riskerar att hamna hos kronofogden. Varannan familj av dem med lägst inkomster har ställt in delar av eller alla barnens fritidsaktiviteter. En av fem ensamstående föräldrar har inte haft

råd att äta sig mätt det senaste året, 2024. Detta är vad vi står inför och vad många av de mest utsatta befinner sig i.

Nu sjunker inflationen, men detta riskerar att få bestående effekter. Är det de barn som inte har haft möjlighet till fritidsaktiviteter som lättast kommer tillbaka när det vänder? Nej, de kommer att vara sist tillbaka, så för dem kan det handla om en ganska lång tid. Då behövs en politik som aviserar att vi behöver insatser här och nu. Vi behöver möta denna situation, där särskilt ensamstående hushåll men även hushåll med två föräldrar med låga inkomster hamnar riktigt illa till och inte har råd med det mest basala. Detta står vi inför nu, 2024.

(Applåder)

Anf. 53 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Finansministern berättar i sitt inlägg för Sveriges riksdag hur nöjd regeringen är med de reformer man har genomfört. Men problemet är, som interpellanten har tagit upp, att den ekonomiska situationen är så svår för många svenskar precis just nu. Priserna har varit höga under lång tid. Det har handlat om energi- och matpriser och även, som finansministern tar upp, räntehöjningar på bostadslånen för ett belånat folk. Under jättelång tid har svenska folket lidit under detta, i princip hela den tid som den nuvarande finansministern har suttit vid makten.

Svenska folket har använt alla medel som står till buds för att klara sin ekonomi. Man har frågat släktingar. Man har använt besparingar. Man har dragit ned på kostnader. Man låter bli att anmäla barnen till fritidsaktiviteter. Man väljer de billigare produkterna i butikerna. Man cyklar till jobbet och tar bara bilen undantagsvis.

Svenska folket har gjort massor, men vi står fortfarande inför ännu ett dyrt år. Vi står nu utan de resurser som vi hade 2023.

Frågan är: Vad vill finansministern och den nuvarande regeringen göra för att hjälpa svenska folket och kanske framför allt den unga generationen? Vi vet ju att det är extra svårt när livet börjar tufft. Nu handlar det om barn som kanske inte får näringsriktig kost för att föräldrarna inte har råd med frukt och grönt. Det handlar om att man låter bli fritidsaktiviteter. Det gäller en generation som också drabbades av pandemin och kanske inte har vanan att vara i fritidsaktiviteter. Det är alltså unga som inte har fått vara ute och lära sig allt det som vår generation fick. Frågan är: Vad gör regeringen nu?

(Applåder)

Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det finns ett genuint engagemang hos debattörerna för dem som har det tufft just nu. Det tycker jag är väldigt bra. Men det är förvånande att Socialdemokraterna aldrig går i bräschen för att sänka skatten för dem med låga inkomster. Det är ju de som har drabbats hårdast under den här höginflationsperioden. Det är de som har fått sina plånböcker urgröpta, och deras köpkraft har minskat.

Andra ersättningar – garantipension, försörjningsstöd och annat – har räknats upp. Det är vårt system, och det är bra, för det kompenserar för tuffa situationer. Men de som har låga inkomster och inte har dessa bidrag har det tuffast. Ändå går Socialdemokraterna alltid i bräschen för att höja ett bidrag till eller att införa ett bidrag till.

Med detta sagt tycker jag att bostadsbidraget är viktigt. Det var den här regeringen som höjde och förlängde detta tillägg. Det är viktigt, för det träffar dem som har det allra tuffast. Men den som sliter hårt varje dag och har svårt att få pengarna att gå ihop – jag har själv varit där – ska ändå tänka: Vem är det som vill uppmuntra att jag ställer klockan, går till jobbet och sliter hårt fast jag egentligen inte får så många fler kronor än min grannfamilj som inte lever på annat än bidrag? Den frågan tycker jag att man ska ställa sig.

Fru talman! Det jag har sagt om inflationen är inget jag säger bara som en kommunikativ strategi. Jag säger det för att jag vet att det är inflationen som har gröpt ur människors plånböcker. Det är inflationen som har gjort det tufft. Det är därför det är och har varit viktigt att bekämpa den.

Det var därför vi sänkte skatten på inkomster, för att ändå öka köpkraften något även om det fortfarande är tufft. Det var därför vi sänkte skatten på pension, för att underlätta något även om situationen är tuff.

Fru talman! Vi har diskuterat inflation under ganska lång tid nu. Inflationen är ett gift. Den ska bekämpas, och den kommer ned. Vi kommer att få återkomma många gånger framöver när det gäller dess konsekvenser, men det viktigaste nu är att den kommer ned och att vi också ser en ljusning i denna något mörka tunnel vad gäller prisernas utveckling. Men den som har det tufft ska veta att allt vi i den här regeringen gör handlar om att få ned inflationen och stötta dem som har det tuffast.

Anf. 55 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Inflationen kommer ned, Elisabeth Svantesson, men inte förrän efter att den har ätit upp tio års reallöneökningar. Den har alltså skickat tillbaka vanliga löntagare tio år i tiden och gjort dem tio år fattigare. Den kommer inte ned förrän svenskarnas skulder till kronofogden har slagit rekord, inte förrän vräkningarna av barnfamiljer har slagit rekord och inte förrän antalet svenskar som ansöker om skuldsanering har slagit rekord.

Under tiden som Elisabeth Svantesson har suttit på händerna och kallat det för inflationsbekämpning har man i alla andra nordiska länder infört ett extra barnbidrag eller höjt barnbidraget på olika sätt. Man har dessutom sett mindre prisökningar i de andra nordiska länderna än vad vi har sett i Sverige.

Elisabeth Svantessons inflationsbekämpning har inneburit att de svenska hushållen relativt sett har blivit fattigare i förhållande till hushåll i de andra nordiska länderna, och de har inte heller fått någon förstärkning av barnbidraget.

Elisabeth Svantesson har prioriterat att avskaffa skatten på plastpåsar och att sänka skatten på lyxrenovering av badrum eller på att anlita hemhjälp. Det är riktade satsningar på dem som har det bäst. Samtidigt har hon underlåtit att underlätta för barnfamiljer, som är beroende av grundnivån i föräldrapenningen eller för den delen barnbidrag eller underhållsstöd. Med samma pengar hade man kunnat prioritera betydligt annorlunda. Vi hade kunnat slippa de skamliga rekord för den svenska ekonomin som vi har sett under 2023.

Förhoppningen, Elisabeth Svantesson, är att regeringen tar sitt förnuft till fånga och prioriterar annorlunda framöver.

(Applåder)

Anf. 56 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Finansministern avstår från sitt sista inlägg i denna debatt.

Prot. 2023/24:90
2 april

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:549 om stigande matpriser

Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jytte Guteland har frågat mig vad jag inom mitt ansvarsområde gör för att avhjälpa den utveckling med stigande matpriser som riskerar att drabba såväl det svenska folket som svenska bönder.

Inflationen har slagit hårt mot hushållen och allra hårdast mot dem som redan har små marginaler. Den senaste tidens sjunkande inflation visar att inflationsbekämpningen biter. Men än är faran inte över, och det är därför viktigt att slutföra arbetet med att få ned inflationen. Regeringens budget för 2024 visar att det går att kombinera en återhållsam finanspolitik för att bekämpa inflationen med åtgärder som stärker hushållens ekonomi och stöttar välfärden. Men det vilar här också ett ansvar på flera andra aktörer i ekonomin för att förhindra att den höga inflationen blir bestående. Detta gäller inte minst livsmedelsbranschen och handeln, som har ett ansvar för att inte höja priserna mer än vad som är proportionerligt. I budgeten för 2024 tillförde därför regeringen medel till Konkurrensverket för att skärpa bevakningen av branscher med bristande konkurrens.

Många hushåll med svag ekonomi har fått kompensation för den höga inflationen via prisindexerade bidrag och transfereringar. Elstöd, sänkt energiskatt på drivmedel och sänkt reduktionsplikt är åtgärder som har varit särskilt betydelsefulla för hushåll med små marginaler. Förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare och sänkt skatt för pensionärer har också varit viktiga för att stärka hushållens ekonomi.

För att stötta jordbruket har regeringen förlängt den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på jordbruksdiesel och skjutit till pengar i ett krisstöd. Jordbruket gynnas även av de lägre drivmedelskostnader som följer på den sänkta reduktionsplikten. Lägre kostnader för jordbruket bör i slutändan även komma hushållen till del i form av lägre prisökningar.

Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret på min interpellation!

Interpellationen ställdes mot bakgrund av att matpriserna är och under lång tid har varit höga. Många är de svenskar som ryggat tillbaka när kylskåpet är tomt och de behöver gå och handla. De känner att det tar emot, eftersom de vet att det kommer att bli fruktansvärt dyrt.

Det har varit på detta sätt under lång tid. I tidigare debatter har vi talat om att många resurser redan så att säga är uppättna. Man har redan lånat pengar av släktingar, och de små sparkontona har tagit slut. De neddragningar som är möjliga att göra har svenska folket många gånger redan gjort.

Trots detta är det för många jättesvårt att klara ekonomin. Det som svenska folket mest av allt drar ned på, enligt Livsmedelsverket, är frukt och grönt. Här har det varit stora nedgångar. Det innebär till exempel att

barn inte äter lika mycket frukt och grönt som tidigare. Detta riskerar också att drabba folkhälsan i framtiden.

Livsmedelsverket säger att nästan en av tio föräldrar är orolig över sina barns hunger. Man upplever att man inte har möjlighet att mätta sina barn. Det är härresande att vi 2024 ska ha den typen av rapporter om svenska folket.

Min fråga till Elisabeth Svantesson är därför: Vad gör egentligen finansministern för att motverka den mycket svåra situation som svenska folket upplever? Det har varit hög svansföring hos många ministrar i den regering som finansministern tillhör när det gäller just matpriser. Så var det inte minst före valet 2022. Det viftades med falukorvar. Det var kampanjer mot S-regeringen om matpriserna. Ändå har det med just denna finansminister och denna regering varit de värsta dyrtider som svenska folket har upplevt i modern tid.

Därför vill jag fråga: Vad har man för plan från finansministerns kontors sida när det gäller kommande vårbudget? Vad finns det för plan för att avhjälpa den svårighet som just barnfamiljer upplever? Om barnen inte äter frukt och grönt kommer vi faktiskt att få utmaningar för folkhälsan också i framtiden. Och om barn inte äter sig mätta är det farligt för folkhälsan här och nu. Dessutom riskerar det att påverka skolgången och möjligheten att klara studierna.

Vi från Socialdemokraternas sida har under tidigare år sagt att vi vill stärka barnbidraget. Vi vill satsa på underhållsstödet. Vi har också tillfört resurser till kommunerna bland annat för att hjälpa till med skuldsanering. Men beskeden när det gäller denna regering är att man verkar vara nöjd med situationen som den är nu.

Anf. 59 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Som Jytte Guteland påpekar i sin interpellation och i sitt inlägg är matprisernas uppgång ett dramatiskt problem för en stor andel av den svenska befolkningen.

Även om Elisabeth Svantesson har rätt i att flera transfereringar i det svenska socialförsäkringssystemet indexeras gör inte alla det. Man kan till exempel notera att barnbidraget inte räknas upp. Det har urholkats så att ett barnbidrag innevarande år, räknat i 2020 års priser, bara är värt 985 kronor. Barnbidraget är alltså nominellt satt till 1 250 kronor. Eftersom det inte har räknats upp sedan 2020 är det nu värt 985 kronor. Det är en urholkning med över 20 procent på de fyra åren.

På liknande sätt är det med grundnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen och föräldraförsäkringen. På samma sätt är det med takbeloppet i a-kassan. På samma sätt är det med en lång rad av komponenter i socialförsäkringssystemet.

För alla människor som är beroende av detta – som Elisabeth Svantesson gärna talar lite föraktfullt om som bidragsberoende – är det allvarligt att priset på påskbordet den gångna helgen har ökat med mellan 7 och 12 procent sedan föregående år. Priset beror lite på vilka varor det är. Äggen är 12 procent dyrare. Chokladen är 7 procent dyrare. Laxen är 10 procent dyrare. Sillen är 8 procent dyrare. Det är några exempel på vad svenskarna har på påskbordet och som man behöver kunna köpa även om man har garantinivån i föräldraförsäkringen eller, för den delen, takbeloppet i a-kassan.

Elisabeth Svantesson firar att inflationsbekämpningen har effekt. Ja, prisökningarna avtar. Men prisökningar av det slag som vi har sett de senaste åren gör att de svenska hushållen kommer att vara fattigare under lång tid framöver, inte minst på grund av att priset på mat har ökat mer i Sverige än vad det har gjort i våra nordiska grannländer.

Elisabeth Svantessons inflationsbekämpning har ärligt talat varit mindre effektiv än grannländernas, och hon har inga ambitioner att skydda de mest utsatta hushållen från konsekvenserna av dessa prisökningar.

Anf. 60 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Låt mig först säga att man blir rätt provocerad när man hör denna debatt! Låt mig återkomma till varför.

Den höga inflationen har plågat svenska hushåll. Den har plågat hushåll i hela världen. Alla har känt av de högre kostnaderna. Det är tufft för många att få hushållsekonomin att gå ihop.

Denna regeringens främsta prioritet har varit att bekämpa inflationen och stoppa fortsatt höjda kostnader för det som alla människor behöver: mat, drivmedel, el och så vidare. Detta har varit regeringens främsta prioritet: bekämpa inflationen och stötta hushållen.

Nu sitter man här och hör Socialdemokraterna, som är ansvariga för mycket. De står och provocerar i talarstolen och låtsas som ingenting. Jag tänker lista några av de saker som de är ansvariga för.

En av de saker som svenska hushåll har kämpat med är höga matpriser, till följd av en mängd olika saker. Något som har varit en press när det gäller priserna i Sverige är höga elpriser och höjd reduktionsplikt, saker som den förra socialdemokratiska regeringen är helt ansvarig för.

Man lade ned kärnkraften tillsammans med de tre partier som man samregerade med. Det ledde till högre energipriser. Det var en press när det gäller priset för mat. De höga elräkningar som svenska hushåll har fått är ett direkt resultat av att kärnkraften lades ned.

De höga drivmedelspriserna – dyr bensin och dyr diesel – är en direkt följd av den förra socialdemokratiska regeringens experiment med reduktionsplikten. Det gjorde att Sverige hade världens dyraste diesel och världens näst dyraste bensin. De kostnaderna hade i grunden inget med inflationen att göra. De hade att göra med den förra regeringen.

Nu står olika socialdemokratiska företrädare i denna talarstol och talar sig varma för de svenska hushållen. Det är bra, men man tar inget ansvar vad gäller att man har varit medskyldig till att dessa höga kostnader har hamnat på hushållen. Det tycker jag är provocerande. Det var därför, herr talman, jag valde att gå upp i talarstolen.

Finns det ingen självvransakan? Ångrar ni inget av det ni gjorde, som har dumpat höga kostnader på svenska hushåll? Ni står nu och skäller på den finansminister som faktiskt löser dessa saker. Denna finansminister har sett till att reduktionsplikten har minskat. Bränslet har blivit flera kronor billigare. Detta är bra. Det gör att svenska hushåll nu har råd att tanka. Elräkningen har blivit billigare. Denna regering hade ett historiskt stort elstöd för att kompensera för att den förra socialdemokratiska regeringen lade ned kärnkraften.

Den här finansministern löser de problem som den förra socialdemokratiska regeringen var med och skapade och de problem som inflationen,

som drabbat hela världen, skapat. De problemen löser denna finansminister och denna regering.

Jag skulle, herr talman, vilja ha lite självvransakan i talarstolen när Socialdemokraterna nu kommer upp och säger att de är bekymrade över de höga kostnader som har drabbat hushållen. Vi är också bekymrade. Därför löser vi både de problem som Socialdemokraterna var med och skapade och de problem som den höga inflationen har skapat.

Det är provocerande att se socialdemokrater som inte vill kännas vid det de själva har varit med och orsakat: höga kostnader för hushåll. Dessa kostnader ser nu denna regering till att sänka.

Anf. 61 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack, finansministern, och tack också till Jytte Guteland för en viktig interpellation som kan sägas följa i spåret av de tidigare!

Finansministern hänvisar även här till dieselstödet till bönderna. Det stödet är vällovligt eftersom det inte är bönderna som har fått ta del av de skenande matpriserna. Dessa har landat i matjättarnas och mellanhändernas fickor, så trots att finansministern har pratat sig varm för sänkta matpriser har pratet inte hjälpt.

Jag minns 2016–2017 då många av Elisabeth Svantessons partikamrater med flera borgerliga partier krävde olika former av stöd till bönderna, stöd som också kom. Den socialdemokratiska regeringen var nere i Bryssel och förhandlade om ett ökat mjölkstöd till bönderna. Men nu har jag inte hört ett endaste ljud om att finansministern har förhandlat i EU om några nya mjölkstöd till svenska bönder eller för den delen ägg- eller köttproducentstöd. Jag har inte hört ett ljud om det, bara att finansministern pratar med matjättarna.

Man kan heller inte undgå att bli lite provocerad av Edward Riedl, som går upp i talarstolen och pratar om elstödet – det totalt misslyckade elstödet, som helt och hållet missade norra Sverige och snarare uppmärksammades för att det gick till de största elkonsumenterna med pooler och annat i södra Sverige. Till slut gick elstödet ändå ut till dem i södra Sverige som faktiskt behövde det, dock inte till kommunerna. Kommunerna blev utan elstöd. Det kan man också ha med sig när man pratar om elstödet.

Och hur kan man prata om bensin- och dieselpriserna utan att komma ihåg vad Putins invasionskrig i Ukraina gav för bensin- och dieselpriser i hela Europa? Att man kan glömma bort att nämna det i riksdagens talarstol kan också vara provocerande.

Precis som sades i den förra interpellationsdebatten är det de hushåll som har de sämsta marginalerna som drabbas av de höga matpriserna. Det är familjerna med de lägsta inkomsterna som drabbas av den SD-ledda regeringens finanspolitik. Det måste vi vara medvetna om. Det är ett val regeringen gör.

(Applåder)

Anf. 62 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Vi har under en tid här i kammaren diskuterat inflationens effekter på olika sätt. Jag vill också tacka Jytte Guteland för den här frågan. Det är naturligtvis så att många barnfamiljer kämpar för att få mat på bordet till sina barn. Det är även tufft för väldigt många av Sveriges bönder, som faktiskt är de som ser till att det ändå finns mat att ställa på bordet.

Jag har fått en fråga, herr talman, och nu tänker jag hålla mig till den. De här debatterna tenderar att handla om väldigt många saker, men frågan var vad jag gör inom mitt ansvarsområde för att avhjälpa utvecklingen med stigande matpriser som nu riskerar att drabba såväl det svenska folket som svenska bönder.

Under hela 2022 steg matpriserna dramatiskt, något som i stor utsträckning påverkade och var en stor bidragande orsak till inflationen. I april 2023 såg vi ett trendbrott när det gällde just det, alltså att inflationen inte på samma sätt drevs på.

I mars förra året hade jag samtal med matjättarna. De socialdemokratiska ledamöterna får gärna häckla detta, men jag tror att det var viktigt. Ni talade om att vi borde prata med matjättarna – jag gjorde det. Vi var många som tyckte det, jag gjorde det och det hade effekt. Jag tror att det politiska trycket från olika håll och kanter var viktigt. Nu ser vi inte samma matprisutveckling som vi gjorde då.

Det var en viktig sak – ibland är det bra att prata!

En annan sak som regeringen har gjort är att stötta jordbrukssektorn. Det handlade om 200 miljoner kronor i krisstöd på grund av torkan. Vi förlängde nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på jordbruksdiesel, och från årsskiftet sänkte vi reduktionsplikten. Detta gjorde vi för bönderna. De har det fortfarande tufft, men det underlättade.

Reduktionsplikten spelar också en stor roll i det här sammanhanget, inte bara för privatpersoner och hushåll som är beroende av sin bil utan också för transporter, för lantbrukare och för många andra. Att reduktionsplikten och därmed dieselpriiserna har minskat spelar alltså roll.

Det här är några av de saker som vi konkret har gjort för att dämpa effekterna av en brutal inflation.

Herr talman! Jag ska inte säga så mycket mer i det här inlägget, men det är väldigt tydligt så att det vi gör bit för bit gör skillnad. Socialdemokraterna gillar inte sänkt reduktionsplikt och sänkt skatt för vanliga människor som arbetar – det är väldigt tydligt. Sänkt skatt på pension kanske man gillar. Det vet jag inte. Men allt detta påverkar familjer och hushåll och gör att vi kan ta oss igenom den här situationen, även om det är tufft för många.

Den här interpellationen handlar om matpriserna. Jag har nu redogjort för vad jag och regeringen gör, herr talman.

Anf. 63 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! I min interpellation ville jag ställa frågan till finansministern vad hon gör för att avhjälpa den situation som svenska folket står inför när man går och handlar i dag när priserna är fortsatt höga och i vissa fall fortsätter att höjas. Vi har sett i Matpriskollen att de har fortsatt att höjas under 2024.

Min fråga handlar om hur man vill hjälpa svenska folket och framför allt barnfamiljer att ta sig framåt. Det handlar ju inte bara om att det är höga priser i matvarubutikerna under någon månad. Det har varit så under väldigt lång tid, egentligen under hela den tid som den nuvarande regeringen har haft makten.

Det är klart att en väldigt stor anledning till detta är stigande energipriser, yttre påverkan och kriget – sådant som finns utanför Sveriges gränser. Men en stor del av svaren hade kunnat komma från den svenska regeringen

i form av en budget som fördelade till dem som har störst behov av stöd i svåra tider.

Den socialdemokratiska oppositionen har varit tydlig: Vi hade gjort dessa prioriteringar. Vi hade satsat på barnfamiljerna med ett stärkt barnbidrag, med ett stärkt underhållsstöd och med en förstärkning till kommunerna så att de kan hjälpa till med både skuldsanering och fritidsaktiviteter, eftersom vi vet att barnfamiljer drar ned också på detta.

Det var en ivrig moderat kollega till finansministern, också en riksdagskollega till mig, uppe i debatten och talade om att det här skulle handla om vad Socialdemokraterna har gjort historiskt. Det som glömdes bort i det inlägget var att när Konjunkturinstitutet tittade på matpriserna 2019–2023 kom man fram till att prisökningarna på livsmedel har varit 6 procentenheter högre än i producentledet. Det är alltså matjättarna som har tagit ut vinster i den här tuffa situationen.

Finansministern slår sig för bröstet och säger att hon har haft samtal med matjättarna, men uppenbarligen har det inte hänt särskilt mycket. Precis som tidigare debattörer under denna långa och viktiga diskussion om de tuffa kostnaderna för svenska folket har poängterat är det faktiskt så att det är en prisutveckling under lång tid. Svenska folket lider under många negativa prisökningar. Det är inte så att det nu finns stora marginaler för matjättarna att fortsätta att höja priserna.

Finansministern borde vara mycket mer på också i den frågan, så jag är förvånad över att vi inte fick tydligare svar när det gäller vad man avser att göra för att förstärka fördelningsmässigt så att de familjer som har det allra tuffast ska få mer pengar i plånboken eller hur man vill hantera att vissa skor sig på krisen. Det är inte de svenska bönderna som gör det, så det handlar inte om någon reduktionsplikt. Det handlar i stället om matjättar som passar på därför att det finns osynliga led – tror de. Men för oss socialdemokrater syns de. Vi kräver att finansministern gör mycket mer och att den nuvarande regeringen ställer sig på folkets sida precis som finansministrar i en del andra länder har gjort under den här krisen.

(Applåder)

Anf. 64 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Elisabeth Svantesson tycker att debatten har kommit att handla om allt möjligt. Ja, Edward Riedl vill hellre debattera kärnkraft än stigande matpriser och hushållens ekonomi. Det är tydligt. Jag tänker inte gå i den fällan. Men Elisabeth Svantesson förde faktiskt i sitt svar själv på tal att många hushåll med svag ekonomi har fått kompensation för den höga inflationen via prisindexerade bidrag och transfereringar. Jag har några exempel på att alla transfereringar inte fungerar på det sättet.

Man kan ta underhållsstödet, som vi för övrigt har föreslagit ska höjas, som exempel. Det har tappat ungefär 300 kronor i värde de senaste fyra åren. Sjukpenning för arbetssökande har minskat med över 20 procent i värde. Riksnormen i försörjningsstödet har tappat flera hundralappar. Grundnivån i a-kassan har tappat 2 500 kronor. Taket i a-kassan har tappat 5 000 kronor i värde. Barnbidraget har tappat 265 kronor i värde och grundnivån i föräldraförsäkringen 1 600 kronor. Taknivån i föräldraförsäkringen har också tappat 1 600 kronor i värde. Taknivån i graviditetspenningen har gått ned med 1 000 kronor. Det är effekter av den inflation

som regeringen har underlåtit att bekämpa. Regeringen har bara suttit på händerna och väntat på att inflationen ska gå över.

Elisabeth Svantesson sa att hon har svarat på frågan, och det betyder sannolikt att hon inte vill debattera den här frågan mer och att hon kommer att stå över nästa tillfälle till anförande och tillfället efter det. Jag tycker att det är ett oskick att hålla på så. Mina tre interpellationsdebatter tidigare i dag slogs ihop till en, och sedan står man över slutanförandet i hopp om att slippa stanna kvar över gruppmötetiden. Jag tycker att det är oförskämt.

(Applåder)

Anf. 65 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Linus Sköld vill undvika att gå i fällan och pratade bara om de höga matpriserna. Jag hoppas att de som har lyssnat på debatten ändå förstår att höga drivmedelspriser är något som har gjort att maten blivit dyrare. Om man höjer reduktionsplikten och skatterna på drivmedel innebär det att bönderna får mycket högre kostnader, och då blir maten i slutändan dyrare.

När det gäller de höga elräkningarna vill man inte heller prata om konsekvenserna. De slår såklart direkt mot hushållen i form av högre elräkningar, men de slår också mot alla producenter – både matproducenter och andra. Linus Sköld och hans kollegor här är socialdemokrater och har därmed varit med och drivit upp bränslepriserna till att bli de högsta i världen. De var med och lade ned kärnkraften, och det orsakar höga kostnader för industrin och hushållen. Det är klart att de inte vill prata om det! Det förstår jag också, herr talman. Men det är ju skälen till detta. Ni socialdemokrater kan sitta och le och försöka prata om annat, men det är ett faktum.

Herr talman! Det blir nästan faktaresistent när Linus Sköld berättar att det regeringen gjort för att bekämpa inflationen inte har haft effekt. Då tar han ju inte del av vare sig nyhetsrapportering eller fakta från SCB. Svensk inflation vänder ned mycket snabbt – snabbare än i många andra länder i Europa. Det är rent av faktaresistent att stå här och prata om att det inte har haft effekt.

Hushållen har det tufft till följd av de höga kostnaderna. Jag ser att talartiden börjar rinna ut, så jag kommer inte att hinna säga allt jag vill i det här anförandet, men till Isak From vill jag kort säga att det var den gamla, socialdemokratiska regeringens instruktioner som gjorde att Norrland blev utan elstöd. Det rättade Elisabeth Svantesson till, så att pengarna kom till elkonsumenterna även i Norrland. Det var bra.

Anf. 66 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag frågade faktiskt om finansministern hade varit i Bryssel och förhandlat om något annat stöd till svenska bönder, för det är klart att producenterna är grunden nu när vi behöver ha ökad självförsörjning av livsmedel i Sverige. Det är ju böndernas arbete som till syvende och sist sätter maten på våra bord.

Det är klart att om man noga ska följa vad bönderna och deras centralorganisation LRF skrev i sitt remissvar om reduktionsplikten var ju regeringens förslag om en sänkning bland det dummaste de hade hört talas om. Både LRF och Skogsindustrierna ville ha en balanserad reduktionsplikt. Det skapar konkurrenskraft och självförsörjning av drivmedel.

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på
interpellationer

Putins krig mot Ukraina gjorde att många blev utsatta – Tyskland med flera, hela Europa. Vi socialdemokrater omvärderade delar av reduktionsplikten och har landat i att 20 procent är ungefär vad vi borde ha. Därtill ska man stötta dem som är helt beroende av bil. Man ska stödja dem i glesbygden och på landsbygden som inte har möjlighet att använda kollektivtrafik och även stödja barnfamiljer med ett extra barnbidrag. Den socialdemokratiska politiken är från var och en efter förmåga till var och en efter behov, och då måste vi ju se att det nu är barnfamiljerna som har störst behov.

(Applåder)

Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill återigen betona hur glad jag är att inflationen är på väg ned. Jag är inte glad för min egen skull utan för alla de hårt kämpande människor runt om i Sverige som har känt av inflationen på ett brutalt sätt. Det kan ha handlat om att inte kunna köpa julklappar till sina barn som man hade tänkt, eller att inte ha den mat man helst vill ge till sina barn på bordet. Det kan ha handlat om en äldre pensionär som knappt kunnat bo kvar i den lägenhet man köpte för bara något år sedan när kostnaderna skenat. Det är för deras skull jag är glad att inflationen nu går ned, men också för den svenska ekonomin eftersom det ger oss förutsättningar att komma igenom den här nedgången och den här konjunkturen på ett sätt som vi verkligen behöver.

Sverige ska byggas rikare. Det är en uppgift som jag tar på allra största allvar. Jag förstår att Jytte Guteland gärna vill flytta fokus från Socialdemokraternas politik till att prata om matjättarna. Jag pratar gärna om både inflation och matjättar, men det går inte att komma ifrån att efter mina samtal med dem förändrades hela bilden. Nu är det tjänstepriserna som driver inflationen, inte matpriserna. Det betyder inte, som flera här bland Socialdemokraterna har sagt, att priserna är på väg ned. Inflationen kommer ju att finnas kvar och vara 1 eller 2 procent, och det betyder att priser ökar. Men nu är det inte matpriserna som driver på. Med det sagt – det är jättetufft och jättehöga priser för många barnfamiljer! Vi förlänger alltså det bostadsbidrag som vi höjde året ut, för konsekvenserna är väldigt tuffa.

Herr talman! Jag kommer att fortsätta att vaka över de här frågorna – över inflationen – men naturligtvis också över hur vi ska stärka hushållens köpkraft. Det är det här som är min poäng och som jag var inne på tidigare. Jag föraktar inte människor som lever på bidrag. Jag känner många och har många i min närhet som har det enormt tufft. Det som däremot förvånar mig är att Socialdemokraterna, som en gång i tiden var ett arbetarparti och hyllade arbete, i dag alltid lyfter ökade bidrag före till exempel sänkta skatter för helt vanliga människor.

Faktum är att matpriserna skulle ha varit högre – det är jag helt säker på – om inte reduktionsplikten hade förändrats, om vi inte hade haft det här elstödet och mycket annat. Man kan diskutera olika typer av insatser, och allt är inte perfekt – det är det aldrig med någon regering. Men jag vet att den återhållsamma politiken har haft effekt och att den kommer att få effekt för människor.

Min uppgift framöver och vår uppgift som regering kommer att vara att göra det vi kan för att stärka hushållens köpkraft – att stå på löntagarnas

sida och stötta dem som har det allra tuffast. Våra skyddsnet finns ju där för dem som har det tuffast.

Ett annat sätt att se till att det finns mer pengar till detta är det som jag pratade om tidigare: att verkligen se till att komma åt allt fusk och bedrägeri som många av de kriminella ägnar sig åt. Det kommer att underlätta och ge möjligheter att göra Sverige rikare som land men också att göra svenskarna rikare.

(Applåder)

Anf. 68 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Vi från Socialdemokraterna är också glada över att se en bättre utveckling vad gäller inflationen. Men det räcker inte att vara glad. Det handlar också om att vara handlingskraftig inför det kommande året och de utmaningar som fortfarande finns för svenska folket.

Precis som den här debatten har handlat om är det fortfarande höga priser i matvarubutikerna. Fortfarande visar undersökningar att svenska folket ryggat tillbaka för att köpa varor som är livsviktiga för barnen och deras framtid. Det handlar om att man inte vill köpa frukt och grönt för att man tycker att det är för dyrt. Det handlar om att föräldrar – en av tio – är oroade över att deras barn inte får tillräckligt med näring och att de går hungriga. Det är alltså stora utmaningar fortsättningsvis.

År 2024 måste innebära en handlingskraftig regering och en handlingskraftig budget som är rättvis, som fördelar till de familjer som har det allra tuffast och som framför allt tittar på vår framtid, alltså våra barn och våra ungdomar. Hur har de det? Jag är säker på att finansministern kan hålla med om det. Jag tror säkert att hjärtat är fullt av önskan att barnen ska ha det bra. Då är det viktigt att detta finns med när man utformar budgeten.

Det är absolut viktigt att man har haft samtal med matjättarna. Men uppenbarligen har matjättarna ändå skott sig under de här åren och fortsätter att göra det. Därför är det viktigt att också hålla i den frågan.

Vi socialdemokrater ger oss inte. Vi vill ha en rättvis politik, och vi använder breda reformer. Vi vill vara sociala ingenjörer. Ibland handlar det om skattesänkningar – vi har varit med på sådana; det vet ju finansministern. Men vi har också stått upp för att de som är mest utsatta ska kunna få möjlighet till stöd om de behöver det.

Jag tackar för den här debatten.

(Applåder)

Anf. 69 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill också tacka ledamoten för debatten. Det är viktigt och bra att lyfta hur konsekvenserna av inflationen har slagit och slår mot många människor. Det är också viktigt att lyfta olika politiska alternativ.

Jag har berättat om det vi gjorde i förra årets budget och det vi gör just nu i den här budgeten. Vi återkommer också i vårbudgeten med det förlängda bostadsbidraget, som jag nämnde, men också annat. Det är tyvärr så att många kommer att ha det tufft även under 2024, men jag vet att det som vi har gjort med till exempel drivmedelsskatten, reduktionsplikten, sänkt skatt på arbete och mycket annat hjälper och stöttar.

Socialdemokraterna har andra förslag, och det respekterar jag. Men jag kommer att fortsätta att vara handlingskraftig när det gäller att bekämpa

Prot. 2023/24:90
2 april

Svar på
interpellationer

inflation och stötta människor på ett ansvarsfullt sätt. Rättvisa, absolut – jag ser att vi har mer att göra för att göra det rättvist på det sättet att den som jobbar och har små inkomster ska få behålla mer av sin lön.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:590 om konsekvenser av statliga bolags framtidssäkring

Anf. 70 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Hanna Westerén har frågat mig två saker. Det gäller för det första vad jag och regeringen ämnar göra åt att statliga bolags ”framtidssäkringar”, i detta fall AB Svenska Spels, riskerar att slå hårdare mot arbetsplatser utanför storstäderna, för det andra om jag och regeringen överväger ändringar i lagstiftning eller andra åtgärder med anledning av det nyss beskrivna.

Inledningsvis kan det konstateras att AB Svenska Spel och övriga bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, däribland aktiebolagslagen (2005:551). I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare och styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. Ägaren bör undvika att försöka detaljstyra ett bolags verksamhet då det är bolagets styrelse och ledning som har ett tydligt ansvar för att driva verksamheten mot de uppsatta målen, utifrån den av ägaren bestämda verksamhetsinriktningen. Det finns många goda skäl till att den ordningen bör värnas.

I bolag med statligt ägande har verksamhetsföremålet sin grund i riksdagens beslut. Det finns inget i det uppdrag som riksdagen beslutat för AB Svenska Spel som uttrycker att bolaget har ett specifikt ansvar att värna om arbetstillfällen i glesbygd. Vidare ska de statligt ägda bolagen, i enlighet med statens ägarpolicy, verka för ett långsiktigt hållbart värdeskapande, vilket för ett bolag som AB Svenska Spel innebär att bolaget behöver driva sin verksamhet effektivt på en konkurrensutsatt marknad. Jag har inte för avsikt att verka för att förändra lagstiftningen eller verksamhetsföremålet för bolaget i fråga för att ändra den här ordningen.

Vad gäller de åtgärder som vidtas i förhållande till arbetstagare kan det konstateras att Arbetsförmedlingen har en nationell varselhantering och stor erfarenhet av att agera vid större varsel. Myndigheten har utvecklat särskilda rutiner för dessa situationer och har beredskap att aktivera sin varselorganisation. Det kan vidare konstateras att läget på arbetsmarknaden har försämrats, och arbetslösheten väntas öka under 2024. Därför har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag förstärkts med 200 miljoner kronor 2024 för att möta en ökad arbetslöshet och stärka myndighetens kontrollarbete. Dessutom förväntas satsningar på fler platser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen förbättra tillgången till sådan utbildning så att fler snabbt kan komma i arbete.

I tillägg till detta har det i årets budget avsatts 3,1 miljarder kronor till omställnings- och kompetensstöd och 2,8 miljarder kronor för omställningsstudiestöd. Det innebär ökade möjligheter för dem som drabbats av varsel eller av lågkonjunkturen att få och behålla ett arbete.

I förhållande till regioner och kommuner har Tillväxtverket ett uppdrag att stödja vid varsel och företagsnedläggningar i näringslivet. Genom uppdraget kan Tillväxtverket ge stöd genom information, kunskapsunderlag och analyser. Myndigheten kan också bidra genom samordning av kontakter med statliga myndigheter och andra berörda aktörer samt genom att erbjuda kunskaps- och erfarenhetsutbyten mellan regioner och kommuner.

Anf. 71 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Tack till finansministern för att vi äntligen kan ha den här debatten. Med tanke på hur angelägen den är för valkretsen jag kommer ifrån hade det såklart varit önskvärt att ha den något tidigare. Jag ska inte ta till överord, men Svenska Spel är bortsett från Region Gotland en av Gotlands större arbetsgivare. När det aviseras neddragningar hos Svenska Spel skälver det nog ändå till i det gotländska samhället.

Finansministern har helt rätt i att Svenska Spel agerar enligt aktiebolagslagen så som bolaget ska. Men det är likväl så att det som sker med Svenska Spel – eller som det hette när det kom hem till oss på Gotland, Penninglotteriet – räknas som en tydlig signal. Det är en bekräftelse på statens ambitioner för hela landet och om tillgång och tilltro till kvalificerade arbetstillfällen och kvalificerad arbetskraft också på Gotland.

Jag finner det ändå rätt anmärkningsvärt att finansministern svarar så lojt i fråga om insatser i samband med varsel. Jag är väl förtrogen med den statliga arbetsmarknadspolitiken, men jag antar att jag ändå borde tacka för försöket till undervisning som följer med svaret. Jag kan inte heller låta bli att undra om det är så kommuner och regioner bemöts när de undrar om eventuell kompensation i samband med verksamhetsförändringar. I så fall kan det nog väcka en del frustration.

Det går inte att komma ifrån att en avisering om neddragning med 80 arbetstillfällen i Stockholm, Sveriges mest dynamiska arbetsmarknadsregion, och 80 arbetstillfällen på Gotland slår helt olika. Jag hoppas verkligen att finansministern inser det. Det slår helt olika.

Jag förstår av svaret att finansministern inte önskar ändra befintlig lagstiftning och att det inte heller finns någon vilja från regeringens sida att särskilt värna arbetstillfällen i glesbygd. På något annat vis kan jag faktiskt inte uppfatta svaret.

Det är helt riktigt att bolaget agerar för att fixa den så kallade framtids-säkringen och göra sin ägare nöjd. Det är så det ska fungera. Men finansminister Elisabeth Svantesson och regeringen har långt fler verktyg i sin verktygslåda för att värna ett land som håller ihop och se till att en verksamhetsförändring inte slår orimligt hårt mot en landsända. Den dörren är såvitt jag förstår och kan utläsa av svaret stängd. Det tyder enligt mig på en svag stat och en svag regering.

Anf. 72 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! En huvudfråga i interpellationen – och jag välkomnar att den ställs – är: Gör staten tillräckligt mycket för Gotland? Jag vill breda ut mig lite om det svaret.

Först och främst har regeringen sagt att Bromma flygplats ska finnas kvar. Den kommer att fortsätta att bidra till Gotlands tillgänglighet till en mycket dynamisk arbetsmarknadsregion. Det är bra.

Färjetrafiken har fått ökade anslag i enlighet med gällande avtal. Men den har också fått ett särskilt stöd för att sänka biljettpiserna, som har blivit betydligt högre sedan Putins invasion av Ukraina. Det stödet är så stort som EU-kommissionen tillåter.

Svenska kraftnät har fått i uppdrag att säkra elöverföringskapaciteten och kommer nu att bygga två nya kablar till Gotland till en kostnad på omkring 6 miljarder kronor. Det är bra för alla som vill att lampan ska tändas när man trycker på knappen.

Nyligen kom beskedet att Trafikverket ska bygga en reservhamn i Kappelshamn. Det är en investering på ungefär en kvarts miljard, och det är något som varit efterfrågat under mycket lång tid.

Försvarsmakten växer på alla bredder sedan återetableringen under den förrföra mandatperioden. Den har i dag 470 anställda på Gotland, och då exkluderas de värnpliktiga.

Sammanfattningsvis har regeringen fattat beslut om investeringar för och på Gotland med en omfattning av 8–10 miljarder beroende på hur man räknar. Det är mer än vad den förra regeringen lyckades med på åtta år.

Vidare kan man fundera på de arbetstillfällena som staten styr över, det vill säga de som finns på myndigheter. Det är lätt att tro, och det trodde jag också fram till för några veckor sedan, att de stadigt har minskat över decennierna. Men så är inte fallet.

Vid millennieskiftet uppgick de statliga jobben på Gotland till ungefär 1 500. Vi har i dag en befolkning på ungefär 61 000 invånare. Sedan millennieskiftet har antalet jobb regelbundet stigit. Under 2023 gick man över 2 500-strecket.

De statliga jobben på Gotland är, som jag nämnde tidigare, Försvarsmakten med 470 personer anställda, Försäkringskassan med 396, Uppsala universitet med 256 och Polismyndigheten med lika många. Länsstyrelsen har 150, Skatteverket har ungefär 150, Riksantikvarieämbetet har 120, Centrala studiestödsnämnden har över 100 och Pensionsmyndigheten har också däromkring.

Sammanfattningsvis finns det 2 500 statliga jobb – 1 000 fler än för två decennier sedan. Det är en betydande närvaro, som har växt över tid. Vi kan anta att den också fortsätter att växa eftersom Försvarsmakten växer på alla bredder samtidigt som Gotland är en fantastisk plats att bo, leva och verka på – och här vet jag att Hanna Westerén håller med mig. Gotland

kan säkerligen ta emot fler myndigheter om det skulle vara så att de kan utlokaliseras.

Jag håller med om att Svenska Spels affärsmodell inte är knuten till en geografisk plats. Det är klart att allt som görs i Solna lika gärna skulle kunna göras på Gotland. Vi har internet, vi har lokaler och vi har fina miljöer. Jag vill ändå säga en sak just om Gotland kontra Solna: Det är inte så himla bra i Solna. De har ungefär 5 procents arbetslöshet, och vi på Gotland har ungefär 4 procent.

Anf. 73 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka ledamoten för interpellationen. Det hedrar Hanna Westerén att hon har ett så stort engagemang både för Gotland och för Svenska Spels verksamhet. Det är riksdagsbundet att den ska vara just på Gotland, och därom råder absolut inga tvivel.

Jag måste ändå upprepa det som jag sa tidigare i svaret. Det här handlar om mitt ansvar som minister för de statligt ägda bolagen. Regeringen har inte för avsikt att verka för att förändra lagstiftningen eller verksamhetsföremålet för bolaget i fråga. Jag vet inte, men jag tror inte att Socialdemokraterna har det heller.

Spelmarknaden förändras, och olika bolag fattar olika beslut. Principen kan kännas torr och tråkig, men den är ändå följande: Bolagets operativa verksamhet är inte en fråga för regeringen – staten. Det ska den inte heller vara.

När jag läser interpellationen och hör ledamoten verkar det som att ledamoten kan tänka sig en ny inriktning för hur bolagen ska skötas och hur ägaren, staten, ska agera i styrningen. Hanna Westerén får gärna utveckla hur det ska fungera. Svaret från min sida är dock att vi inte kommer att ändra detta.

Med det sagt är det alltid tungt om människor förlorar jobbet oavsett vilket bolag det gäller, om det är stora eller små företag eller om det är statliga eller privatägda företag. Det var också därför jag i mitt första svar berättade om vad regeringen gör på området.

Men vad jag förstår av den här situationen och omorganisationen kommer antalet tjänster att minska med 120 stycken. Efter vad jag har sett och hört har bolaget träffat frivilliga överenskommelser med eller kunnat erbjuda omplaceringar till den absoluta merparten av dessa personer. Om jag har fått rätt uppgifter är det bara ett fåtal som har sagts upp på grund av arbetsbrist. Det är i grunden bra.

Grundfrågan är: Ska regeringen styra bolagen i det operativa? Nej, aktiebolagslagen säger någonting annat. Och jag tror att vi alla här är överens om att det inte är vi, vare sig riksdag eller regering, som ska detaljstyra hur olika bolag väljer att bedriva sin verksamhet på en föränderlig marknad.

Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag hör vad finansministern säger, och jag förstår att hon är väldigt mån om att signalera att man inte ska gå in och peta i ett aktiebolags styrning. Jag har full respekt för detta; det är inget konstigt.

Jag vill däremot mena att verktygslådan är så mycket större för en finansminister än att enbart hänvisa till aktiebolagslagen. Jag menar att det handlar om helheten för Gotland och för Gotlands utveckling.

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på
interpellationer

Jesper Skalberg Karlsson gjorde en alldeles utmärkt dragning om hur många statliga arbetstillfällen vi har på Gotland. Det är någonting vi är stolta över. Vi är otroligt stolta över att vi har lyckats kompetensförsörja så många statliga arbetsgivare. Detta är någonting som vi önskar behålla men också utveckla. Det är också lite grann det som ligger i förlängningen av min fråga. Vi skulle kunna härbärgera mer på Gotland. När arbetstillfällen försvinner från Gotland vill vi att det ska kompenseras; det är åtminstone vad jag vill.

Jag hör vad Elisabeth Svantesson säger om huvudkontoret och att det finns ett riksdagsbeslut om detta. Jag hör också att hon säger att man inte har för avsikt att gå in och peta i bolaget. Nej, gör inte det, men visa då en omsorg och en hänsyn till att landet ser olika ut! Om en verksamhetsförändring slår på ett sätt i huvudstadsregionen, visa då att det finns en förståelse för att den slår annorlunda på Gotland!

Jag känner en oro för huvudkontorets framtid givet den här debatten, och här skulle jag verkligen önska en ytterligare försäkran från finansministern. Att Svenska Spels huvudkontor ligger på Gotland är någonting som vi är väldigt stolta över. Det är ju fantastiskt! Det är ett inkomstbringande och kunskapsintensivt huvudkontor för ett statligt bolag som sköter sig väldigt väl.

Det är klart att det vore en katastrof för Gotland om Svenska Spel plötsligt gjorde bedömningen att kommunikationen till och från Gotland inte fungerar för arbetspendling. Då kanske de säger: Snälla ägaren, staten, kan vi få flytta vårt huvudkontor? Det skulle också kunna handla om den fullkomligt bisarra bostadsbrist som vi har på Gotland och som just nu blir etter värre på grund av regeringens bristfälliga bostadspolitik. Det skulle kunna leda till att Svenska Spel kommer till staten och säger: Snälla staten, kan vi få flytta vårt huvudkontor? Vad säger regeringen då? Bör jag känna en fortsatt oro för huvudkontoret på Gotland?

Jag hoppas verkligen att vi som möts i den här kammaren, oaktat våra politiska ideologier, ändå har ambitioner för Sverige och att vi vill hålla ihop Sverige.

Jag lyssnade på Elisabeth Svantesson tidigare i dag i en interpellationsdebatt där hon sa att hon vill göra Sverige tryggare och rikare. Jag kommer från Gotland, och det gör Jesper Skalberg Karlsson också. Jag upplever att vi ofta får slåss för att få vara med och vara en del av denna utveckling. Jag vill att vi ska få förutsättningar att växa och inte bara förutsättningar att överleva. Svenska Spel är en av pusselbitarna i just detta pussel, som ska ge oss förutsättningar att utvecklas och inte bara att överleva.

Signalerna från regeringen när det gäller statliga bolag, statliga arbetstillfällen och utveckling i hela landet är viktiga. Därför tycker jag att det är fattigt att finansministern nu talar om aktiebolagslagen i stället för att berätta hur man kan värna arbetstillfällen i glesbygd och säkra ett huvudkontor på Gotland även i framtiden. Hur kan jag känna mig trygg när jag går härifrån med att Svenska Spel är en fortsatt stark spelare på Gotland?

Anf. 75 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Bromma blir kvar. Färjetrafiken får stöd. Två nya kablar byggs. En ny hamn ska byggas. Försvaret växer på alla bredder. Snart får vi också en ny miljölagstiftning som säkerställer att Heidelberg Materials och Cements i Slite ska finnas kvar under överskådlig tid.

Mycket händer på Gotland. Vi har låg arbetslöshet. Med rätt politik kan vi också ha god tillgänglighet och bli både tryggare och rikare framöver. Det är bra. Som tidigare regionråd på Gotland vet jag att vi har våra bästa dagar framför oss och en mycket, mycket stor potential.

Det är tråkigt att Svenska Spel gör som de gör, inte minst för de 60 personer som nu får hitta andra arbeten. Men vi måste också konstatera att det staten kan göra, och det staten har gjort, är att utöka närvaron på Gotland med 1 000 nya jobb de senaste två decennierna.

Innan jag lämnar debatten vill jag dock höja ett varningens finger och fundera över vad som egentligen är hotet mot Gotland. Jag skulle säga att nästa stora varsel, som jag ser det, riskerar att ske hos vår näst största statliga arbetsgivare, nämligen Försäkringskassan. Försäkringskassan har nästan 400 anställda på Gotland. Under den förra mandatperioden fattades beslut i den här kammaren på initiativ av den dåvarande regeringen som innebar hundratals miljoner i ofinansierade reformer och uppdrag. Det är pengar som nu måste hämtas hem av generaldirektör Nils Öberg.

Även om detta är en person jag har stort förtroende för måste det sägas att det här riskerar att bli ett mycket svårt uppdrag som kan drabba Gotland mycket hårt. Jag är övertygad om att vi kommer att få återkomma till detta, för det är onekligen ett hot mot gotländska statliga arbetstillfällen.

Anf. 76 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar återigen för interpellationen.

Jag har att svara för ansvaret utifrån min portfölj. I det här fallet handlar det om statliga bolag. Det är också därför Hanna Westerén har ställt frågan till mig. Här vill jag upprepa att jag definitivt ser hela Sverige, på olika sätt. Jag vet också att detta att få lämna ett arbete kan vara något av det mest traumatiska i en människas liv.

Jag förstår mycket väl att detta är ett viktigt bolag för Gotland och för Visby, och jag kan bara slå fast att det är riksdagsbundet att Svenska Spels säte ska vara i Visby. Det ska givetvis värnas. Jag fick den frågan, och jag svarar gärna på den.

Genom beslut kan man reglera närvaron av statliga bolag, men regeringen kan inte som ägare gå in och styra det operativa. Det kommer inte att vara en bra ordning. Jag fick heller inget svar på om det var det Hanna Westerén menade.

Jag nämnde olika delar av arbetsmarknadspolitiken och annat som gör att vi stöttar människor som behöver stöd för att komma vidare. Jag föreslog också att ledamoten skulle ställa frågan även till arbetsmarknadsministern, som har huvudansvaret för just detta.

När det gäller statens närvaro generellt har Jesper Skalberg på ett alldeles lysande sätt beskrivit hur den utvecklas. Jag är övertygad om att det finns mer att göra för att både Gotland och andra delar av Sverige ska blomstra. Det är viktigt för både regeringen och riksdagen att hela Sverige ska leva.

Den här debatten, herr talman, handlar dock om Svenska Spels varsel och om huruvida regeringen tänker ändra ordningen. Det tänker vi inte göra.

Anf. 77 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag kom till kammaren i dag med en förhoppning. Att det skulle komma en kompensation bedömde jag väl som rätt utsiktslöst. Jag vill såklart tacka både mina partikamrater hemma på Gotland och Moderaterna Gotland som har skrivit under ett brev till bland andra finansministern om denna kompensation, men jag har förstått att det inte kommer att bli något av med det. Men jag trodde nog ändå att jag skulle få ett besked och kanske en försäkran om en större hänsyn – kanske inte omsorg men åtminstone en större hänsyn – till att olika delar av landet har olika förutsättningar. Därför är jag rätt besviken.

Att hålla ihop ett land är inte enkelt, men det är fullt möjligt. Finansministern säger att hon kommer hit till kammaren för att prata om sitt ansvarsområde. Jag menar att om man är finansminister i Sverige har man ett enormt ansvar för att hålla ihop landet.

Ja, det stämmer att jag har ställt en fråga som Svenska Spel. Jag menar dock att det är en pusselbit i hur vi tar hand om landet. Det fanns ett beslut om att lägga dåvarande Penninglotteriet, nuvarande Svenska Spel just på Gotland som en signal om att man ser hela landet och att hela landet ska hålla ihop. Jag menar att ansvaret fortfarande faller tungt på regeringen att hålla ihop landet.

Det blir extremt tydligt när jag efterfrågar regeringens åtgärder för att en verksamhetsförändring inte ska slå orimligt hårt mot en landsända och finansministern svarar med aktiebolagslagen och att det finns en radda arbetsmarknadsinsatser för oss gotlänningar att lita till. Jag tycker att det är otroligt fattigt.

Jag känner mig fortfarande varken nöjd eller glad när det gäller Svenska Spels framtid. Jag hörde att finansministern sa att hon vill värna den. Jag hoppas innerligt att vi har en robust riksdagsmajoritet med oss för den saken.

Tack för debatten!

Anf. 78 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Finansministern avstår från sitt sista inlägg i denna debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:606 om statens ägarstyrning av Svevia AB

Anf. 79 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Isak From har ställt mig två frågor. Den första frågan är hur jag säkerställer statens styrning av Svevia AB så att Svevia uppfyller de beslutade målen och därmed bidrar till långsiktigt hållbart vägunderhåll i hela landet. Den andra frågan är om jag anser att Svevias viten är förenliga med statens ägarpolicy och bolagsstyrningsmodell och, om inte, om jag avser att vidta några åtgärder inom mitt ansvarsområde.

Svevia AB är marknadsledande i Sverige inom drift och underhåll av väg med fokus på att snöröja, halkbekämpa, laga och förbättra vägar för att framkomlighet och säkerhet ska upprätthållas för alla typer av vägtrans-

porter. Bolaget har inget samhällsuppdrag beslutat av riksdagen utan ska bedriva verksamheten inom ramen för affärsmässighet.

Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. I detta ingår arbetet med snöröjning och halkbekämpning. Därutöver ska bolag med statligt ägande enligt statens ägarpolicy agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Styrelsen ansvarar för att Svevia AB sköts föredömligt inom ramen för lagstiftningen, bolagets bolagsordning och statens ägarpolicy. Jag förutsätter att detta följs.

Staten som ägare träffar regelbundet bolaget vid så kallade ägardialoger där bland annat aktuella frågor av väsentlig karaktär diskuteras och uppföljning sker av beslutade ekonomiska mål samt strategiska mål för hållbart värdeskapande för Svevia AB.

I sammanhanget kan även nämnas att behoven av underhåll av Sveriges vägar är stora. Regeringen satsar därför 300 miljoner kronor per år under 2024 och 2025 på ökat vägunderhåll av statliga vägar samt 100 miljoner kronor per år under 2024 och 2025 för förstärkt underhåll i det enskilda vägnätet. Satsningen syftar till att bidra till att upprätthålla framkomligheten och trygga en tillförlitlig infrastruktur.

Anf. 80 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Låt oss först konstatera att vi i alla fall i norra Sverige under påsken har blivit väldigt snörika. Vi kan också konstatera att vägunderhållet tycks ha fungerat relativt bra. Det har inte varit några större rapporter om trafikkaos. Vi får hoppas att det fortsätter, trots att snön nu även faller tät utanför Riksdagshuset.

Utgångspunkten för min interpellation är att det runt om i landet råder väldigt stor irritation över bristande vägunderhåll och framför allt bristande vinterväghållning. Svevia är marknadsledande, precis som finansministern lyfter fram, och den största aktören – dessutom en till stora delar väldigt kompetent aktör – på den svenska marknaden som handlar om vinterväghållning, sommarväghållning, brobyggande, asfaltering och många andra delar som hör dit.

Likväl hade Trafikverket när jag skrev interpellationen delat ut 91 viten till olika företag, varav Svevia procentuellt fått flest, för att man inte uppfyllt kraven i de kontrakt man åtagit sig. Sedan jag skrev interpellationen tycks det också ha kommit ytterligare ett antal viten i fall där Svevia inte fullt ut har uppfyllt det man åtagit sig.

Det är trots allt finansministern som är ansvarig för det statliga bolaget Svevia, och det var grunden till att jag skrev interpellationen.

En annan del man måste ha med sig är att detta måste tas som en helhet. Vi minns väldigt väl den enorma kritik mot statens styrning som kom efter kaoset på E22:an i Skåne och som handlade om att olika myndigheter inte klarade av att genomföra vare sig snöröjning, avstängning eller andra delar. Det är också därför socialdemokraterna i trafikutskottet i Sveriges riksdag har velat kalla infrastrukturministern till trafikutskottet, vilket han dock inte har ställt upp på. Dessutom har majoriteten i utskottet röstat nej till det.

Det gör att det finns stor anledning att prata om en helhetssyn. Staten är ändå ansvarig på flera olika sätt, både som upphandlare av infrastruktur, underhåll och snöröjning och som utförare genom Svevia. Här är finansministern ansvarig.

Precis som finansministern säger i sitt svar ska de statliga bolagen följa bolagsordningen. De statliga bolagen ska föregå med gott exempel och vara föredömen. Det är väl lite tveksamt om Svevia är det. Och Svevia har väl till viss del erkänt brister.

Man säger att man inte hade räknat med det här. Om man inte har räknat med det är det klart att vi får förhålla oss till att vi kanske inte får det. Men då behöver staten vara väldigt tydlig i bägge leden och säga att det inte är acceptabelt. Om man har åtagit sig uppdraget ska man fullfölja det och leverera på det.

Anf. 81 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka Isak From för interpellationen.

Jag tror att vi delar bilden att vägunderhållet i Sverige har nedprioriterats under decennier. Det har lett till en väldigt stor underhållsskuld, som i sin tur skapar stora problem i vardagen för familjer och företag. Det har också blivit ett tillväxthinder för Sverige.

Redan i vår första budget prioriterade vi 1 miljard till stärkt vägunderhåll. Och i årets budget, alltså för 2024, tillför vi ytterligare resurser, vilket jag nämnde förut. Det kan delvis minska det eftersatta underhållet och bidra till att upprätthålla framkomlighet i hela landet. Det kan dessutom bidra till att trygga tillförlitlig infrastruktur.

Svevia, som interpellationen handlar om, har en viktig roll i arbetet med underhållet. De är stora på marknaden. Jag tror att de har ungefär hälften av marknaden. Det betyder att det de gör är viktigt ur många perspektiv.

Ett statligt bolag ska självklart vara ett föredöme och agera föredömligt. Jag kan försäkra Isak From om att diskussionerna mellan oss som ägare och bolaget inbegriper hur bolaget kan bli bättre på att bidra till ett långsiktigt hållbart vägunderhåll i hela landet. Det är en av de frågor som vi tar upp med bolaget i våra ägardialoger.

De konkreta operativa frågorna är frågor som behöver ställas till bolaget.

Anf. 82 ISAK FROM (S):

Herr talman och finansministern! Svevia är absolut ett viktigt bolag. När det gäller lokalisering är Svevia ett av de statliga företag som kanske kan ses som föredöme. De är lokaliserade från Landskrona till Kiruna och på många ställen däremellan. Det är viktigt, med tanke på den kompetens och bredd som bolaget har. Det är också där jag känner att mitt engagemang och mitt engagemang i näringsutskottet, som har hand om de statliga bolagen, ligger. Med vår ägarpolicy och styrningsmodell har vi faktiskt beslutat att de statliga bolagen ska föregå med gott exempel.

Nu framkommer det att statens andra hand, myndigheten Trafikverket, har blivit hårdare och tuffare och delar ut fler viten och att Svevia bevisligen har fått procentuellt flest viten. Det skickar lite sämre signaler. Då tror jag att bara det att vi har debatten här är bra. Vi kan säga att verksamheten

och bolaget är viktiga. Men vi kan inte tolerera att man slirar på upphandlingarna.

Om man inte klarar det fullt ut innebär det kanske också en konkurrensnackdel för det övriga näringslivet. Svevia ska konkurrera med andra företag på den öppna marknaden och samtidigt klara av att vara ett föredöme. Jag tycker och tror att man har förutsättningar för att göra det.

Svensk åkerinäring har publicerat ett antal rapporter där de är kritiska till att vägunderhållet har delats upp i färre områden. Det blir alltså fler mil väg inom varje område. Det gör att man kan missa en del entreprenörer runt om i landet. De som tar entreprenaderna – i huvudsak Svevia, Peab och Skanska – tar en betydligt större del av kakan och missar kanske helheten i vissa delar.

Dalarna är ganska stort, liksom Västerbotten. Skåne är inte lika stort, men när det snöar i Skåne tycks det bli väldiga bekymmer. Då behöver man ha resurser för det. Om man har antagit och fått ett sådant uppdrag har man också ett stort ansvar.

Det är viktigt att vi i Sveriges riksdag skickar de signalerna. De statliga bolagen ska höra att de är väldigt viktiga, men de ska också utföra det de har åtagit sig.

Anf. 83 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Svevia har inget samhällsuppdrag. Men, som jag sa och som Isak From är inne på, som marknadsledande aktör och dessutom som ett statligt bolag är det otroligt viktigt att man agerar föredömligt i bolagets hela verksamhet.

För staten som ägare är det av särskild vikt att man har och åtnjuter ett offentligt förtroende. Det är något som vi tydliggör, bland annat genom den ägarpolicy vi har och löpande i dialog med Svevia men naturligtvis också med andra bolag.

Vi har en tydlig förväntan på Svevia. I våra ägardialoger ställer vi frågor och pratar om krav och förväntningar. Sedan är det styrelsen som ansvarar för att Svevia sköts föredömligt, såklart inom ramen för den lagstiftning vi har. Det vet jag att Isak From är mycket väl medveten om.

Jag ska säga något kort om vitena. Precis som Isak From säger har Svevia ungefär hälften av marknadsandelarna men något större andel viten. Vitena gäller kanske både stort och smått. Det är stor variation. Men det är ändå en fråga som jag är glad att Isak From nu lyfter upp. Vi ska naturligtvis ta med den i våra ägardialoger i fortsättningen.

Anf. 84 ISAK FROM (S):

Herr talman! Finansministern har en viktig roll som ansvarig för de statliga bolagen och för det största partiet i regeringen när det gäller att ha en helhetssyn. Det kan inte vara så att den ena delen av staten inte är fullt kompatibel med den andra delen av staten.

Det är bra att det tillförs pengar till både järnvägs- och vägunderhåll. Svenska folket kommer inte att acceptera denna ordning, framför allt inte sådant som hände på E22:an. I norra Sverige har vi tidigare, dock inte nu i påsk, haft långa stopp på grund av att snöröjning har missats eller på grund av att i huvudsak transportlastbilar inte har uppfyllt kraven på vinterdäck. Man har helt enkelt stoppat upp. Det gör att folk inte kommer till

jobbet eller inte kan skjutsa ungarna till fritidsaktiviteter. Här har regeringen ett stort ansvar.

Interpellationen handlar om den största aktören på marknaden, Svevia, som är en statligt helägd aktör. Vitea som helhet i pengar motsvarar relativt lite, men som signal är det inte heller så bra att det statliga bolaget Svevia inte fullt ut fixar de uppgifter som man har åtagit sig.

Anf. 85 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Vi delar bilden att Sveriges infrastruktur steg för steg ska bli både mer robust och mer tillförlitlig. Det har många gånger slagit oss som åker runt i stora delar av Sverige att det vore önskvärt om kvaliteten på vägarna höjdes i stället för att hastighetsbegränsningarna sänks.

Vi behöver rusta det svenska vägnätet, och vi behöver rusta det svenska järnvägsnätet. Som ansvarig ägarminister för bolagen kan jag återigen försäkra Isak From om att det råder en tät och nära dialog med Svevia. Vi förväntar oss föredömlighet och att man helt enkelt gör sin uppgift så bra som möjligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:571 om motverkande av social dumpning

Anf. 86 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Kristoffer Lindberg har frågat mig om jag avser att återkomma till riksdagen med förslag som främjar samarbete mellan kommunerna för att förhindra social dumpning och om jag avser att presentera förslag som innebär att åtgärder kommer att vidtas för att förhindra social dumpning.

Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun är en fråga som berör flera områden, till exempel socialtjänst, bostadsförsörjning, integration och kommuners former för samverkan.

Regeringen är mån om att det finns ett välfungerande samarbete mellan kommunerna och fortsätter att följa frågan. Enligt regleringsbrevet för 2024 ska länsstyrelserna därför redovisa om kommunerna aktivt medverkar till att deras kommuninvånare bosätter sig i en annan kommun. Rapporteringen ska göras inom ramen för länsstyrelsernas befintliga verksamhet, till exempel arbete som avser hållbar samhällsplanering och boende, integration och främjande av samverkan mellan kommunerna.

En stor andel av dem som har bytt bostadsort genom aktiv medverkan har varit nyanlända. Eftersom antalet personer som har beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl har minskat har även de som omfattas av bosättningslagen blivit färre. För övrigt har regeringen beslutat att en särskild utredare ska föreslå ett nytt system för bosättning av nyanlända. Syftet är att öka kommunernas inflytande över mottagandet och skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande. Regeringen vill även införa ett system med etableringsboende som innebär att kommunerna ordnar en tidsbegränsad boendelösning i max tre år för nyanlända som anvisats till kommunerna.

Slutligen kan jag också nämna det pågående arbetet i den parlamentariska Utjämningskommittén (dir. 2022:36) som ska redovisas i juli 2024. Kommittén tittar bland annat på systemet för kostnadsutjämnningen, och den har i uppdrag att analysera om systemet i tillräcklig grad kompenserar för socioekonomiska faktorer och ska vid behov föreslå ändringar. Syftet med det kommunalekonomiska utjämnningssystemet är att utjämna för skillnader i skattekraft och opåverkbara faktorer såsom åldersstruktur och socioekonomiska faktorer, till exempel utbildnings- och inkomstnivå samt vistelsetid i Sverige.

Anf. 87 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för möjligheten att debattera frågan.

Tyvärr kan vi konstatera att fenomenet social dumpning har blivit ett problem i flera kommuner, bland annat hemma i Gävleborgs län. Social dumpning innebär att kommuner med få hyreslägenheter får personer i behov av försörjningsstöd att flytta till en annan kommun. Inte sällan är det rika, välbärgade storstadskommuner som både uppmanar och ibland hjälper socioekonomiskt utsatta invånare att flytta till en annan, mindre ort med löfte om bättre möjligheter att skapa ett gott liv oavsett hur arbetsmarknaden och mottagarmöjligheterna ser ut i den aktuella kommunen. Det är en cynisk människosyn.

Herr talman! Ibland i debatten låter det som att det här enbart skulle ha att göra med migration, men det handlar inte bara om migration. Statskontoret har i sin rapport identifierat fyra grupper som är föremål för aktiv medverkan, eller social dumpning, från vissa kommuner till andra. Det är nyanlända, men det är också personer med missbruk eller andra sociala problem som genom flytt förlorar sina kontaktnät. Det är personer, framför allt kvinnor, i behov av skyddat boende. Och det är strukturellt hemlösa. Dessa behöver i hemkommunen inte något annat stöd än hjälp med att hitta ett boende.

Detta är ett ansvarslost fenomen som bidrar till att öka klyftorna i vårt land. Kommuner med hög arbetslöshet och redan ansträngd ekonomi, ofta i lands- och glesbygd, ska inte behöva ta ansvaret från andra välbärgade kommuner. Dessa storstadskommuner har oftast inte ett tillräckligt bestånd av hyreslägenheter för att möta de behov som finns hos kommuninvånarna. När livssituationen plötsligt förändras och man behöver en ny bostad hänvisas man i stället till andra delar av landet.

Enligt socialtjänstlagen ska biståndsinsatser från kommuner utgå från den enskildes situation, och kommuner kan då inte skjuta över ansvaret på andra kommuner. Även välbärgade storstadskommuner måste ta sitt ansvar och investera i bostäder med olika upplåtelseform som människor med olika inkomstnivå faktiskt har råd att bo i.

Söderhamns kommun hemma i Hälsingland har varit särskilt drabbad av social dumpning eftersom det i vissa områden har funnits lägenheter som har stått tomma. Oseriösa hyresvärdar har köpt upp dem och profiterat på dem. På så sätt ökar segregationen, ojämlikheten och utsattheten.

I en annan kommun, Gävle, har det länge satsats på att minska klyftorna, bland annat genom arbetsmarknadsåtgärder och stadsdelslyft. Gävle kommun lägger tid och resurser på detta för att man tror på en kommun som håller ihop. Men då gäller det att andra kommuner också investerar i

bostäder och i sina invånare, det vill säga inte behandlar utsatta människor som brickor i ett cyniskt spel.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning för att ta fram förslag för att motverka social dumpning som den nuvarande regeringen skyndsamt lade ned. Med anledning av detta har jag skrivit interpellationen. Jag uppfattar inte att ministern svarade på min fråga om han tänker presentera åtgärder för att förhindra social dumpning. Min fråga kvarstår: Vad tänker ministern göra för att stoppa social dumpning?
(Applåder)

Anf. 88 SANNA BACKESKOG (S):

Herr talman! Jag tackar Kristoffer Lindberg för denna mycket viktiga interpellation. Jag tackar också statsrådet för svaret, även om jag inte tycker att de konkreta frågor som Kristoffer Lindberg ställde besvarades.

Vi kommer i nästkommande debatt att diskutera det hårt ansträngda läget för Kommunsverige. Den ekonomiska krisen slår verkligen hårt mot kommunerna i Gävleborg. Då känns det extra trist att statsrådet än så länge inte har mer positiva besked att komma med i debatten. Kommunerna i Gävleborg hugger verkligen i, tar sitt ansvar och bidrar till samhällsutvecklingen. De skyfflar inte över ansvaret för utsatta människor på andra kommuner, utan de gör vad de kan för att bidra till att stärka människor, ge stöd och utbildning och bidra med framtidshopp till barnen. Men för det krävs resurser. När socialtjänsterna redan i dag går på knäna blir det inte enklare när Stockholmskommuner lurar barnfamiljer att på grund av bostadsbrist flytta till våra kommuner i hopp om att kunna ge sina barn bättre liv.

Herr talman! Kristoffer Lindberg frågade om statsrådet avser att komma med förslag som främjar samarbete mellan kommunerna och åtgärder som förhindrar social dumpning. Statsrådet hänvisade i sitt svar till regeringens regleringsbrev till länsstyrelserna. Men de handlar bara om att inom befintlig ram följa och utreda samt redovisa om kommunerna i länet aktivt medverkat till att deras kommuninvånare bosätter sig i annan kommun.

Det är alltså ett redovisningsuppdrag. Länsstyrelserna har inget uppdrag att motverka social dumpning. Det har inte Utjämningskommittén heller, som statsrådet också hänvisade till i sitt svar. Det är såklart jättebra att kommittén ska se över hur kommuner kan kompenseras för socioekonomiska faktorer, men då kan man å andra sidan tolka det som att regeringen menar att det är okej att vissa kommuner lurar eller övertalar människor att flytta i stället för att ta ansvar för alla sina invånare eftersom Söderhamn, Bollnäs, Sandviken eller Gävle ska kompenseras för socioekonomiska faktorer i det kommunala utjämningsystemet.

Jag tycker inte att det är okej, för jag tror inte att det är bättre för de familjer eller individer som det faktiskt handlar om – åtminstone inte i fall där flytten går till undermåligt skötta fastigheter med oseriösa fastighetsägare, fall där varken skola eller socialtjänst har förutsättningar att vara tillräckligt snabbfotade och förbereda rätt stöd och hemkommunen inte har tagit kontakt eller fall där arbetsutsikterna är sämre än i de rika och välmående kommunerna.

Är det så, herr talman, att det korta svaret på Kristoffer Lindbergs frågor är nej? Jag känner mig orolig att så är fallet. Men statsrådet får gärna beskriva lite utförligare hur regeringen planerar att säkerställa att männi-

skor inte kan behandlas som brickor i ett spel. Det är ju det som det handlar om: utsatta människor som står med väldigt litet eget handlingsutrymme och självklart är beredda att göra vad de tror är bäst för dem och deras barn.

Herr talman! Är fenomenet social dumpning något som regeringen har för avsikt att göra någonting åt?

Anf. 89 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag kommer från Sandviken, en av de kommuner som DN i sin granskning pekade ut som de mest utsatta i Sverige för fenomenet social dumpning.

DN hittade bland annat 182 kvotflyktingar från Kongo som efter sina första två år i Sverige i olika Stockholmskommuner hade hamnat i Sandviken med hjälp av kommunernas socialtjänst. Kvotflyktingar har vi i Sverige sagt att vi gemensamt ska ta ansvar för, hjälpa och stötta. Det här är människor som är bland världens mest utsatta. Vi har gemensamt sagt att vi ska hjälpa dem. Trots det är det vissa kommuner som efter statens stödperiod på två år väljer att inte ta det ansvaret.

I Sandviken hamnade de bland annat därför att Sandvikens kommun och det kommunala bostadsbolaget har valt att ha en policy som inte har inkomstkrav för att man ska få hyreskontrakt. De vill ta samhällsansvar och se till att människor trots låga inkomster har möjlighet att få en bostad. Det är någonting väldigt fint som på det här osunda och illvilliga sättet har utnyttjats av andra kommuner. Därför har Sandviken tvingats införa krav på intyg om inkomst från a-kassa, tjänst eller annat för den som flyttar till kommunen.

Det här är ju inte det sätt vi ska bygga det gemensamma Sverige på. Det måste vi göra med tillit till varandra, och den måste bygga på att alla tar sitt ansvar och inte försöker lägga över det på andra.

Jag träffade under valrörelsen 2022 Elemeide Dunia från Tanzania, en kvinna som under sin första tid hade bott i Stockholm. I augusti 2022 hade hon flyttats till Sandviken därför att man inte längre ville att hon skulle bo i kommunen. Hon fick en månadshyra betald i Sandviken för att flytta med sin familj. En blind kvinna som kommit hit för att få en möjlighet till en nystart tvingades flytta till en kommun där hon inte hade något kontaktnät alls efter två år i en annan kommun.

Det är inte så här vi ska ha det, och jag förstår verkligen inte hur man kan lägga ned den utredning som var till för att råda bot på de här problemen. Oavsett om migrationen har gått ned eller andra faktorer är vi fortfarande i ett läge där vi tar emot kvotflyktingar – även om Tidöregeringen har kommit överens om att man ska minska antalet. Det kommer alltså att kvarstå.

Anna Danielsson, socialchef i Sandviken, som fick möjligheten att vara en del av utredningen som nu har lagts ned, frågade i tidningen vad planen är nu. Tänker man satsa på en utbyggd allmännytta så att människor kan vara kvar i de kommuner som gör så här, eller ska de kommunerna få fortsätta leta bostäder i andra kommuner?

Slottner berättade om utjämnningen som en opåverkbar faktor som skulle ta hand om det här. Men detta är helt klart en påverkbar faktor. Kommuner ska inte göra så här.

Anf. 90 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Tack till Kristoffer Lindberg för denna viktiga interpellation! Jag tackar också statsrådet även om jag hoppas att vi kommer att få lite fylligare svar vartefter debatten fortskrider.

Social dumpning är cyniskt och omänskligt. Välbärgade och välmående Stockholmskommuner, som det oftast handlar om, skickar aktivt invånare som de ser som tärande och kostsamma till kommuner i andra delar av landet som ofta har mer ansträngd ekonomi och svårare att möta välfärdsåtagandet därför att förutsättningarna är strukturellt svårare redan från början och som dessutom har högre arbetslöshet men som däremot har tillgång till billiga bostäder. Det finns faktiskt inte andra ord för det än att det är djupt stötande att det får fortgå.

I stället för att man försörjer sina invånare med tillräckligt många bostäder både i högkonjunktur och nu i lågkonjunktur – där regeringen dessutom har tagit bort det investeringsstöd som fanns för byggande av bostäder med lägre hyresnivå – går det på många ställen till så att kommuner som vill dumpa invånare tar kontakt med oseriösa hyresvärdar på andra ställen och gör en deal. Man flyttar över ansvar och kostnader för försörjningsstöd och boende på andra kommuner och smiter undan sitt ansvar. Inte sällan handlar det, som nämnts tidigare i debatten, om nedgångna bostäder som inte är människovärdiga att bo i.

Det här sker i olika former i drygt hälften av landets kommuner. Hårdast drabbas förstås de människor som utsätts, alltså nyanlända, våldsutsatta, personer med missbruksproblematik och andra grupper som redan är marginaliserade. De behöver möta ett starkare samhälle på en rad politiska områden och inte tvingas flytta till en annan del av landet där förutsättningarna att förbättra livsvillkoren ofta är sämre.

Herr talman! Regeringens track record – ursäkt engelskan – när det gäller frågan om social dumpning är faktiskt osedvanligt dåligt. I stället för att ta krafttag för att hantera frågan om social dumpning dumpade regeringen den utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte när kommuner började larma om att detta problem hade uppkommit, alltså den utredning som skulle svara på vilka åtgärder vi behöver ta till för att stoppa den sociala dumpningen.

När jag tar del av civilministerns svar på Kristoffer Lindbergs fråga måste jag säga att det är väldigt tunt. Det är fortsatt obegripligt att regeringen inte ens var intresserad av att ta del av svaren i den utredning som redan pågick på området.

När vi nu ser att detta otyg fortsätter vill jag fråga civilministern om han verkligen tycker att det var rätt att lägga ned utredningen och om han kommer att tillsätta någon ny.

Civilministern nämner arbetet i den parlamentariska utjämningskommittén och har öppnat för att kommuner skulle kunna kompenseras i högre grad för socioekonomiska faktorer och förutsättningar. Det kan ju vara bra, men som mina kollegor nämnt här tidigare gör det inte att den sociala dumpningen stoppas.

Social dumpning har blivit ett verktyg för lokalpolitiker i vissa storstadskommuner för att kunna visa upp en fin fasad medan de fördjupar problematiken på andra platser i landet, till exempel i Gävleborg. Invånarna i Gävleborg förväntar sig mer än nedlagda utredningar och att frågan

smalnas av till att enbart beröra nyanlända så som vi hör i debatten här. Vi ser ju att människor i olika former av social utsatthet utsätts för detta.

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på

interpellationer

Anf. 91 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Vi har haft denna debatt flera gånger under de 17 månader som jag har varit civilminister. Senast vi hade en interpellationsdebatt om exakt samma ämne var för bara några veckor sedan. Sedan den debatten har inget nytt skett i denna fråga; det har inte kommit några nya beslut eller initiativ från regeringen. Tittare som vill följa denna debatt kan alltså, om de vill, ta lite kvällsledigt och se den förra debatten, för jag kommer att ge ungefär samma argument och svar eftersom frågorna är så likartade.

För att svara mer konkret på själva interpellationen finns det i dag inga nya konkreta åtgärder för att motverka detta fenomen som jag kan presentera under kvällens interpellationsdebatt, som inte redan är kända. Jag kan vara ärlig och säga det.

När det gäller de förslag som har kommit hör jag inte jättemånga konkreta förslag – det här förslaget skulle vi vilja ändra eller den här lagändringen skulle vi vilja medverka till för att stoppa den så kallade sociala dumpningen. De förslag som har figurerat i debatten ligger dessutom utanför mitt ansvarsområde som civilminister. De ligger väldigt ofta inom socialtjänstens område, och den lagstiftningen ansvarar inte jag för som civilminister.

Detta är ingen lätt fråga att lösa; det ska vi vara ärliga med. Jag kanske kan vara lite förvånad över att det inte kommer fler konkreta förslag från Socialdemokraterna när det gäller de åtgärder man vill att regeringen ska vidta. Utredningar i all ära, men de konkreta förslagen lyser med sin frånvaro.

Innan utredningen lades ned träffade jag utredarna, som kommit en bra bit på väg och samlat in mycket data och även kommit med ett par konkreta förslag som vi naturligtvis analyserat vidare. Men de låg inom ett annat departements ansvarsområde, ska sägas.

Vi har ett väldigt långtgående kommunalt självstyre i Sverige. Det finns goda möjligheter till både dialog och samverkan mellan kommuner, och det finns också konkreta exempel där fenomenet social dumpning i praktiken upphört bara genom ett telefonsamtal mellan två kommuner. Jag skulle verkligen vilja uppmana kommunföreträdare som anser sig vara utsatta för aktiv bosättning från andra kommuner att höra av sig till de kommuner som betar sig på det sättet. Jag tror att det kan få mycket stor effekt. Vi vet att det har fått det i ett fall, och jag är säker på att det kan få det även i andra fall.

När det gäller frågan om man ska satsa på en utbyggd allmännyttä äger staten inga allmännyttiga bostadsföretag. Staten bygger inte bostäder i kommunerna. Detta är ett kommunalt ansvar. Det är alltså en fråga som kommunerna och folkvalda kommunpolitiker behöver svara på – om man vill bygga ut eller avyttra allmännyttan. Avyttring av allmännyttan sker även i socialdemokratiskt styrda kommuner, ska sägas. Det är inte bara borgerligt styrda kommuner som avyttrar allmännyttan för att få resurser till upprustning, nybyggnation eller kanske andra åtgärder i kommunerna.

Regeringen har dock, vilket har framkommit i denna debatt, gett länsstyrelserna i uppdrag att följa frågan om aktiv bosättning i annan kommun för att se hur stort fenomenet är och återkomma till regeringen. Nyanlända har ändå utgjort en väldigt stor del av de berörda, och när migrationen nu sjunkit kraftigt i Sverige tror vi att det kommer att leda till en mindre förekomst av aktiv bosättning i annan kommun. Vi får se om vi får rätt i detta, men det borde i alla fall få en viss påverkan.

Anf. 92 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Jag ska läsa ur en intervju med den som var ansvarig utredare i den utredning som ministern lagt ned:

Motivet till nedläggningen var att man ville hantera frågan på annat sätt, och dessutom skulle det ju inte komma så många nya flyktingar, säger utredaren. Hon säger vidare om sina besök ute i mottagande kommuner: Det var mycket dåliga lägenheter. Och det var historier om familjer som plötsligt stod på järnvägsstationen och inte visste vart de skulle. Vi kunde konstatera att det här är ett allvarligt problem. Men vi hann inte längre än så innan utredningen lades ned.

Ministern efterlyser förslag från Socialdemokraterna för att lösa detta, men i samma andetag erkänner ministern också att detta är en komplex fråga. Ja, det är en komplex fråga, och den berör flera delar av samhället. Det är just därför det är så svårt att förstå varför man lägger ned en utredning som tittar på denna fråga.

Jag tror inte att jag behöver förklara ordningen med det svenska utredningsväsendet för statsrådet. Men lägger man ned en utredning tänker jag att man gör det av en av två orsaker: Antingen har man redan färdiga förslag som man vill genomföra, eller så anser man att frågan inte är prioriterad. Min farhåga för att det snarare är det andra alternativet som är aktuellt för den här regeringen kvarstår. Ministern får gärna försöka övertyga mig om annat.

Jag vet att den parlamentariska Utjämningskommittén har i uppdrag att analysera om utjämnningssystemet i dag i tillräcklig grad kompenserar för socioekonomiska faktorer. Att man tittar på detta tycker jag i grunden är bra. Men hur menar statsrådet att rika kommuner plötsligt ska börja bygga bostäder och sluta dumpa socioekonomiskt utsatta människor i fattiga kommuner bara för att utjämnningssystemet i större utsträckning tar hänsyn till socioekonomiska faktorer? Detta får ändå falla i kategorin långsökta förklaringsmodeller.

Ministern skriver i sitt svar att man i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2024 gett dem i uppdrag att redovisa om kommuner aktivt medverkar till att egna kommuninvånare bosätter sig i en annan kommun. Det är väl bra. Men vilka verktyg har regeringen gett länsstyrelserna eller andra myndigheter för att göra något åt fenomenet? Utan sådana verktyg innebär länsstyrelsernas redovisningar bara ett kallt konstaterande av att detta förekommer. Och det känner vi redan till i dag.

Flera kommuner, ofta mindre och ekonomiskt utsatta med hög arbetslöshet, vittnar om att välmående storstadskommuner systematiskt "hjälper" människor att ta kontakt med små, privata hyresvärdar i deras kommuner och sedan ombesörjer flytt dit. Det handlar om social dumpning, eller social export. Man skickar kostnader vidare till andra kommuner.

Det kan inte vara så att bara några kommuner ska ta ett stort ansvar för ett Sverige som håller ihop, bygga bostäder till så låga kostnader som möjligt och prioritera resurser till jämlikhet, integration och arbetsmarknadsinsatser medan andra kommunledningar ropar hurra för att andelen hyresrätter i kommunen har minskat eller firar för att antalet försörjningsstödsstagare har minskat tack vare att man har skickat ansvaret vidare till andra kommuner.

Social dumpning innebär inte bättre förutsättningar för den enskilde att skapa ett självständigt liv, oftast tvärtom. Det enda det bidrar till är att öka klyftorna mellan olika delar av landet. Det drar isär samhället och bidrar till ökad bostadssegregation.

Vill regeringen ha det så? Jag hoppas inte det. Hur menar civilministern att vi ska få stopp på detta? Är strategin från regeringen att sitta och invänta förslag från Socialdemokraterna? I så fall tar vi gärna med oss detta och inleder förhandlingar med regeringen om hur vi kan stoppa social dumpning.

Anf. 93 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag lyssnade på den tidigare debatten om social dumpning, där ministern underströk att mycket har hänt sedan Statskontorets rapport släpptes 2021. Om statsrådet därmed menar att problemet med social dumpning inte förekommer längre är det inget som våra kommuner hemma i Gävleborg upplever.

Dagens Nyheters kartläggning från i höstas visar att problemet snarare har ökat sedan Statskontorets rapport och att varannan kommun uppger att andra kommuner medvetet har placerat människor som de inte önskar i sin kommun hos dem. Ofta har hemkommunen då stått för såväl flyttkostnaden som den första hyran, men därefter har man kapat banden och släppt allt ansvar.

Patrik Lundqvist nämnde tidigare hur det ser ut i Sandviken. Sandviken och Söderhamn är två av de kommuner i landet som har tagit emot flest av de dumpade, eller vad man ska kalla dem. Det handlar om fler än 15 hushåll per år, enligt Hem & Hyras kartläggning från förra året.

Det handlar om människor som är socialt utsatta av olika anledningar, till exempel för att de har flytt från krig och är relativt nya i landet. Men det handlar också om missbruksproblematik eller om skulder eller annan social utsatthet. Det kan handla om kvinnor som varit tvingade att fly från en våldsam man.

Inte sällan är barn inblandade – barn som alltså slits upp från skola, föreningsliv och kanske ett socialt nätverk för att de inte är önskade i den kommun där de har sin trygghet.

Ibland kan det vara bra med en nystart, absolut, men då ska flytten komma sig av att man i beslutet utgår från barnperspektivet och vad man genuint tror är det bästa för barnen.

Fru talman! Sverige måste kunna bättre än så här. Vi behöver en bostadspolitik värd namnet. Vi behöver ökad jämlikhet, och vi behöver konkreta åtgärder mot social dumpning.

Anf. 94 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Nej, det kanske inte är någon lätt fråga. Och det är klart att det är problematiskt att styra kommuner som naturligtvis ska ha ett eget

självbestämmande. Men det finns ändå en hel del man kan göra. Vi har rätt många lagar och regler i det här landet som styr hur kommuner faktiskt får agera.

Jag återkommer till det sista jag tog upp i mitt förra inlägg, om den kommunala utjämningen, kostnadsersättningarna och kostnadsutjämningen. Att se över dessa system kan låta bra, och det är naturligtvis viktigt att göra det. Det har funnits problem med utjämningen alldeles oavsett den sociala dumpningen. Utjämningen behöver öka, och kommuner behöver få betydligt mer stöd i de fall där intäkterna inte täcker kostnaderna.

Men i det här sammanhanget låter det mer som att man ska betala de kommuner som blir utsatta för fenomenet för att de blir det. Så ska vi väl ändå inte ha det? Vi vill dessutom inte ha kommuner som säger: Okej, vi tar emot de här människorna om vi får betalt för det. Man ska inte behandla människor på det sättet oavsett vad de har varit utsatta för – om det är kvinnor som har varit i våldsamma förhållanden, kvotflyktingar eller andra som behöver samhällets hjälp.

Staten äger heller inte allmännyttan. Det stämmer ju. Men den här regeringen har också tagit bort stöd som faktiskt fanns för att hjälpa kommunerna att utöka bestånden och bygga nytt. Det hjälper heller inte de kommuner som i dag dumpar människor i andra kommuner att i stället ta sitt ansvar. Det skulle man kanske kunna fundera över.

Anf. 95 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! Tack, civilministern, för svaren i debatten, även om jag kan skönja en viss trötthet från statsrådet när det gäller att debattera frågan om social dumpning här i riksdagen!

Jag får väl göra honom besviken, för vi socialdemokrater kommer att fortsätta lyfta den här frågan med statsrådet och med regeringen så länge detta är ett problem som man inte fullt ut tar tag i. Jag tror inte heller att de svar som har getts hittills lugnar någon – vare sig de kommuner som utsätts eller de människor som dumpas.

Vi kan konstatera att en viktig utredning på området har lagts ned, att de verktyg som fanns på nationell nivå för ökat bostadsbyggande i form av investeringsstöd har tagits bort och att regeringen också generellt är frånvarande när det gäller att hantera byggkrisen, som har blivit djupare i brist på en aktiv nationell bostadspolitik.

I tillägg till detta talas det ganska mycket om att kommuner möjligtvis ska kunna kompenseras i skatteutjämningsystemet, men de svar som civilministern har gett på Kristoffer Lindbergs frågor räcker faktiskt inte för att man ska få bukt med problemet.

År 2019, när problemen med social dumpning började uppdagas, sa Moderaternas partiledare, nuvarande statsministern Ulf Kristersson, att de kommuner som uppmärksammades för att de bedrev social dumpning var pionjärer i hur man minskar bidragsberoendet. Jag undrar om civilministern delar den bilden. I så fall förklarar det ganska mycket av den passivitet som regeringen visar när det gäller att bekämpa social dumpning i dag.

Anf. 96 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag kommer inte att kommentera socialdemokratiska riksdagsledamöters fria översättningar av hur Moderaternas partiledare uttryckte sig för ett antal år sedan. Det får jag överlåta till någon annan. Kan-

ske den person det gäller själv kan få kommentera vad han eller hon har sagt, i stället för att jag ska stå här och recensera det.

Det är ju bra att vi är överens om att skatteutjämningskommittén är bra. Det var dessutom den förra regeringen som tillsatte den, och den är parlamentarisk.

Jag har aldrig sagt att ett nytt skatteutjämningsssystem kommer att motverka förekomsten av så kallad social dumpning, men det är klart att det kan kompensera för förekomsten. Det är ju bra om skatteutjämnningen bidrar till att kompensera för detta. Det kan till exempel handla om att kompensera för socioekonomiska faktorer, som är en parameter som man ska se över i skatteutjämnningen. Utredningen blir färdig ganska snart nu – 2 juli är det väl som den senast ska komma. Jag ser verkligen fram emot att ta del av den och se vad man lägger fram för förslag.

Sedan får vi se vad vi gör med länsstyrelsernas redovisning. Den ska ju komma senare. Det beror väl på vad den visar. Det är möjligt att den kartläggningen kommer att generera en del åtgärder av regeringen. Det får vi se då. Det är inget som jag kan utlova här och nu.

Vad jag kan konstatera är att länsstyrelserna har en viktig roll i att föra dialog med kommunerna och vara statens företrädare på den lokala nivån och också vara en samlande kraft för kommunerna i ett län. Jag tycker inte att man ska underskatta länsstyrelsernas potential i en sådan här fråga. Men vi får se vad vi gör av den redovisning som kommer.

Regeringen ser också över bosättningslagen. En bättre fungerande bosättningslag för nyanlända kommer att leda till mindre tryck på social dumpning i kommunerna. Även om det inte bara är nyanlända som det handlar om är det klart att när migrationen har varit så stor som den har varit i Sverige under ett antal år blir det svårt för många kommuner att hitta bostäder. Då blir det lätt att man tittar utanför sin egen kommun.

Detta handlar inte bara om viljan att bygga eller inte. Det kan vara kommuner som har byggt jättemycket men haft en inflyttning som varit större än man mäktat med att bygga för – på grund av plan- och bygglagen, miljöbalken eller vad det nu kan vara, eller på grund av riksintressen som gör det svårt att bygga. Även sådana faktorer kan göra att man sitter med bostadsbrist, och det är självklart att det kan leda till att man hittar andra lösningar. Det finns ju en inneboende konflikt: Där det är lätt att få jobb är det svårt att få bostad, och där det är lätt att få bostad är det svårare med integration och jobb. Det är en inneboende konflikt.

Investeringsstödet togs upp här, och det kom tips om att fundera på att återinföra ett investeringsstöd. Det får gärna Socialdemokraterna fundera på inför sin egen skuggbudget. I de budgetalternativ som Socialdemokraterna har lagt fram i den här kammaren finns ju inte något återinfört investeringsstöd med, vilket jag tycker är intressant med tanke på Socialdemokraternas retorik här i kammaren.

Anf. 97 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Tack, ministern, för denna debatt! För mig och för oss i Gävleborg är detta en mycket viktig fråga som behöver adresseras tydligare i den nationella politiken, både för kommuners förutsättningar och ur ett socialt och humanitärt perspektiv.

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på
interpellationer

Jag vill avsluta med att läsa ur ett reportage om social dumpning. Titeln är "Bland mögel och möss":

"Familjen kom till Sverige. 2017 hamnade de i Täby, Sveriges tredje rikaste kommun. Men när etableringstiden på två år var över var de tvungna att flytta, och hamnade i en mindre landsortskommun. Hyresgäster vittnade om kyla, bristande ventilation, fuktskador, skadedjur och läckage. Lägenheten luktar fränt av mögel och avloppsvatten. I badrummet sviktat kaklet och avloppsvatten svämmar upp genom fogarna när man går på golvet."

Detta är en verklighet som vi också måste berätta om. Här har dessa personer blivit dumpade under dessa omständigheter. Vi borde väl vara överens om att vi måste göra något åt detta fenomen och att det får gå till på detta sätt.

Jag har full respekt för att detta är en komplicerad fråga som berör många aspekter. Vad behöver göras? Jo, bland annat behöver tillräckliga resurser till kommunerna komma till. Men det behöver också byggas fler bostäder. Här finns det ingen politik över huvud taget från regeringen, vad jag kan se.

Vilken är den bostadspolitiska planen för Sverige? Den frågan kanske jag inte ska ställa till civilministern, men jag gör det ändå nu.

Antagligen behöver vi också förstärka lagen när det gäller det ansvar som kommunerna har gentemot sina egna invånare. Detta är något som en utredning kanske hade kunnat utveckla ytterligare.

Det är min och många andras förhoppning att regeringen agerar. Det som systemet skapar i dag leder enbart till ett mer ojämnt samhälle. Till syvende och sist är det människor det handlar om.

Jag tackar ministern så mycket för debatten.

Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar också för denna interpellationsdebatt. Jag räknar med att debatten i detta ämne kommer att fortsätta. Detta är väl det enskilda ämne som jag har fått flest interpellationer om. Jag räknar med att det kommer att komma fler. Det har också utlovats här i debatten. Jag kommer alltså tillbaka och debatterar frågan.

Jag kan dock säga att jag har gjort många kommunbesök runt om i landet och att frågan knappt har kommit upp en enda gång – den har möjligtvis kommit upp någon gång. Detta ska också sägas. Vad det är ett tecken på vet jag inte, men det är faktiskt så.

Jag kan avslutningsvis säga: Ingen i Sverige ska naturligtvis behöva bo i så undermåliga bostäder som det berättas om här i talarstolen. Det gäller oavsett om man har, som man säger, blivit socialt dumpad – det heter inte så, formellt – i en kommun eller om man är kommuninvånare sedan födseln. Naturligtvis ska ingen behöva bo i så undermåliga bostäder. Detta i sig har kanske inte med denna fråga att göra. Det är ett annat problem att det finns oseriösa hyresvärdar och dåliga fastighetsägare. Naturligtvis ska ingen i Sverige behöva bo så undermåligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 99 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Sanna Backeskog har frågat finansministern om hon kommer att presentera ökade statsbidrag till kommunerna i en sådan omfattning att vi inte riskerar uppsägningar i svenska kommuner.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Kommuner och regioner har genom den kommunala beskattningsrätten ett långtgående ansvar för finansieringen av sin verksamhet. Det ekonomiska läget i kommunsektorn är ansträngt 2024. Många kommuner behöver se över sin ekonomi, precis som många hushåll och företag behöver göra, och vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. De ekonomiska prognoserna visar dock att läget ser bättre ut redan 2025 och 2026.

Kommunsektorn som helhet har vidare sedan 2004 redovisat positiva resultat, och det finns sedan 2013 en möjlighet att reservera överskott till en resultatutjämningsreserv som kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Flertalet kommuner har använt denna möjlighet.

Mot bakgrund av det ansträngda ekonomiska läget prioriterades välfärden i statens budget för 2024, och ungefär 40 procent av reformutrymmet satsades på ekonomiska tillskott till kommuner och regioner. Sammantaget förstärktes statsbidragen till kommunsektorn med närmare 16 miljarder kronor, varav 10 miljarder kronor var en höjning av de generella statsbidragen, som kan användas fritt utifrån lokala behov.

Sedan regeringen presenterade sin budget för 2024 har de ekonomiska prognoserna försämrats ytterligare och då framför allt för regionerna. Därför har vi lämnat besked om ytterligare ekonomiskt stöd till regionerna 2024 och åtgärder för att även på längre sikt förbättra regionernas ekonomi.

Regeringen följer även kommunernas ekonomi noggrant.

Anf. 100 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Tack, ministern, för möjligheten att diskutera kommunkrisen! På regeringens hemsida kan man läsa att det åligger civilministern att verka för gott och fungerande samarbete mellan kommuner, regioner och stat så att alla nivåer ska kunna genomföra sina viktiga välfärdsuppdrag på bästa sätt.

Stycket inleds med meningen: Kommuner och regioner står inför tuffa tider, dels med ekonomisk oro, dels med krig i vårt närområde.

Fru talman! Att det är tuffa tider är ingen överdrift. Så här beskriver Magnus Jonsson, kommunstyrelsens ordförande i Ockelbo, det ekonomiska läget:

Som KSO i den minsta kommunen i Gävleborgs län och med 17 års erfarenhet är det första gången vi behöver gå efter en budget med lånade pengar och använda resultatutjämningsreserven. Vi har i år cirka 30 miljoner kronor mindre i generella statsbidragspengar från regeringen. Jag har administrerat Reinfeldts, Löfvens och Anderssons budgetar, men jag har aldrig varit med om maken till en så skral budget som den Ulf Kristersson och hans regering delar ut. Om detta får fortsätta inför 2025 och framåt

måste vi fatta dramatiska beslut i vårt huvuduppdrag – vård, skola och omsorg. Det kommer att drabba våra invånare hårt.

Ola Wigg, som är kommunstyrelsens ordförande i Nordanstig, är minst lika oroad som Magnus och är ställd inför det faktum att kostnadsökningar ihop med minskade statsbidrag innebär konkreta neddragningar inom omsorgen, och det kombineras med taxeökningar. I Nordanstig kommer alltså brukare att behöva betala mer för en sämre omsorg. Budgeten går helt enkelt inte ihop annars.

Fru talman! Jag har förmånen att sitta i riksdagens justitiekommitté och vill också säga något om brottsofferperspektivet.

Sex kvinnor mördades på mindre än tre veckor. Det dödliga våldet mot kvinnor och barn ökade under 2023. Riksrevisionen ger svidande kritik mot Sveriges förmåga att skydda brottsoffer under hot. Samtidigt stryper regeringen finansieringen till kommunernas kvinnofridsarbete. Efter 17 år får Sveriges kommuner inte längre några utvecklingsmedel till kvinnofridsarbetet. Samtidigt ges inte kvinnojourerna tillräckliga resurser för att leva upp till de nya kvalitetskraven på skyddade boenden. Och Socialstyrelsens stöd till Brottsofferjourens kvinnofridsarbete minskas med 66 procent.

Menar regeringen allvar med att mäns våld mot kvinnor är en prioriterad fråga för dem måste det synas i resurserna till civilsamhället och till kommunerna. Det handlar dels om det förebyggande arbetet, dels om att man i samverkan med polisen ska kunna arbeta strukturerat och långsiktigt för att stoppa förövarna och ge skydd och stöd till brottsoffren, som man till exempel gör genom Trygghetens hus i Bollnäs. Läget är verkligen akut också inom detta område.

Fru talman! Samverkan mellan kommuner, regioner och stat är jätteviktigt för att alla nivåer ska kunna genomföra sina viktiga välfärdsuppdrag på bästa sätt. Men för att man ska kunna utföra välfärdsuppdrag behövs resurser. Medarbetarna är verkligen den viktigaste nyckeln för en god och högkvalitativ välfärd, den som vi alla förväntar oss och som vi också har rätt till. Men medarbetarna kan inte jobba gratis. De behöver rimliga arbetsvillkor, och de behöver en lön det går att leva på.

Jag är jätteoroad över vilka konsekvenser kommunskrisen får för Gävleborgs och Sveriges invånare på kort och på lång sikt.

Fru talman! Kommuninvånarna och Sverige behöver svar. Kommer statsrådet att prioritera Sveriges välfärd framför nya skattesänkningar i vårändringsbudgeten?

Anf. 101 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Tack, Sanna Backeskog, för denna mycket viktiga interpellation! De statsbidrag som regeringen lägger till kommunerna för att finansiera svensk välfärd är långt ifrån tillräckliga. Både regioner och kommuner tvingas till nedskärningar. Behovet är just nu enormt.

Regeringen väljer nu att höja anslaget till regionerna och hälso- och sjukvården med 6 miljarder. Det är absolut inte fel. Det är såklart välkommet, men det kommer när många regioner redan har hunnit påbörja nedskärningar och uppsägningar. Det är också alldeles för lite för att täcka upp och stoppa uppsägningarna inom vården.

Det finns som sagt ett stort behov även när det gäller kommunerna. SVT har frågat landets kommuner hur de ser på ekonomin och eventuella

besparingar 2024. Det framgick då att två tredjedelar av de kommuner som svarade på enkäten tvingas till nedskärningar under detta år. Flest svarar att det sannolikt kommer att ske inom äldreomsorg, skola och utbildning.

Det är precis det här som vi varnade för redan för ett år sedan. Nu ser vi konsekvenserna av regeringens politik för sjukvården, för skolan och för äldreomsorgen. Vi ser också konsekvenserna för annan kommunal verksamhet. Till exempel fritids- och kulturverksamheten är enormt viktig för att ge barn och unga en bra uppväxt och en aktiv och värdefull fritid. Den utgör också en viktig del i kommuners förebyggande arbete för att minska kriminalitet och utanförskap. Här har vi dels de föreningsdrivna aktiviteterna, där idrottsrörelsen är den största, dels den kommunala verksamheten med allt från kulturskolor, fritidsgårdar, bibliotek och föreningsbidrag. Nu ser vi hur över 90 procent av landets kulturskolor tvingas till nedskärningar som en följd av regeringens politik.

Jag ska inte ägna den här debatten åt att beskriva hur regeringens politik slår mot det svenska civilsamhället, föreningslivet och idrottsrörelsen. Men jag kan konstatera att dessa inte bara är beroende av de olika statliga stöd som finns; de är i högsta grad också beroende av kommunala stöd och kommunala anläggningar. De kommunala anläggningarna är helt avgörande för att den föreningsdrivna idrotten ska kunna bedriva sin verksamhet. Kommunernas ekonomi just nu drabbar därför också det lokala föreningslivet.

Åter till krisen i välfärden. Jag vill nämna några exempel från verkligheten, där man varje dag hanterar regeringens välfärdssvek.

Jag bor i Bollnäs kommun i hjärtat av Hälsingland. Där märks regeringens politik tydligt. Resultat för för- och grundskolan förra året landade på närmare minus 21 miljoner. Under innevarande år ska man skära ned 16 miljoner kronor som man tidigare fått i riktat statsbidrag. Det är pengar som Bollnäs har använt för att minska delade turer. Även dessa statsbidrag har regeringen skurit ned.

Vidare ser vi att inom vård- och omsorgsverksamheten var prognosen i år minus 18 miljoner redan efter att bara två månader av året hade gått. Totalt i år, 2024, ska kommunen genomföra nedskärningar på 52,6 miljoner. De gör ett tungt jobb. Vård, skola och omsorg värnas såklart så långt det går. Men det är självklart att de ekonomiska förutsättningarna märks även i den kommunala kärnverksamheten. Så ser det ut i min hemkommun, och så ser det ut i många andra kommuner.

Jag menar inte att ministern ska kommentera läget i just Bollnäs kommun; jag använder det som ett talande exempel. Min fråga blir snarare: Kommer ministern att presentera några ökade statsbidrag till kommunerna för att hindra de omfattande nedskärningar som regeringens politik tvingar kommunerna att genomföra?

Anf. 102 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret och tillfället att diskutera hur statens hantering av ekonomin slår mot Sveriges kommuner och arbetsmarknaden i vårt land!

Det vi upplever nu är ett resultat av en väldigt hög inflation som orsakar höga priser och nu leder till en lågkonjunktur i många delar. De besparingar som tvingas fram i kommunerna genom i praktiken sänkta anslag

från staten drabbar på sätt och vis kommunerna väldigt olika men i många fall också väldigt lika.

På senare år när staten har backat undan och ingen annan aktör finns på plats har kommunerna fått ta över en allt större roll när det gäller den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Just den verksamheten är inte lagstadgad för kommunerna och riskerar därför i hög utsträckning att läggas på kommunernas huggkubbar ute i landet. Det handlar om insatser för att få människor från socialbidrag i jobb och utbildningar för att kunna ta de jobb som finns och behöver göras. Detta kommer såklart att drabba dem som står längst från arbetsmarknaden hårdast när kommuner får prioritera dem som är enklast att få ut i jobb, medan de med funktionsnedsättningar och andra problem får stå tillbaka.

I Gävle planeras det till exempel för besparingar på 12 miljoner på vuxenutbildningen och 7 miljoner på köp av arbetsträning inklusive det som kallas aktivitetshuset och Arbos. Det här är alltså insatser för att människor med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning ska kunna träna och komma tillbaka i både hälsa och jobb.

Regeringen har också sparat in rejält på yrkeshögskoleutbildningar – kanske inte ministrernas område – som har varit ett av de bästa instrument Sverige har haft för att få människor från arbetslöshet till jobb inom yrken där det finns dokumenterade behov.

Visst har det skett satsningar på sistone. Det brukar man höra lite då och då. Men det är ju mot bakgrund av att det först skars ned betydligt mer. Ett år tar man bort 25 000 platser över landet, och sedan återför man pengar för ungefär 9 000 platser och kallar det för en satsning. Det är naturligtvis bra, det vill jag ändå påpeka, men det är långt ifrån tillräckligt och i längden en försämring.

Som grädde på moset, fru talman, har vi också vad som verkar vara en rejält passiviserad höger ute i de kommuner där de har fått makten av väljarna att styra. Så här beskriver oppositionsrådet i Söderhamn kommunledningens agerande: Trots tydligt lägre barnafödande i kommunen till följd av dåliga tider och osäkerhet i omvärlden, precis som i övriga riket, och lägre inflyttning planerar ledningen i Söderhamn att kommunen ska växa med 3 000 invånare.

Underskottet för kommunen beräknas bli 47 miljoner. Av det har man hittills bara presenterat åtgärder för att få bukt med ungefär 20. Det är ett underskott på 1 ½ procent – och året har knappt börjat.

Samtidigt planerar man för en tredje omröstning om vindkraft i kommunen till en kostnad av ungefär 1 ½ miljon kronor, detta trots att två tidigare folkomröstningar har genomförts och ingen förändring har skett utifrån dem.

Söderhamns invånare blir alltså dubbelt bestraffade av en passiv regering och en kommunledning som inte ser allvaret utan gräver ned sig bakom folkomröstningar och undanflykter i stället för att ta tag i de utmaningar som kommunen står inför.

Anf. 103 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! Nyligen aviserade regeringen ytterligare statsbidrag till regionerna efter att vi sett en alltmer förvärrad sjukvårdskris som drivits fram just av att regeringen har brustit i stödet till regionerna under kostnadskrisen.

Även välfärden i våra kommuner påverkas av regeringens politiska prioriteringar och otillräckliga statsbidrag. Jag vill särskilt lyfta situationen inom äldreomsorgen, där vårdbiträden, undersköterskor och sjuksköterskor året om, varje dag, dygnets alla timmar arbetar för att ge människor den vård, omsorg och service som gör att alla ska kunna åldras i trygghet och värdighet när kroppen inte längre klarar vardagsbestyren eller när minnet börjar svikta.

Enligt en enkät som Kommunals arbetsplatsombud i äldreomsorgen i 288 av landets kommuner har svarat på uppger nu mer än hälften att schemat försämras för personalen och att det kommer att skäras ned på personal och minskas på personaltätheten. 40 procent uppger att varje medarbetare kommer att förväntas ta hand om fler äldre. En tredjedel vittnar om att kompetenskraven vid nyanställningar sänks och att stopp införs för att ta in vikarier vid sjukfrånvaro.

Detta sker i ett läge när bara nära hälften av medarbetarna i äldreomsorgen uppger att de vill arbeta kvar i yrket om tre år. De vanligaste skälen till att vilja sluta är att arbetet är så fysiskt och psykiskt ansträngande, att bristen på återhämtning är stor och att man inte ges förutsättningar att tillgodose de äldres individuella behov.

Den demografiska utvecklingen i sig gör att äldreomsorgen skulle behöva anställa mer utbildad personal för att möta behoven i befolkningen. Men i stället för att möjliggöra reformer och betydande ekonomiska satsningar för högre kvalitet och bättre arbetsvillkor inom äldreomsorgen går det i dag inte ens att upprätthålla den nuvarande nivån av välfärd.

I Nordanstig framtvingar ett underskott på 10 miljoner kronor inom omsorgen att brukarna i hemtjänsten som har beslut om att få duscha två gånger i veckan nu ska få duscha en gång i veckan. De sociala och förebyggande insatserna i hemtjänsten, där brukare får besök för att umgås och bryta sin ofrivilliga ensamhet, kommer att tas bort helt. Samtidigt höjs också taxorna.

I min egen hemkommun Gävle tvingas man nu till besparingar på omkring 180 miljoner kronor i kommunens välfärdsnämnder. Det handlar till exempel om att halvera antalet platser på avlösningvistelse för den som får äldreomsorg i hemmet för att avlasta anhöriga som tar ett stort ansvar för den enskildes omsorg.

Det finns också risk för nedskärningar på anhörigcenter, som ger råd och stöd till den som vårdar en närstående. Träffpunkter för seniorer kommer att få minska sina öppettider, och neddragningar kommer att ske på aktiviteter med trivselvårdare på trygghetsboenden och på samordning av volontärer.

De här två konkreta exemplen från två kommuner i Gävleborg – en landsbygdskommun och så länets största kommun sett till befolkning – visar hur för låga statsbidrag direkt drabbar dem som behöver äldreomsorgen i sitt dagliga liv.

Redan i dag har 140 000 personer gått ned i tid eller slutat arbeta för att vårda en nära anhörig. Främst är det kvinnor som tar det ansvaret. Om revorna i den gemensamma välfärden nu växer är frågan hur många fler som ska täcka upp för människors omsorgsbehov när den gemensamma välfärden inte finns där, för det är ju tyvärr den utvecklingen vi kommer att se om ingenting görs.

Jag vill upprepa frågan som redan ställts till civilministern om han i dag kan ge besked om ökade statsbidrag till kommunerna i vårbudgeten för att åtminstone förhindra de nedskärningar som kommunerna i Gävleborg nu tvingas till.

Anf. 104 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu haglade exemplen från talarstolen från olika kommuner. Det är naturligtvis omöjligt för mig som minister att recensera folkvalda kommunpolitikens prioriteringar, för jag vet inte orsaken till vartenda beslut som tas i varenda kommun i Sverige. Även om kommuner och regioner råkar ligga under mitt ansvarsområde är det omöjligt.

Även i goda ekonomiska tider görs ibland nedskärningar i verksamheter på grund av att man väljer att prioritera om. Jag kan inte gå in på alla de exempel som har getts, men en sak är säker: Det ekonomiska läget är tufft i kommuner och regioner. Det är ingenting som vi försöker hymla med eller ge någon annan bild av. Det är ett tufft läge; det är det för alla. Det gäller hushåll, näringsliv, kommuner och regioner, och det beror i mycket stor utsträckning på att inflationen varit hög, vilket inte minst påverkar regionerna. Det beror också på lågkonjunkturen, därför att när arbetslösheten stiger och antalet arbetade timmar minskar slår det direkt in på den kommunala ekonomin.

Vi har också sagt att även om staten gör väldigt mycket och ger historiskt stora statsbidragsökningar till kommunerna kommer staten aldrig att kunna kompensera allt. Så är det.

Även med den socialdemokratiska skuggbudgeten skulle kommunerna ha det mycket tufft och ekonomiskt ansträngt. I Socialdemokraternas budget för 2024 ökar man kommunernas ekonomi med någon promille, tror jag, genom statsbidragen. Det skiljer 6 miljarder kronor. Det är någon promille av den kommunala ekonomin. Det skulle hjälpa, men överdriv inte skillnaderna mellan den socialdemokratiska budgeten och regeringens! Det är alltså någon promille det handlar om.

Regeringen har regerat i nästan ett och ett halvt år och hittills ökat statsbidragen med 34 miljarder kronor till kommuner och regioner i generella och riktade statsbidrag. I budgeten för 2024 gick 40 procent av reformutrymmet till ökade statsbidrag till kommuner och regioner. Det visar att regeringen prioriterar välfärden och kommun- och regionsektorn.

Därutöver har kommuner och regioner haft en mycket god ekonomi under en lång rad av år och gått med rätt stora överskott. De har kunnat sätta över pengar i resultatutjämningsreserver. Ungefär 80 procent av kommunerna har satt över pengar i resultatutjämningsreserver, som nu går att använda för att parera en lågkonjunktur. Det är ett ekonomiskt ansvarstagande som jag välkomnar.

Vi underlättar nu från regeringens sida avsättningar till resultatreserver och även uttag, alltså att man använder sig av resultatreserverna. Det är för att kommunernas flexibilitet ska bli ännu större framöver. Det är ju väldigt bra att även Ockelbo kommun, som nämndes här i debatten, har en sådan resultatutjämningsreserv eftersom det betyder att de kan parera lågkonjunkturen bättre.

Nu börjar tiden rinna ut, som vanligt, men det kom en del frågor om huruvida det kommer besked om ökade statsbidrag i vårändringsbudgeten. Mina motdebattörer, fru talman, vet precis lika väl som jag att de beskedet

kommer när de kommer. Vårändringsbudgeten ska beslutas om här den 15 april. Då, senast, kommer beskedet. Vi har redan gett besked om att regionerna får 6 miljarder i ökade tillskott.

Det kom en fråga om huruvida vi kommer att prioritera välfärd framför skattesänkningar. Det kan jag redan nu svara ja på, för välfärden har vi presenterat att vi ger pengar till i vårändringsbudgeten, och skatterna får vi inte ändra där. Några skattesänkningar kommer alltså inte i vårändringsbudgeten.

Anf. 105 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Jag vill nog ändå komma med några fler exempel bara för att ge statsrådet en bred bild av vad som händer ute i Kommunsverige.

I mina många möten med representanter från polisen, Kriminalvården och civilsamhället i min roll som ersättare i justitieutskottet får jag en samstämmig bild av att vi måste bli bättre på att arbeta förebyggande. De flesta menar att de senaste regeringarnas satsningar på rättsväsendet har varit bra och rätt, för brotten måste bekämpas. Men, fru talman, vi måste också bekämpa brottens orsaker, och för det krävs en stark välfärd.

I Gävle har man länge försökt möta upp de här behoven. Man samverkar evidensbaserat och långsiktigt mellan professioner, till exempel via SIG, sociala insatsgrupper. Vi har en socialtjänst att vara stolta över i Gävle. Där finns verksamheter som Grinden, som är en trygg plats för barn och unga som har en förälder med psykisk ohälsa eller beroendesjukdom. I Gävle finns också Familjestödet, som ger föräldrar föräldrakurser, rådgivning och gruppsamtal. Vi har även fantastiska fältarbetare som bygger relationer med våra unga och som kan fånga upp och vara snabbfotade när det är oroligt i en stadsdel.

I Gävle har man också alltid prioriterat ett starkt förenings- och fritidsliv. Kanske är det just tack vare det aktiva förebyggandearbetet som stadsdelen Sätra och min egen stadsdel Andersberg, vilka båda har eftersatta bostadsområden med socioekonomiska utmaningar, inte återfinns på polisens lista över utsatta områden.

Inflationen och kostnadsökningarna har slagit väldigt hårt mot Gävle precis som mot många andra kommuner. Sektorn välfärd behöver spara 180 miljoner, som Linnéa Wickman nämnde. I socialnämnden, som leds av civilministerns partikollega Martina Kyngäs, har man behövt fatta beslutet att omprioritera resurser från det förebyggande till arbetet med HVB-placeringar för att kunna hämta hem 40 miljoner. I förarbetet till beslutet kan man läsa att förutsättningarna för att arbeta förebyggande och med tidiga insatser vid behov kommer att minska samt att man ser en ökad risk för social oro och kriminalitet i Gävle.

Det här rimmar illa med att kommunerna sedan i somras har ett lagstadgat uppdrag att arbeta brottsförebyggande. Det är ett uppdrag som kommunerna fått av staten utan att kompenseras ekonomiskt. I Gävle får man kompensation så det räcker till en knapp heltidstjänst. Jämför det med de 40 miljoner som måste sparas inom socialnämndens verksamhetsområde! I Ockelbo är summan endast 120 000 kronor samtidigt som man måste förhålla sig till den kanske skralaste budgeten i mannaminne.

Fru talman! Det är en samstämmig bild som ges från kommunerna i Gävleborg. Oavsett vilken partikonstellation som har majoritet är det riktigt tuffa tider. I de kommuner man ännu inte behövt göra kännbara ned-

dragningar är det just för att man kan använda sig av resultatutjämningsreserven – eller Magdapengarna, som de kallas av politiska företrädare ute i landet. De medlen kom väl till pass under pandemin.

Fru talman! Nu står vi inför en kris igen. Det handlar om barnfamiljer som inte har råd att ställa näringsriktig mat på bordet och än mindre betala för fritidsavgifter och utrustning. Det handlar om en byggbransch utan uppdrag och med uppsägningar som följd. Det handlar också om ett näringsliv som frågar vart regeringen har tagit vägen. Och välfärden går på knäna med medarbetare som knappt hunnit återhämta sig från pandemin och nu återigen ställs inför omöjliga uppgifter.

Det positiva är att det inte måste vara så här. Det är till syvende och sist en politisk prioritering från statsrådet och hans regering. Man måste inte prioritera bankers storvinster, plastpåskatt, skattesänkningar för höginkomsttagare och lyxrenoveringar.

Fru talman! Jag är riktigt, riktigt orolig men tänker nu inte fråga ministern om det kommer några pengar i vårändringsbudgeten. De kommer om de kommer. Men jag kan i alla fall säga att jag verkligen håller tummarna för Kommunsverige.

(Applåder)

Anf. 106 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Det är en otroligt tuff situation för kommunerna runt om i Sverige. Självklart kan ministern inte kommentera exemplet från våra olika hemkommuner. Det är ju inte heller det som är syftet, utan de är till för att visa på vad som händer runt om i kommunerna just nu.

Alla kommuner drabbas av regeringens otillräckliga statsbidrag, men kommuner som redan har en svagare skattekraft, som redan har landets högsta skattesatser och som har ett större behov av välfärdens verksamheter drabbas ännu hårdare när regeringen inte kompenserar för de ökade kostnaderna och behoven som kommunerna har.

Jag har pratat med så många kommuner, och alla säger samma sak: De generella statsbidragen måste öka för att vi ska klara av vårt uppdrag. Hemma i Bollnäs har man till och med diskuterat smöret till skolbarnens smörgåsar i skolmatsalen och om barn i allmän förskola, så kallad 15-timarsförskola, ska få mat på förskolan eller inte. Det är på den nivån man är nere och diskuterar för att få ihop de kommunala budgetarna. Så ser läget i Kommunsverige ut. Sätt inte kommunerna på svältdiet!

Det är tydligt att vi kanske prioriterar välfärden lite olika, och så kan det såklart vara; man får tycka olika. Ministern får såklart finna sig i att vi socialdemokrater, som vill se till svenska folkets legitima förväntningar på vilken nivå svensk välfärd ska hålla, kommer att fortsätta påpeka för regeringen att det finns behov av mer resurser till kommunerna.

Jag ser väldigt mycket fram emot beskedet om vilka statsbidrag som ska komma till kommunerna och de ökade statsbidrag som kommer när de kommer.

Anf. 107 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det hade nog varit hårda tider även med en socialdemokratisk regering; det är helt sant. Men de hade onekligen också sett bättre ut. Oavsett om man kan räkna i promille är ju promille, när det kommer

till kommunerna i den här omfattningen, ändå miljontals kronor. Jag tror att det är viktigt att ha med sig att det trots allt handlar om ganska mycket pengar och om ganska mycket gott som kunde ha gjorts med dem.

Fru talman! Sammantaget har vi nu alltså en situation där Sverige går mot en lågkonjunktur, där en hög inflation under lång tid har skjutit upp priserna och där regeringen inte vill kompensera för de prisökningarna.

Visst har vi haft goda tider då kommuner har haft möjlighet att lägga undan till resultatutjämningsreserven. Det är helt sant. Men de pengarna finns en gång. När de har använts är de borta, och kostnaderna finns kvar. Man kan övervintra kortare problem, och man kan använda dem för att skjuta upp nedskärningar om lågkonjunkturen blir längre, vilket den ju ser ut att bli. Vi har ju inte bara problem i kommunsektorn, utan vi ser stora problem även i bygg- och träindustrierna.

En av det offentliga Sveriges styrkor är att agera buffert när lågkonjunkturen slår till och säkra upp att en stor mängd människor har en lön att använda för att konsumera och hålla ekonomin igång. Detta är kanske det allvarligaste med att inte hjälpa kommunerna med den ekonomiska krisen utan i stället lämpa över kostnaderna och inflationsbekämpningen på kommuner och enskilda, som den här regeringen verkar göra.

Anf. 108 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! På kort sikt, akut, handlar frågan om ytterligare statsbidrag till kommunerna om ifall regeringen kommer att ta ansvar för att förhindra drakoniska nedskärningar inom välfärden i vårt land eller inte och om de nedskärningar som man nu tvingas till, exempelvis inom äldreomsorgen i Nordanstig och Gävle, måste genomföras eller inte.

Ja, det handlar om prioriteringar. Ministern talar om att kommunerna måste prioritera, men också regeringen måste prioritera. Är ett gemensamt ansvar för en värdig välfärd viktigast, eller ska sänkt skatt till höginkomsttagare och på snus och plastpåsar gå före? Ska bankerna med sina övervinster bidra mer i dessa kristider eller inte? Ska krisens bördor fördelas mer rättvist eller inte?

I grunden handlar det vi debatterar här om behovet av att sluta det välfärdsgap som finns mellan de resurser som välfärden i dag har och de resurser välfärden skulle behöva för att stärka jämlikheten, kvaliteten och tillgången till en god välfärd i hela landet. Det är nu i dessa ekonomiska kristider som vi väldigt tydligt och glasklart kan se vad kommuners olika förutsättningar och en strukturell underfinansiering av välfärden med sänkta skatter på hundratals miljarder kronor på nationell nivå under många år faktiskt leder till.

Många kommuner har inga andra alternativ för att parera kostnadskrisen än att göra nedskärningar i den kommunala verksamheten, som redan är väldigt slimmad på många håll, eller att höja den platta kommunalskatten, vilket slår hårdast mot låg- och medelinkomsttagare. Det gör att storleken på statsbidragen har en avgörande betydelse i dessa kristider.

Jag vill avslutningsvis fråga statsrådet om regeringen är beredd att ompröva frågan om att inflationssäkra statsbidragen så att de åtminstone inte urholkas från år till år. Detta är något som vi socialdemokrater har föreslagit.

Anf. 109 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först ska man säga att ekonomin ser väldigt olika ut runt om i Kommunsverige. För vissa kommuner ser ekonomin faktiskt hyfsat bra ut trots lågkonjunkturen, medan andra kommuner dras med betydligt större ekonomiska problem. Vissa kommuner har dessutom gjort det under lång tid. Man dras med stora strukturella problem med en kostnadskostym som inte är anpassad efter exempelvis en stegvis årlig befolkningsminskning. Det ser alltså väldigt olika ut runt om i Sverige.

Jag har själv under många år varit kommunpolitiker och suttit med de där små detaljerna i olika verksamheter, även när ekonomin har varit mycket bättre, för ekonomin är alltid hårt pressad. Man vill ju helst av allt ge mer pengar till det som verkligen är den kommunala kärnan. Även när ekonomin är god vill man så mycket mer än ekonomin tillåter, och man försöker hitta kostnadsbesparingar runt om i olika verksamheter för att verkligen kunna satsa på det hjärtat brinner för.

För att förtydliga lämnas besked om statsbidrag framför allt i höstbudgeten. Det är oftast där vi gör förändringar i statsbidragen. De förhandlingarna är inte påbörjade än, och jag kan alltså inte ge några som helst sådana signaler eller besked här och nu. Det kommer i september.

Sedan har vi en vårändringsbudget där man ofta gör mindre justeringar. Nu har finansministern presenterat större åtgärder och en mer expansiv vårändringsbudget än vad som är vanligt, och 6 miljarder av de ökningarna kommer att gå till regionsektorn för att stärka sjukvården. Det har regeringen presenterat. Helheten kommer att presenteras den 15 april, men det kommer säkert att komma ett eller annat delbesked innan dess, skulle jag tro.

Jag tycker ändå att det är lite intressant att de här 6 miljarderna till regionerna enligt förra veckans debatt skulle betyda lite grann på marginalen för regionerna, medan man nu pratar om dessa 6 miljarder i ökade statsbidrag som något som verkligen skulle rädda alla dessa välfärdssatningar i Nordanstig och andra kommuner. Den retoriken håller inte riktigt ihop, tycker jag. Är 6 miljarder mycket pengar eller är det inte mycket pengar? Det måste Socialdemokraterna bestämma sig för. Det utgör någon promille av kommunernas totala ekonomi, så någon revolution skulle det knappast innebära i kommunerna med 6 miljarder mer eller mindre. Det tror jag att vi alla kan vara överens om.

Sedan sägs det att vi inte hjälper kommunerna. Får jag påminna om att den här regeringen har höjt statsbidragen till kommunerna med 34 miljarder kronor, inklusive det som kommer i vårbudgeten. Det är inte småpotatis. 40 procent av reformutrymmet visar väl ändå på att regeringen har prioriterat välfärden och kommunerna och regionerna? Man kan förstås tycka att det är för lite pengar i alla fall, men att säga att regeringen sviker kommuner och regioner och att vi inte visar något intresse tycker jag är en orättvis kritik mot den här regeringen.

Sedan sägs det att man prioriterar skattesänkningar för höginkomstagare. Jag undrar vilka skattehöjningar som Socialdemokraterna vill göra för höginkomstagare. Tittar vi på brytpunkten för den statliga beskattningen ser vi att den är exakt lika hög i Socialdemokraternas skuggbudget som den är i regeringens budget för 2024. Jag vet inte vilka skattehöjningar som Socialdemokraterna vill göra för höginkomstagare.

Det sista jag vill säga är att det sägs att det nu pågår en massa uppsägningar runt om. Vi har borrar lite djupare i det. Det pågår inte en massa uppsägningar i Välfärdssverige. Det är klart att det går att hitta en och annan kommun som säger upp personal. Det kan man självklart alltid göra. Men några massuppsägningar pågår faktiskt inte i svensk välfärd. Det tycker jag är viktigt att säga så att det inte spår på något falskt som människor går på och som inte existerar.

Anf. 110 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! Som ytterst ansvarig politiker eller tjänsteman för en verksamhet går det verkligen att hålla i och hålla ut och vänta på bättre tider, som representanter från den här regeringen har föreslagit. Men Gävleborgs och Sveriges barn och unga kan inte vänta, för deras barndom är nu. Gävleborgs och Sveriges äldre kan inte vänta, för deras rätt till en trygg ålderdom pågår just här och nu.

Det är nu som Joel och hans familj behöver stöd och insatser från föräldrastödet, skolan, föreningslivet och fältarbetarna. Det är nu som Kerstin lever sina sista pigga år i livet och behöver gemenskap och samvaro. Det är nu som Anna och hennes barn lever under dödshot från en våldsam man och behöver en trygg plats akut. Då kan man inte vänta.

Det är nu som Andreas Jansson, som vi kunde läsa om i Gävletidningarna, med bipolär diagnos behöver möbelverkstaden i Aktivitetshuset i Gävle. Det är den plats som varit den trygghet som fått honom att ta steg ur sin stora utmattningsdepression. Det är nu Hasse som har en sjuk fru och behöver anhörigstöd och avlastningsboende.

Fru talman! Att säga att kommande år ser bättre ut duger inte riktigt. Vi i den här kammaren kan absolut hålla i och hålla ut, men det kan inte de som mest behöver vår starka välfärd.

Jag vill tacka ministern för debatten. Det var väldigt engagerande att lyssna till erfarenheter från kommunpolitiken och hur gärna man vill satsa på det som hjärtat är fullt av.

Jag vill avsluta inte med att fråga något utan med att välkomna ministern till Gävleborg och till våra kommuner och den välfärd vi har där, som vi är så stolta över men just nu också så oroliga för. Vi får hålla tummarna för att det kommer ett nödvändigt tillskott till Kommunsverige i höstbudgeten om inte förr.

(Applåder)

Anf. 111 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Också jag vill tacka för debatten, som vi haft flera gånger i kammaren. Jag vill också tacka för inbjudan till Gävleborg. Jag var där för inte alltför länge sedan, men jag kommer gärna tillbaka.

Detta är naturligtvis viktiga frågor. Kommunerna och regionerna är hjärtat i den välfärd som vi erbjuder medborgarna. Det är också därför som regeringen ändå använder en sådan stor del av det reformutrymme som finns till just välfärdssektorn och till kommuner och regioner. En tredjedel av reformutrymmet gick till detta i vår första budget. I årets budget gick 40 procent av vårt reformutrymme till detta.

Sedan har kommunerna naturligtvis en egen hemläxa att göra. Det gäller att anpassa kostymen efter en ny verklighet, att vara fokuserad på kärn-

verksamheter och att använda digitalisering och den nya teknikens möjligheter för att kunna kapa kostnader och effektivisera verksamheten.

Vi behöver hjälpas åt. Men jag menar att staten gör sitt genom de mycket stora statsbidragsökningar som har gjorts. Jag vet att läget är tufft. Tuffast är läget förmodligen år 2024. År 2025 och 2026 ser det betydligt bättre ut.

Det är också av den anledningen vi nu gör det särskilda tillskottet i vårändringsbudgeten till regionerna. Vi ser att det ekonomiska trycket i regionerna är som allra störst. Kommunernas ekonomi ser bättre ut än regionernas. Det är också därför som regeringen har valt att sätta särskilt fokus på regionerna och sjukvården.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:629 om stöd till grön omställning

Anf. 112 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat mig om jag och regeringen kommer att ge det stöd som Mariestad och andra kommuner med stora industrietableringar behöver för att klara de nödvändiga investeringar som följer av den gröna omställningen.

Industrin genomför omfattande strategiska investeringar i den gröna omställningen, vilket är avgörande för att skapa långsiktig konkurrenskraft. Politikens uppgift är att bidra med ramar, förutsättningar och incitament för denna omställning. I dag ser vi investeringar i framtidens industrier i olika delar av Sverige, och många samhällen står inför omfattande expansion.

Det är positivt samtidigt som det skapar utmaningar eftersom bland annat ny elproduktion, infrastruktur, bostäder, utbildningsmöjligheter och kompetensinflyttning snabbt måste komma på plats. Detta innebär nya utmaningar för kommuner kopplat till bland annat att snabbt planera, bygga och förvalta nya bostäder och goda livsmiljöer samt erbjuda tillgång till förskola, skola och annan samhällsservice.

Det nya läget medför att kommuner, regioner och statliga myndigheter behöver utveckla sina sätt att arbeta.

Det har vidtagits ett antal statliga åtgärder som bidrar till att underlätta för kommuner med stora företagsetableringar och företagsexpansioner att hantera de utmaningar som situationen medför för dem.

Regeringen har gett ett samordningsuppdrag till Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) för att förstärka koordineringen av insatser för stora etableringar i fordonsindustrins gröna omställning.

Tillväxtverket har i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja industrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. I uppdraget ska kunskaper, erfarenheter och arbetssätt spridas för att stödja större företagsetableringar och företagsexpansioner i hela landet. Myndigheten har även i uppdrag att bistå regioner och kommuner vid större företagsetableringar och företagsexpansioner.

En bokstavsutredare har getts i uppdrag att främja koordinering av statliga insatser som verkar möjliggörande för hållbart samhällsbyggande och snabb befolkningsutveckling i Norrbottens och Västerbottens län.

Omställningen förväntas leda till en kraftig befolkningstillväxt i berörda kommuner. Befolkningstillväxt i sig kan ge positiva effekter för en kommun, men under en övergångsperiod kan det innebära utmaningar att växa mycket på kort tid. Regeringen avser att främja likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner. Den pågående Utjämningskommittén ska genomgående i sitt arbete analysera utjämningsystemets påverkan på tillväxt och etablering.

Länsstyrelserna ska även, inom ramen för sina uppgifter i fråga om samhällsplanering och boende, redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i samarbete med kommunerna för att bidra till ett ökat bostadsbyggande där det finns underskott på bostäder.

Regeringen kommer att följa utvecklingen och därmed bevaka behovet av ytterligare insatser.

Anf. 113 IDA EKEROTH CLAUSSE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för det utförliga svaret.

Just nu pågår en global klimatkapplöpning där företag tävlar om att få ta fram nya tekniker och produkter som ersätter det fossila. Det är viktigt att vi ser till att de jobb som klimatomställningen skapar verkligen hamnar här hemma i Sverige. Länderna i framkant av omställningen kommer att se till att få högst tillväxt och flest jobb, inte de som fortsätter att vara beroende av fossila bränslen.

Det är inte så många år sedan den förre moderate statsministern sa att industrin var basically gone. Sedan dess har en socialdemokratisk regering bidragit till den renässans som svensk industri fått genom att ta ledartröjan i den gröna omställningen. Socialdemokraternas satsningar har möjliggjort en grön industriell revolution. Vi kan nu se att Sverige är på väg att bli en supermakt inom batteritillverkning. Det märks inte minst i min hemstad Mariestad, där Volvo kommer att etablera en batterifabrik som blir ett lyft för hela Skaraborg.

Det finns dock en eftersläpning i skatteintäkter och annat. Om man ska klara av denna ökande befolkningsutveckling och de nya investeringar som krävs kommer kommuner och den kommunala ekonomin att kraftigt påverkas.

Samtidigt som kommunerna kämpar med att få ihop sin ekonomi i dag, i detta känsliga ekonomiska läge, ska de satsa på möjliga framtida kommuninvånare. Det behövs därför statligt stöd och statlig samordning för de företag och kommuner som redan i dag driver den gröna omställningen genom industriell förnyelse. Det behövs nya utbildningsplatser för att klara kompetensförsörjningen både inom industrin och inom välfärden i de växande kommunerna.

Fru talman! Jag har därför frågat statsrådet om regeringen avser att ge det stöd som Mariestad och andra kommuner med stora industrietableringar behöver för att klara de nödvändiga investeringarna, men jag är faktiskt fortfarande ovetande om svaret. Statsrådet nämner i svaret att politikens uppgift är att bidra med ramar, förutsättningar och incitament för denna omställning. Jag menar att regeringen i dag inte tar detta ansvar, men statsrådet får gärna förtydliga på vilket sätt regeringen bidrar med förutsättningar och incitament för den nödvändiga omställningen.

Regeringens utsedda samordnare för batterifabriken talar också om vikten av stöd till berörda kommuner. Han förespråkar ett nytt uppdrag till Riksgälden för att kunna erbjuda stöd till kommuner som står inför stora etableringar. Exempelvis Mariestad, Skellefteå, Luleå och Boden skulle då kunna använda detta för kommunala investeringar. Då skulle kommunerna kunna behålla sina investeringsutrymmen hos Kommuninvest, för kommunerna kommer att behöva låna ändå. Det här skulle innebära en lägre riskränta. Jag undrar vad statsrådet anser om detta förslag.

Anf. 114 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag var i Mariestad för inte alltför länge sedan – för några veckor sedan. Jag fick då redogjort för mig den fantastiskt spännande etablering av en batterifabrik som planeras i Mariestad. Men jag fick också berättat för mig om de utmaningar detta innebär, inte minst i behovet av fler bostäder. Mariestad är inte ensamt om detta, utan det är fler kommuner som vittnar om samma sak.

Jag lyssnar gärna på kommunerna när de berättar vad som behövs. Det finns inga förslag – inte nu i alla fall – om några direkta ekonomiska stöd eller subventioner på det sättet. Däremot bidrar staten gärna med en mer samordnande roll för att underlätta etableringen. Det kan handla om att snabba på tillståndsprocesser och att använda länsstyrelserna på ett mer effektivt sätt så att de inte blir bromsklossar i utvecklingen.

I mitt interpellationssvar redogjorde jag för en del av de åtgärder regeringen har vidtagit för att facilitera den industrialisering som många kommuner nu står inför, inte bara i norra Sverige. Det är mycket fokus på norra Sverige, men detta pågår också i bland annat Västra Götaland.

Ett av de största problem som många av kommunerna och regionerna upplever är eltillförseln. Det arvet lämnade inte den förra regeringen över särskilt väl, får jag säga. Vi har i dag ett bristande elsystem, så även om vi producerar mycket mer el är det väldigt svårt att uppnå den effekt som behövs: att få elen att transporteras dit den behövs när det behövs. Det här är någonting som verkligen behöver åtgärdas och rustas både för att öka produktionen och för att öka effekten så att vi får el där och när det behövs. Det ska inte heller vara vilken el som helst utan leveranssäker, fossilfri el.

Det är också därför regeringen nu satsar så mycket på att få ny kärnkraft till Sverige. Det skulle vara av oerhört stor betydelse för de nya företag som vill etablera sig.

Jag inser och erkänner att det innebär problem att som kommun växa snabbt. Det kan inte minst få stora initiala kostnader i form av investeringar. Men jag skulle ändå säga att det är ett betydligt större problem att år efter år minska i befolkning, tappa företag och tappa arbetsplatser. Det är en mycket jobbigare situation, och dessa kommuner ropar också efter ökat stöd och ökad hjälp.

Staten bidrar i dag, och det är mycket möjligt att vi behöver återkomma med fler förslag för att underlätta industrialiseringar och stöd till de kommuner som detta berör.

Anf. 115 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Möjlig kärnkraft i framtiden kan säkert vara bra. Men frågan handlar också om att elen behövs nu, och det fixar inte någon framtida kärnkraft som kanske är klar om tio år, som tidigast.

Det är oroväckande att högerregeringen tillsammans med Sverigedemokraterna nu har bytt inriktning på Sveriges klimatpolitik. Nu bedrivs i stället en politik som ökar utsläppen samtidigt som regeringen inte verkar bry sig om ifall klimatmålen nås. Samtidigt har andra länder insett att investeringar behöver göras inom grön teknik. Ett exempel är USA med sin Inflation Reduction Act, IRA, för att minska koldioxidutsläppen.

Nu varnar delar av näringslivet för att Sverige och EU tappar i konkurrenskraft och att investeringar riskerar att hamna i andra länder. AB Volvos vd varnar för att den gröna omställningen går så långsamt att det riskerar att urholka den svenska och europeiska konkurrenskraften. Vd säger: "USA, Tyskland och Frankrike satsar stora statliga resurser på att attrahera företag. Det är oerhört positivt för att minska de globala utsläppen, men det ställer också höga krav på Sverige. Förlorar vi vår position i täten till andra länder så tappar vi också konkurrenskraft, arbetstillfällen och skatteintäkter till att bygga Sverige starkt."

Hur avser ministern att agera för att se till att investeringar i grön teknik även fortsättningsvis hamnar i Sverige?

När investeringarna väl har hamnat i Sverige blir dock bostadsbyggnandet en utmaning, som statsrådet själv nämnde. Vi kan redan se en utbredd bostadsbrist i Sverige. Trots det har byggtakten tvärstannat. Volvo och andra expansiva företag vill inte att deras personal ska bo i baracker, utan de vill att personalen ska kunna bo i lägenheter.

Men nu får inte de privata byggföretagen sina kalkyler att gå ihop. Här har vi socialdemokrater föreslagit startlån för förstagångsköpare. Vi har föreslagit produktionsstöd till kommuner som Skellefteå och andra tillväxtkommuner där det behövs fler bostäder. Vi har föreslagit statliga krediter för att hålla nere kostnaderna.

Här finns alltså tre tydliga förslag som vi rent ekonomiskt kan komma igång med. Men från regeringens sida är det fortfarande tyst, samtidigt som de oroväckande nyheterna om ökade konkurser bland byggföretagen duggar tätt.

För några veckor sedan publicerades en debattartikel av ett antal företrädare för kommuner som står inför stora omställningar till följd av industrietableringar. Den var undertecknad av både socialdemokratiska och moderata politiker från såväl Skaraborg som de norra delarna av Sverige. I artikeln framfördes några konkreta förslag på insatser som regeringen kan göra för att stötta kommuner. Det handlade bland annat om att införa en riskdelningsmodell mellan kommun och stat, förslagsvis i form av kreditgarantier och räntefria lån. Ett annat förslag var att möjliggöra utbyggnad av elnät på prognos.

Vad svarar statsrådet de kommunföreträdare som här kommer med konstruktiva och konkreta förslag på hur staten skulle kunna gå in och stötta de kommuner som står inför störst förändringar till följd av den gröna omställningen?

Anf. 116 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu ställs det en hel del frågor som ligger utanför mitt ansvarsområde som civilminister, så jag kan inte riktigt gå in i detalj på varenda fråga som ställs här. Jag vill bara få det sagt för den som lyssnar.

Vad industrin efterfrågar, inklusive nyetableringen av industri som ska bidra till den gröna omställningen, är långsiktiga spelregler. Det är det som framför allt efterfrågas. Sedan behöver man el. Våldigt mycket av den nya industrialisering som sker och som kommer att fortsätta att ske är väldigt elintensiv. Där behövs leveranssäker el och fossilfri el, för industrin vill ju inte att produktionen ska bidra till klimatförändringarna. Det är vad som efterfrågas, och det är utifrån det som regeringen nu arbetar för att få ett elsystem som kan leverera fossilfri el i tid, där det behövs och i den mängd som behövs. Då kommer kärnkraften att spela en väldigt viktig roll.

Även om ny kärnkraft kan vara etablerad först om tio år är det oerhört viktigt för industrin och dessa nya företag att kunna få besked om detta. I den världen är tio år inte särskilt lång tid. Våldigt många av dem som nu planerar etablering i Sverige kommer att vara up and running inom mellan fem och tio år, och då spelar dessa besked en jätteväg roll.

Det handlar dock inte bara om att bygga ny kärnkraft. Det handlar om att producera elen på platser i Sverige där det i dag är elbrist och även om att bygga ut elsystemet så att vi kan leverera elen dit där den behövs och när den behövs.

Vad svarar jag de kommunföreträdare som kommer med konstruktiva förslag? Jo, att det är mycket välkommet. Tack så mycket för konstruktiva idéer och förslag! Vi tar dem vidare och kollar om de kan vara något för regeringen att gå vidare med. Alla förslag som är konstruktiva i det här avseendet och inom alla andra områden tar vi självklart väl emot. Jag får också många konstruktiva och bra inspel när jag gör mina olika kommunbesök.

En åtgärd vi nu vidtar för att underlätta etablering av nya företag är en särskild öronmärkning av 10 miljoner kronor till Länsstyrelsen Västerbotten, som ska samla tillståndsprövningar för delar av Sverige där vi ser industrietablering, för att snabba på prövningen. Det är en konkret åtgärd vi vidtagit på mitt ansvarsområde.

Här nämns de stora statliga subventionerna i bland annat USA och hur bra de har varit. Jag undrar om det är så Socialdemokraterna nu vill stärka svensk konkurrenskraft – genom enorma statliga subventioner. I så fall är det ett nytt besked som ges här i kväll. Några sådana besked har inte funnits tidigare – att vi nu ska införa enorma subventioner till industrier som vill etablera sig här. Det skulle vara intressant att veta om det är en ny politik från Socialdemokraterna.

Det låter faktiskt även lite som att man vill återinföra den reduktionsplikt som fanns under förra mandatperioden och som skulle ge dieselpriser på 30–35 kronor litern inom ganska kort tid. Är det den politiken Socialdemokraterna vill återgå till? Det låter nästan så i talarstolen här i kväll.

Anf. 117 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! I detta nu pågår i Skellefteå den etablering som man stått inför i sex och ett halvt år. Det är jättebra med långsiktiga förutsättningar som kanske är på plats om tio år, men grejen är att man redan i dag inte har tillräckligt med bostäder. Mariestad kommer i en snar framtid att stå inför ett liknande problem.

När en etablering av den här storleken hamnar i en kommun som Mariestad med knappt 25 000 invånare innebär det en möjlighet men också en rad utmaningar kring kompetensförsörjning, infrastruktur, energitillförsel och tillgång till bostäder, skolor och förskolor. Det är gemensamma utmaningar för alla kommuner som står inför stora industrietableringar.

Samtidigt har dessa kommuner samma utmaningar som många andra, med minskade barnkullar och en ekonomisk situation som leder till stora sparkrav. Att behöva minska personalen i välfärden när man inom några år står inför en stor befolkningstillväxt kan tyckas ologiskt, men det är en realitet när regeringen inte ger det stöd som kommunerna behöver i den ekonomiska kris som just nu råder.

Får de kommuner som nu går före inte det stöd de behöver kan det skapas en tvekan hos andra kommuner att följa efter. Staten kan inte utgå ifrån att kommuner med sämre ekonomiska förutsättningar vågar ta de risker som exempelvis Skellefteå tagit. Innan fler har flyttat in och börjat betala skatt, hyror och avgifter är det inte rimligt att kommunerna ska stå ensamma med dessa risker och investeringar. Staten måste därför dela på riskerna med kommunerna. Det skulle också bidra till en större folklig acceptans och framtidstro, där vi nu ser en skepticism sprida sig i takt med att planerna blir verklighet.

Anf. 118 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det är fortfarande lite oklart vad man menar. Ordet stöd kan betyda otroligt mycket. Stöd kan vara moraliskt – jag förstår att det inte är det som avses i den här debatten. Stöd kan också vara att underlätta genom att hjälpa till i tillståndprocesser, röja undan legala hinder och ta bort riksintressen eller annat som förhindrar bostadsbyggande. Sedan kan det vara direkta ekonomiska subventioner. Det är också en form av stöd. Det är lite otydligt, tycker jag, vad Socialdemokraterna är ute efter när de säger stöd i det här sammanhanget.

Regeringen stöder den gröna omställningen på olika sätt, bland annat genom en ny energipolitik som ska skapa bättre långsiktiga förutsättningar för fossilfri eltillförsel till industrin. Det är en form av stöd. Vi gör särskilda satsningar på länsstyrelsernas tillståndprocesser för att snabba på tillståndsgivningarna till de olika industrietableringarna. Vi har gett ett särskilt stöd till fordonsindustrin som går via Business Sweden och är direkt applicerbart på Mariestad. Det är en del av det stöd vi ger.

Sedan har vi, apropå den förra debatten om statsbidragen, ökat statsbidragen till kommunerna och regionerna – inklusive de tillskott som aviserades i vårändringsbudgeten – med 34 miljarder kronor för att kunna upprätthålla välfärdssektorn i kommuner och regioner så gott det går i den lågkonjunktur vi befinner oss i.

Regeringen stöder alltså denna omställning på olika sätt. Jag stänger inte dörren för att det kan komma ytterligare stöd för att klara av den gröna omställningen och den nyindustrialisering som sker på olika håll i vårt land. Men kom inte och säg att regeringen inte stöder någonting, för det gör vi faktiskt!

Därmed tackar jag för debatten och för den här kvällen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2023/24:616 om minskad tilldelning av medel till resursbibliotek

Anf. 119 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Mirja Räihä har frågat mig vad som ligger bakom neddragningen av stödet till Finlandsinstitutets bibliotek och hur jag tänker säkerställa resursbibliotekens framtid.

Kungliga biblioteket har under åren 2021–2023 haft i uppdrag att genomföra en satsning på de nationella minoriteternas bibliotek som resursbibliotek för respektive språkgrupp och för landets kommuner. För detta uppdrag har 10 miljoner kronor avsatts årligen.

I budgetpropositionen för 2024 tydliggjorde regeringen sin bedömning att resursbiblioteken för de nationella minoritetsspråken stärker tillgången till litteratur på de nationella minoritetsspråken och att man därför avser att förlänga den tidsbegränsade satsningen. Detta tydliggjordes också i samband med regleringsbrevet för 2024, där 10 miljoner kronor öronmärktes inom anslaget för satsningen på nationella minoriteters bibliotek. Hur dessa 10 miljoner kronor fördelas mellan de olika resursbiblioteken avgörs av den myndighet som förfogar över anslaget, i detta fall Kungliga biblioteket.

Regeringen är alltså tydlig med sitt stöd till resursbiblioteken och har inte bidragit till en neddragning. I ett mycket stramt ekonomiskt läge har regeringen i stället förlängt satsningen på resursbiblioteken och därmed bidragit till att säkerställa deras framtid.

Anf. 120 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Vilken jättepublik vi har, statsrådet. Fantastiskt!

Kungliga biblioteket har, precis som statsrådet säger, sedan 2021 haft i uppdrag att utveckla resursbibliotek för landets nationella minoriteter. Finlandsinstitutets bibliotek är resursbibliotek för det finska språket.

I resursbibliotekens uppdrag ingår bland annat att stödja landets folkbibliotek, skolbibliotek och regionala bibliotek i arbetet med minoritetsspråket, i det här fallet finska. Stödet ska vara främjande och konsultativt. Meningen är att det ska stärka kommunernas biblioteksverksamhet, inte att kommunerna ska få ett minskat ansvar. Resursbiblioteken ska främja medieförsörjning på de nationella minoritetsspråken, och arbetet ska ha ett särskilt fokus på tillgång till litteratur för barn och unga.

Finlandsinstitutets bibliotek är landets enda specialbibliotek när det gäller litteratur på det största av de fem nationella minoritetsspråken. Biblioteket omfattar cirka 20 000 medier, och personalen har specialkunskap inom finsk och sverigefinsk litteratur.

Bibliotekets bokråd sammanställer listor över nyutkommen finskspråkig litteratur för att underlätta bokinköpen för övriga bibliotek i hela landet. Biblioteket har digitala tjänster, med e-bibliotek och streamingtjänsten Cineasterna. Personer som är bosatta i Sverige kan få tillgång till de digitala tjänsterna.

Biblioteket erbjuder finskspråkiga bokpaket för läsecirklar. Paketet innehåller åtta exemplar av samma bok. Dessa paket lånas ut till hela landet.

Bibliotekets böcker och andra medier kan inte beställas till andra bibliotek via fjärrlån. Det finns dock undantag. Det gäller Stockholmsregionen.

Uppdraget är med andra ord omfattande. Finlandsinstitutet arbetar inte bara för Stockholmsregionen utan för hela landet.

Jag är väl medveten om att det är myndigheten som ansvarar för de medel som går till resursbiblioteken. Nu har Kungliga biblioteket dragit ned på finansieringen för Finlandsinstitutets resursbibliotek, från 2,1 miljoner kronor till 1,7 miljoner kronor. Det är en försvinnande liten summa i statens enorma budget men ofantligt mycket för den lilla verksamheten på resursbiblioteket.

Fru talman! I kväll har vi pratat om miljarder. Nu pratar vi om 400 000. Men det är 400 000 som är väldigt viktiga.

På biblioteket arbetar sammanlagt fem personer, inklusive chefen för biblioteket. Minskad budget kan innebära neddragning av personalstyrkan eller minskning av verksamheten, det vill säga stödet till hela landet. På Finlandsinstitutet befarar man att det kan bli både och, både neddragning av personal, neddragning av öppettider och neddragning av tjänsterna till hela landet.

Statsrådet säger i sitt svar på interpellationen att regeringen prioriterar resursbiblioteken och därför har budgeterat 10 miljoner till samtliga resursbibliotek och att det framgår av regleringsbrevet till Kungliga biblioteket. Det är dock Kungliga biblioteket som minskar stödet.

Hur kommer det sig att Kungliga biblioteket minskar budgeten med hela 400 000 om frågan är prioriterad för regeringen? Jag förstår att statsrådet inte vill detaljstyra. Men i min värld innebär en prioritering att man försöker bibehålla verksamheten i den form och den omfattning som den har i dag.

Anf. 121 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Vi har, tack och lov, inte ministerstyre i Sverige. Regeringen riktar en budget till sina myndigheter. Sedan står det myndigheterna fritt att inom ramen för budgeten och utifrån sina regleringsbrev sköta fördelningen av de medel de har blivit tilldelade.

Precis så är det också i detta fall. Regeringen har varit tydlig med att satsningen på resursbiblioteken är viktig och har därför tilldelat de 10 miljoner kronor som var aviserade och som finns avsatta för ändamålet. Men hur Kungliga biblioteket inom ramen för myndigheten väljer att fördela pengarna varken ska eller kan jag ha synpunkter på.

Anf. 122 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Jag är känd för att inte ge mig så lätt.

Detta svar får man när man mejlar till chefen för Finlandsinstitutets bibliotek: Jag arbetar på deltid på grund av resursbrist. Vänligen notera att svar kan dröja längre än vanligt.

För att rädda resursbiblioteket har hon beslutat att själv gå ned i arbetstid och lön. I min värld låter det inte vettigt att man ska behöva göra det.

I grund och botten handlar frågan om hela uppdragets finansiering och om huruvida 10 miljoner räcker för det arbete som ska genomföras. I detta fall ser man att det finns en stor efterfrågan på och ett stort behov av stöd från både bibliotekssektorn och den sverigefinska minoriteten men att medlen till uppdraget är ganska begränsade.

I sin slutredovisning skriver Kungliga biblioteket att fördelningen av medel förmodligen borde baseras även på efterfrågan men att en ökning av det totala anslaget skulle behövas för att kunna fördela bidrag utifrån efterfrågan. Det får givetvis bli en fråga för nästa budget.

De fortsätter: Ytterligare en aspekt som skiljer resursbiblioteken åt är villkoren för de olika språken i form av olika antal varieteter och att antalet språkbärare skiljer sig åt. Även tillgång till medier på de olika språken ser olika ut. Allt detta sammantaget gör att förutsättningarna för verksamheten skiljer sig åt mellan de olika resursbiblioteken, och fördelningen av medel borde av detta skäl förmodligen baseras på efterfrågan i någon grad.

Kungliga biblioteket bedömer dock att det i dagsläget inte är möjligt med någon betydande differentiering mellan de olika resursbibliotekens anslag. Det behövs minst en grundfinansiering i nivå med dagens för att kunna bedriva verksamhet vid respektive resursbibliotek.

Detta innebär givetvis att man jämför samtliga fem resursbibliotek. Alla får lika mycket pengar. Jag kommer att återkomma till hur pass mycket pengar det finns kvar på Kungliga biblioteket.

Finska biblioteket kom igång med resursbiblioteksverksamheten när uppdraget gavs. Då fick man 2,1 miljoner kronor till resursbiblioteksarbetet. I år får man 1,7 miljoner.

KB skriver följande: Ansökan från resursbiblioteket för finska visar på höga ambitioner kring verksamheten. Resursbiblioteket har dock vid flera tillfällen signalerat att det fattas resurser för att bedriva verksamheten som den nu är uppbyggd. Vissa delar är både tidskrävande och utgör en stor del av budgeten.

Vi har förstått att bokcirkelpaketet som skickas till olika kommuner i landet är både lyckade och populära men samtidigt kostsamma både ekonomiskt och personellt. För att minska arbetsbelastningen och även budgetposten för denna del av verksamheten föreslår vi att resursbiblioteket i stället tar fram ett metodstöd om hur dessa cirklar kan genomföras – det kan ju låta klokt. Stödet kan till exempel innehålla litteraturlistor och stöd för boksamtal etcetera.

Kungliga biblioteket varslar alltså om att man har för avsikt att besluta om mindre tilldelning för 2024. Nu har jag inte läst hela citatet, då tiden tar slut.

Fru talman! Kungliga biblioteket lägger därmed fram ett förslag på en kännbar neddragning av verksamheten på resursbiblioteket. Tyvärr tror biblioteket att detta arbetssätt, att börja dra ned på befintlig verksamhet i stället för att satsa på den verksamhet som visat sig vara behövd och som använts, kan bidra till att minoritetens förtroende för och tillit till Sveriges minoritetspolitiska satsningar skadas.

När man läser KB:s förslag känns det rakt av inte som att regeringen prioriterar minoritetsfrågorna, trots att det är andra gången statsrådet försöker övertyga mig om att det är så. När kommer man att prioritera frågan på riktigt?

Jag har också räknat ut att 5 gånger 1,7 miljoner blir 8,5 miljoner. Det innebär att det finns 1,5 miljoner kvar på Kungliga biblioteket. Varför drar man då ned på stödet när det är så kännbart att förlora 400 000?

Anf. 123 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag tror absolut att interpellanten har rätt i sina siffror och sina ifrågasättanden. Jag är dock osäker på om det är mig frågorna ska riktas till. Jag tror att man i det här fallet gör klokt i att gå till källan, det vill säga ta kontakt med och ställa frågorna till den berörda myndigheten, i det här fallet Kungliga biblioteket.

Återigen: Från regeringens sida har vi i budgetpropositionen tydliggjort att vår bedömning är att resursbiblioteken för de nationella minoritetsspråken stärker tillgången till litteratur på de nationella minoritetsspråken och är viktiga. Det är också därför som regeringen, i en tid då vi lever med ett mycket hårt pressat ekonomiskt läge, ändå har valt att förlänga satsningen på resursbiblioteken för att kunna säkerställa deras framtid.

Hur myndigheterna sedan väljer att fördela pengarna som de har fått inom ramen för de nationella minoriteterna och resursbiblioteken är upp till varje myndighet och är ingenting som vare sig jag eller regeringen ska eller kan ha synpunkter på.

Anf. 124 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Då är inte frågan prioriterad hos regeringen.

För inte så länge sedan debatterade vi Språkcentrum som ett tillfälligt projekt. Nu debatterar vi resursbiblioteken. Även om jag har pratat om Finlandsinstitutets bibliotek tror jag inte att de fyra övriga resursbiblioteken har det mycket bättre.

Man måste komma ihåg hur speciellt uppdraget är. När det kommer vuxna personer in på biblioteken och vill börja läsa på det språk som de delvis har tappat säger de att de behöver böcker på Alfons Åberg-nivå. De kan inte läsa svårare texter. Vi vet att läshastigheten ökar genom att man börjar med det enkla och sedan slutar med det svåra.

Jag har inte själv haft kontakt med Kungliga biblioteket, men Finlandsinstitutets resursbibliotek har givetvis haft den kontakten. Precis som jag har sagt tycker Kungliga biblioteket att resursbiblioteken gör för mycket och att de ska göra mindre så att de kostar mindre pengar.

Jag är inte så säker på att lösningen för Sveriges politik för de nationella minoriteterna är att resursbiblioteken gör mindre. Snarare ska de göra mer. Jag skulle vara nöjd om de 10 miljonerna var utdelade, men det är de inte.

Det är klart att statsrådet inte kan styra, men så pass tydlig borde man vara att man berättar vad man menar med prioritering. Jag tycker inte att Kungliga biblioteket prioriterar det som står i regeringens budget just nu.

Jag tackar för ordet och debatten, och jag tackar för att talmannen orkar med en så sen kväll.

Anf. 125 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag kan förstå att interpellanten ställer sig frågande. Det kan man naturligtvis göra. Men jag kan återigen egentligen bara upprepa det jag redan har sagt, nämligen att trots ett mycket stramt ekonomiskt läge har regeringen ändå valt att förlänga satsningen på resursbiblioteken för att därmed säkerställa deras framtid. Jag tänker att det i sig är en mycket tydlig signal om hur regeringen väljer att prioritera och att regeringen är tydlig med sitt stöd till resursbiblioteken genom att förlänga satsningen och inte bidra till en neddragning.

Vi kommer även i fortsättningen att avsätta 10 miljoner kronor årligen, och vi anser att resursbiblioteken spelar en mycket viktig roll i minoritetspolitiken och kommer att fortsätta att göra det.

Vad sedan Kungliga biblioteket gör inom ramen för sitt myndighetsuppdrag och sin budgetfördelning får stå för myndigheten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:623 om begränsning av barns tillgång till våldspornografi på nätet

Anf. 126 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat civilministern vilka åtgärder han avser att vidta för att minska barns och ungas tillgång till våldsamt och kvinnoförnedrande pornografi på nätet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Frågor som rör barn och unga ligger under flera statsråd, och inom mitt ansvarsområde ligger insatser mot skadlig mediepåverkan.

Mediemyndigheten har enligt sin instruktion att verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och att verka för att skydda barn från skadlig mediepåverkan.

I radio- och tv-lagen finns regler om skydd av barn för både radio och tv men även för så kallade videodelningsplattformar, som nu aktuella plattformar anses vara. En leverantör av en videodelningsplattform ska enligt radio- och tv-lagen vidta lämpliga åtgärder så att innehåll med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder inte tillhandahålls på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se detta, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Sådana åtgärder kan bestå av att införa ålders- eller föräldrakontrollssystem samt system för användarna att kunna flagga och rapportera visst innehåll. Mediemyndigheten har tillsyn över att leverantörerna vidtar sådana åtgärder.

EU:s förordning om en inre marknad för digitala tjänster, den så kallade DSA-förordningen, är sedan den 17 februari i år fullt ut tillämplig. Förordningen innehåller bland annat regler om hantering av olagligt innehåll. Den innehåller även krav på att vissa plattformar, exempelvis videodelningsplattformar, ska införa åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga.

I tillägg till de här kraven ska de mycket stora plattformsföretagen bedöma vilka risker deras verksamheter innebär utifrån en rad olika aspekter, varav en är negativa effekter för minderåriga. De ska sedan vidta åtgärder för att minska de risker som identifierats. Det kan handla om att införa ålders- eller föräldrakontroll och verktyg för att hjälpa minderåriga att anmäla övergrepp.

Mediemyndigheten har fått det huvudsakliga tillsynsansvaret vad gäller reglerna om skydd av minderåriga i DSA-förordningen. Detta tillsynsansvar omfattar leverantörer av förmedlingstjänster under svensk jurisdiktion.

Den typ av innehåll som Åsa Eriksson beskriver kan till stor del antas hittas på de allra största förmedlingstjänsterna, vilka inte övervakas nationellt utan direkt av Europeiska kommissionen. När det gäller innehåll som uppmärksammas av användare i Sverige men på sådana plattformar som faller under kommissionens eller annan medlemsstats tillsynsansvar kommer det att vara Post- och telestyrelsen, PTS, som i kraft av nationell samordnare för DSA har i uppdrag att vara länken till kommissionen eller den andra medlemsstaten för att vid behov bidra till efterlevnaden av reglerna i DSA. Mediemyndigheten kommer att utgöra ett expertstöd till PTS i sådana fall.

Anf. 127 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är mindre än en månad sedan vi debatterade precis samma ämne. Jag var då inte nöjd med det svar jag fick, och därför ställde jag en liknande interpellation till justitieminister Gunnar Strömmer för att fråga om regeringen avser att införa någon lagstiftning för att begränsa minderårigas åtkomst till våldspornografi på nätet. Då fick jag svaret att jag skulle ställa frågan till civilminister Slottner, och då gjorde jag det. Och nu har frågan överlämnats till kulturministern. Inte något ont om kulturministern – det är trevligt att debattera med kulturministern – men jag förväntar mig inget svar från kulturministern om ny lagstiftning. Men jag hoppas att jag har fel.

Fru talman! Det här är en otroligt viktig fråga. Precis som vi konstaterade för mindre än en månad sedan har i stort sett alla barn och ungdomar i Sverige i dag tillgång till våldspornografi i sina datorer, plattor och telefoner. Vi vet att porrkonsumtionen ökar och går ned i åldrarna, och vi vet att mainstreamporren blir alltmer våldsamt och att tortyr är vanligt förekommande.

Fru talman! För att vara tydlig: Porr är inte sex. Den våldsamma kvinnoförnedrande porren visar filmade gruppvåldtäkter, grova sexuella övergrepp och förnedring av kvinnor. Det är den totala motsatsen till jämställdhet och alla människors lika värde, som vi ju arbetar för.

Fru talman! Förra hösten presenterade Jämställdhetsmyndigheten en rapport som slog fast att dubbelt så många flickor och unga kvinnor som har dödats i en partnerrelation har strypts till döds jämfört med kvinnor över 25 år.

Vad beror det på, kan man fråga sig. Statsrådets kollega, jämställdhetsminister Paulina Brandberg, säger att hon ser ett nära samband mellan ungas obegränsade tillgång till våldsporr och det ökade strypvåldet. Forskare ger henne rätt – allt fler unga killar är i dag porrskadade, tyvärr, och det ger effekter även på de människor som finns i deras närhet.

Jämställdhetsministern säger att hon vill begränsa barns tillgång till våldspornografi. Regeringen har givit Rättsmedicinalverket i uppdrag att göra en kartläggning av strypvåld för att fler ska dömas. Det är bra.

Statsrådets kollega säger i en intervju: ”Vi har varit blinda för ungdomars porrkonsumtion och hur det påverkar dem i deras relationer.” Ja, säger jag, och vad tänker regeringen göra åt det?

Den socialdemokratiska regeringen gav år 2020 Barnombudsmannen i uppdrag att utifrån barnkonventionen kartlägga befintlig kunskap såväl från forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar eller exponeras för pornografi.

Fru talman! Vi hörde i statsrådets svar att det finns myndigheter som ska följa om plattformar som visar skadligt innehåll vidtar åtgärder eller inte, så jag vill fråga statsrådet om hon har fått några rapporter från Post- och telestyrelsen om att Pornhub har vidtagit några åtgärder.

Anf. 128 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Ja, lite lätt déjà vu-känsla – jag får be Åsa Eriksson om ursäkt för att hon får dras med mig även i denna interpellationsdebatt. Men precis som jag sa i den förra debatten och kommer att göra även i denna är det ju så att barns och ungas både fysiska och psykiska hälsa och välmående är någonting som skär genom många olika departement. Det är också därför som en sådan här fråga studsar mellan departementen och till slut silas ned till mig när den kommer att handla om trygghet på nätet och myndigheten i fråga ligger hos mig. Men det är klart att man kan skära frågan på många olika sätt.

Ledamoten nämnde själv uppdraget som regeringen har givit till Rättsmedicinalverket. Det är ett led i att försöka både kartlägga och sammanställa den befintliga kunskapen om just strypvåld för att se hur vi när det förekommer i ett sexuellt sammanhang bättre kan se till att motverka det och värdera riskerna med det. Det är en sak regeringen gör just nu.

Det uppdrag som under den tidigare regeringen var givet till Barnombudsmannen nämnde ledamoten också. Barnombudsmannen konstaterade att det saknades utvärderingar av flera av de filter som användes på många skolor.

Man har också tittat på frågan om åldersverifiering. Den frågan ligger hos min kollega på Justitiedepartementet. Vi vet att det är problematiskt även inom den ramen, då det faktiskt handlar om grundlagsändringar som skulle krävas. Man omfattas ju av yttrandefrihetsgrundlagen, förbud mot censur och annat som försvårar detta.

När det gäller den lagstiftning som ledamoten efterfrågar hänvisar jag återigen till DSA, som faktiskt används fullt ut sedan mitten av februari, även i Sverige, och som är en bra reglering som också sker på EU-nivå. Tanken med den förordningen är att skapa en säkrare onlinemiljö genom att det ska finnas ett regelverk men också krav för hantering av olagligt innehåll hos digitala plattformar.

Vad gäller ledamotens fråga om det har kommit några rapporter till mig är det inget som jag i dag kan svara på. Jag kan naturligtvis ta reda på hur det ser ut med den rapporteringen, men det är ingenting som har nått mig personligen ännu när det gäller detta.

Anf. 129 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet, för jag upplever ändå att det finns en ärlig vilja att faktiskt svara på frågorna. För mig som interpellant är det roligt, så jag tackar så mycket för det och hoppas att vi tillsammans kan hitta sätt att göra skillnad i praktiken.

Det här är jättestora problem för många människor. Även om de kräver grundlagsändringar menar jag att vi behöver titta på det, för vi kan inte låta flera generationer barn och unga få en helt skev och förstörd bild av vad sexuella relationer handlar om och bli porrskadade. Det är ett svek mot både killar och tjejer, menar jag – mot alla som drabbas av det här. Då kan vi som vuxna inte bara se på och säga att det är för svårt, utan vi har ett ansvar att faktiskt göra något åt det.

Fru talman! De globala porrsajterna agerar systematiskt för att normalisera sexuellt våld. Det är tragiskt, men så är det. Även om det kanske inledningsvis finns ett motstånd hos den som tittar mot att se det här grova våldet får man direkt när man tittar en indikation på att det här är fullt normalt. Man får direkt under klippen se hur många andra som har tittat på det här och gjort tummen upp och gillat det. Man invaggas alltså i en tro att det här är normalt fastän det inte är det.

Fru talman! Som jag poängterade i vår förra debatt är det mängder av personal redan i grundskolan som larmar om att tonen i språket och attityden mot tjejer har blivit mer förnedrande och att det härrör sig från ökat porr-tittande. Skolkuratorer och skolsköterskor är förtvivlade över att unga tjejer tror att de måste gå med på analsex, gruppsex och strypsex för att betraktas som normala och attraktiva. Allt fler tjejer söker hjälp på ungdomsmottagningar för smärtor och skador i samband med våldsamt sex, som de tror är normalt sex. Vi kan inte låta den här destruktiva utvecklingen fortsätta.

Fru talman! När vi hade den här debatten förra gången överlämnade jag en bok, *Stora porrboken*, till statsrådet. Jag undrar om den gav några nya insikter och om statsrådet tänker följa det som föreslås i boken: att göra mer för att begränsa barns tillgång till porr.

Även om DSA-förordningen är ganska ny undrar jag när statsrådet förväntar sig att den förordningen kommer att ge effekt.

Anf. 130 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag börjar med ledamotens sista fråga, det vill säga när DSA kommer att ge effekt.

Jag hoppas naturligtvis att den kommer att ge effekt på en gång. Det är därför vi har förordningen. Vi ser behovet av att reglera detta inom ramen för EU-samarbetet, för vi ser att det inte bara är ett nationellt problem. Det handlar om stora onlineplattformar där mycket av det här innehållet sprids på olika vis, och man behöver ha lagstiftning som sträcker sig utanför nationens gränser för att kunna komma till rätta med problemen.

Det är också därför som det är skrivet i förordningen att onlineplattformar med fler än 45 miljoner användare i månaden faller under EU-kommissionens tillsynsansvar. Det är ett sätt att se till att det när man jobbar med de stora plattformarna finns en motpart som både kan få överblicken från flera nationer så att man inte är bunden av nationsgränserna och kan föra talan för i det här fallet Europa som helhet. På så sätt kan man också vara lite tuffare i denna fråga.

Min förväntan är naturligtvis att eftersom förordningen har börjat gälla från och med mitten av februari kommer den också att kunna ha effekt. Förordningen i sig kommer dock inte att lösa några problem, utan detta bygger på att vi också ser att det här är ett utbrett problem och att man behöver jobba på flera olika fronter. Det är därför jag är tydlig med att

regeringens arbete i denna fråga skär mellan olika departement och bygger på att vi tittar på både kartläggning för att förstå problematiken, utbildning, lagstiftning och arbete inte bara i Sverige utan också inom ramen för EU för att ytterst kunna skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan.

Detta bygger på att man måste ha ett brett anslag när frågan hanteras. Det är också en fråga som handlar om att barn och unga utsätts för både våldsporr och andra skadliga saker på nätet. Jag tror att vi generellt i samhället behöver föra en bredare debatt om vad barn och unga blir utsatta för och hur vi med hjälp av både statens och samhällets kraft ska kunna komma till rätta med de problem som vi vet finns i onlinevärlden och som våra barn och unga i dag, vare sig de vill eller inte, blir en del av.

Här kommer det att krävas insatser på både statlig och samhällelig nivå och på både nationell nivå och EU-nivå samt ett regeringsarbete som skär brett mellan de olika departementen. Regeringen behöver jobba samlat för att kunna skapa kraft och effekt när det gäller att motverka skadlig mediepåverkan.

Anf. 131 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag håller med statsrådet om att man verkligen behöver jobba brett med både denna och många andra frågor. Det finns inte bara en sak som löser problemet. Detta är en av anledningarna till att vi socialdemokrater när vi satt i regeringsställning också såg till att ändra i läroplanen och lärarutbildningen, för att man behöver få ökad kunskap, och tillsatte utredningarna och så vidare.

Men det räcker tyvärr inte med upplysning och kunskap, utan jag menar att det också behövs lagstiftning. Lagstiftning var också ett av de verktyg som statsrådet själv nämnde.

När vi sågs här förra gången berättade jag om Storbritannien och deras Online Safety Act, som antogs förra året. Där läggs en skyldighet på pornografisajter att verifiera att användare är över 18 år. Jag vill fråga om statsrådet är beredd att ta initiativ till en liknande lagstiftning i Sverige, om man ser att DSA inte får denna effekt.

Anf. 132 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Jag ska återkoppla till den grundfråga som ledamoten ställde, det vill säga vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska barns och ungas tillgång till våldsamt och kvinnoförnedrande pornografi på internet. Jag tänker att det är viktigt att vi har samma grundvärde in i detta: Vi ser frågans allvar och förstår behovet av att skydda barn och unga från alla former av våld, så även på nätet.

Det finns en rad pågående insatser och åtgärder inom ramen för regeringens arbete. Inom ramen för mitt departement och mitt arbete har Mediemyndigheten ett otroligt viktigt ansvar när det gäller att skydda mot skadlig mediepåverkan, både genom tillsyn och genom främjandearbete, naturligtvis; det har jag varit inne på tidigare. Man ska också nu kunna använda sig av DSA-förordningen när det gäller att skydda minderåriga under svensk jurisdiktion.

Ledamoten efterfrågar lagstiftning. Lagstiftning har kommit på plats i och med förordningen, som börjat gälla från och med mitten av februari. Nu behöver vi se hur detta faller ut och hur man kan använda sig av den inom ramen för både Sveriges och EU-kommissionens arbete.

Sedan kommer regeringen naturligtvis att återkomma när det gäller de andra leden, där vi också har arbete igång, för detta är en fråga som behöver hanteras på bredden, precis som vi bägge har varit inne på.

Frågor om huruvida det kommer mer eller annan lagstiftning kan inte jag svara på, utan dem behöver jag hänvisa till min kollega på Justitiedepartementet. Man ska kanske inte tipsa varandra om hur interpellationer ska skrivas, men jag tror att det, om interpellanten försöker specificera sin fråga lite mer mot lagstiftning, kanske finns en större chans att justitieministern svarar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2023/24:106 Riksrevisionens rapport om statens hantering av markintrång

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:81 Begränsningar och kontroll i fråga om elektroniska kommunikationstjänster och besök på särskilda ungdomshem

2023/24:2830 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

2023/24:2834 av Maj Karlsson m.fl. (V)

2023/24:2837 av Martina Johansson m.fl. (C)

2023/24:2838 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:83 Ersättning för höga sjuklönekostnader upphör

2023/24:2835 av Mats Berglund m.fl. (MP)

2023/24:2839 av Isabell Mixter m.fl. (V)

2023/24:2841 av Anders W Jonsson m.fl. (C)

med anledning av skr. 2023/24:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023

2023/24:2836 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 mars

2023/24:646 Gränsöverskridande järnvägstrafik för stärkt totalförsvaret

av *Niklas Karlsson* (S)

till försvarsminister *Pål Jonson* (M)

Prot. 2023/24:90

2 april

Svar på

interpellationer

2023/24:647 Terrorlistning av IRGC

av *Alexandra Völker* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:648 Situationen i Etiopien

av *Alexandra Völker* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:649 Västmanlänningars tillgång till sjukvård

av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:650 Rysslands tvångsförflyttning av ukrainska barn

av *Carina Ödebrink* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:651 Ivos granskning av LARO-mottagningar

av *Yasmine Bladelius* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:652 Kostnaderna för hyrläkare

av *Lena Bäckelin* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:653 Institutet för mänskliga rättigheter

av *Per-Arne Håkansson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 25 mars

2023/24:654 Tåget – en klimatfråga

av *Anna Lasses* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:655 Våld i nära relationer

av *Helena Vilhelmsson* (C)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:656 Fossilfri konkurrenskraft inom bygg- och anläggningssektorn

av *Katarina Luhr* (MP)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 27 mars

2023/24:657 Lagrum för ekonomiskt våld

av *Åsa Eriksson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:658 Trygghet och säkerhet vid rastplatser för yrkestrafikförare

av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:659 Åtgärder mot bankers övervinster

av *Mikael Damberg* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:660 Rättsliga rådets roll

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 28 mars

Prot. 2023/24:90

2 april

2023/24:661 Kriminaliseringen av narkotika

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 mars

2023/24:754 Transportstyrelsen och skärpt miljökontroll vid besiktning

av *Linda W Snecker* (V)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:755 Nya statliga arbetstillfällen till Härnösand

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:756 En modern och ändamålsenlig pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:757 Folkbibliotekens behov av statligt stöd

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrånd (M)

2023/24:758 Regeringens planer för Sida i Härnösand

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:759 Kompletterande utbud av flyglinjer

av *Anette Rangdag* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:760 Temporär trafikplikt

av *Anette Rangdag* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:761 Upphandling med kravspecifikation på flygoperatör

av *Anette Rangdag* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 25 mars

2023/24:762 Den nordiska arbetsmarknadsmodellen

av *Teresa Carvalho* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 26 mars

2023/24:763 EU:s avtal med och finansiering av Kubas regim

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Johan Forssell (M)

Prot. 2023/24:90
2 april

den 27 mars

2023/24:764 Negativ påverkan vid vårdnadstvister

av *Runar Filper* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:765 Framtiden för Sveriges digitala luftrum

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:766 Tillgång till studentbostäder

av *Katarina Luhr* (MP)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

den 28 mars

2023/24:767 Rekryteringsbas för värnplik

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:768 Idefjorden

av *Andrea Andersson Tay* (V)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:769 Privatisering av primärvården i Gävleborg

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 mars

2023/24:715 Fiske efter lax

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:735 Försvarsmakten och vindkraftverk

av *Birger Lahti* (V)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:734 Socialtjänstens insatser gentemot vårdnadshavare

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:732 Okunskap om pensionssystemet

av *Daniel Persson* (SD)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:733 Folkbildning i hela landet

av *Jonathan Svensson* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:736 Slutavverkningsbar skog

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:737 Stöd till adopterade från Chile

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:738 Sveriges agerande och mänskliga rättigheter för palestinier i Gaza

av *Dzenan Cisija* (S)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:739 Samsjuklighetsutredningen

av *Karin Sundin* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:740 Huvudmannaskapsutredningen om den personliga assistansen

av *Karin Sundin* (S)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:741 Utredningen Framtidens socialtjänst

av *Karin Sundin* (S)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:742 2020 års tolktjänstutredning

av *Karin Sundin* (S)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:743 Gängens utnyttjande av flickor och kvinnor

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:745 Acceptans för prospektering

av *Johnny Svedin* (SD)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:744 Immaterialrättigheter och skydd mot kriminalitet

av *Johnny Svedin* (SD)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:746 Samarbete mellan företag och akademien

av *Johnny Svedin* (SD)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:747 Samarbete mellan akademien och näringslivet

av *Johnny Svedin* (SD)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2023/24:748 Umgångessabotage

av *Runar Filper* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:751 Arbetet med arbetslösa med kort utbildning

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:749 Undantag för shotflaskor

av *Mattias Ottosson* (S)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:753 Etableringsfriheten för LARO-mottagningar

av *Yasmine Bladelius* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:752 Tidsplan för ny förverkandlagstiftning

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

Prot. 2023/24:90
2 april

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.05.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 55 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 91 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 20–21

mars.....	1
Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S)	4
Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	4
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S)	5
Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	5
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD)	5
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	6
Anf. 8 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	7
Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	7
Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	8
Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	8
Anf. 12 ANNA LASSES (C).....	8
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	9
Anf. 14 ANNA LASSES (C).....	9
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	10
Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP).....	10
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	11
Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP).....	11
Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	11
Anf. 20 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	12
Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	12
Anf. 22 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	13
Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	13
Anf. 24 MAGNUS BERNTSSON (KD)	14
Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	14
Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD)	15
Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	15
Anf. 28 ELIN NILSSON (L).....	15
Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	16
Anf. 30 ELIN NILSSON (L).....	16
Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	16
§ 2 Justering av protokoll.....	16
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	16
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	17
§ 5 Meddelande om statsministerns frågestund	17
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	17
§ 7 Anmälan om faktagpromemoria	20
§ 8 Anmälan om granskningsrapport	20
§ 9 Ärenden för bordläggning.....	20
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:469 om tullens ökade	
åtaganden.....	20
Anf. 32 Finansminister ELISABETH	
SVANTESSON (M).....	20
Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (S)	21

Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	22
Anf. 35 PATRIK BJÖRCK (S).....	23
Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	24
Anf. 37 PATRIK BJÖRCK (S).....	24
Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:470 om bostadskrisens konsekvenser för svensk ekonomi	25
Anf. 39 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
Anf. 40 MIKAEL DAMBERG (S)	26
Anf. 41 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	27
Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (S)	28
Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	29
Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (S)	30
Anf. 45 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	31
§ 12 Svar på interpellationerna 2023/24:492, 619 och 620 om inflationens konsekvenser för hushållens ekonomi.....	31
Anf. 46 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	31
Anf. 47 LINUS SKÖLD (S).....	32
Anf. 48 ISAK FROM (S).....	33
Anf. 49 JYTTE GUTELAND (S)	34
Anf. 50 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	35
Anf. 51 LINUS SKÖLD (S).....	36
Anf. 52 ISAK FROM (S).....	36
Anf. 53 JYTTE GUTELAND (S)	37
Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	37
Anf. 55 LINUS SKÖLD (S).....	38
Anf. 56 FÖRSTE VICE TALMANNEN	39
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:549 om stigande matpriser	39
Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	39
Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S)	39
Anf. 59 LINUS SKÖLD (S).....	40
Anf. 60 EDWARD RIEDL (M)	41
Anf. 61 ISAK FROM (S).....	42
Anf. 62 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	42
Anf. 63 JYTTE GUTELAND (S)	43
Anf. 64 LINUS SKÖLD (S).....	44
Anf. 65 EDWARD RIEDL (M)	45

Anf. 66 ISAK FROM (S)	45
Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	46
Anf. 68 JYTTE GUTELAND (S).....	47
Anf. 69 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	47
Ajournering	48
Återupptaget sammanträde	48
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:590 om konsekvenser av statliga bolags framtidssäkring	48
Anf. 70 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	48
Anf. 71 HANNA WESTERÉN (S)	49
Anf. 72 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	50
Anf. 73 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	51
Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S)	51
Anf. 75 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	52
Anf. 76 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	53
Anf. 77 HANNA WESTERÉN (S)	54
Anf. 78 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	54
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:606 om statens ägarstyrning av Svevia AB	54
Anf. 79 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	54
Anf. 80 ISAK FROM (S)	55
Anf. 81 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	56
Anf. 82 ISAK FROM (S)	56
Anf. 83 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	57
Anf. 84 ISAK FROM (S)	57
Anf. 85 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	58
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:571 om motverkande av social dumpning	58
Anf. 86 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	58
Anf. 87 KRISTOFFER LINDBERG (S)	59
Anf. 88 SANNA BACKESKOG (S)	60
Anf. 89 PATRIK LUNDQVIST (S).....	61
Anf. 90 LINNÉA WICKMAN (S)	62
Anf. 91 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	63
Anf. 92 KRISTOFFER LINDBERG (S)	64
Anf. 93 SANNA BACKESKOG (S)	65
Anf. 94 PATRIK LUNDQVIST (S).....	65
Anf. 95 LINNÉA WICKMAN (S)	66
Anf. 96 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	66
Anf. 97 KRISTOFFER LINDBERG (S)	67
Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	68

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:614 om kommunernas finansiering.....	69
Anf. 99 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	69
Anf. 100 SANNA BACKESKOG (S).....	69
Anf. 101 KRISTOFFER LINDBERG (S).....	70
Anf. 102 PATRIK LUNDQVIST (S).....	71
Anf. 103 LINNÉA WICKMAN (S).....	72
Anf. 104 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	74
Anf. 105 SANNA BACKESKOG (S).....	75
Anf. 106 KRISTOFFER LINDBERG (S).....	76
Anf. 107 PATRIK LUNDQVIST (S).....	76
Anf. 108 LINNÉA WICKMAN (S).....	77
Anf. 109 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	78
Anf. 110 SANNA BACKESKOG (S).....	79
Anf. 111 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	79
§ 18 Svar på interpellation 2023/24:629 om stöd till grön omställning.....	80
Anf. 112 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	80
Anf. 113 IDA EKEROTH CLAUSON (S).....	81
Anf. 114 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	82
Anf. 115 IDA EKEROTH CLAUSON (S).....	82
Anf. 116 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	83
Anf. 117 IDA EKEROTH CLAUSON (S).....	84
Anf. 118 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	85
§ 19 Svar på interpellation 2023/24:616 om minskad tilldelning av medel till resursbibliotek.....	86
Anf. 119 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	86
Anf. 120 MIRJA RÄIHÄ (S).....	86
Anf. 121 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	87
Anf. 122 MIRJA RÄIHÄ (S).....	87
Anf. 123 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	89
Anf. 124 MIRJA RÄIHÄ (S).....	89
Anf. 125 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	89
§ 20 Svar på interpellation 2023/24:623 om begränsning av barns tillgång till våldspornografi på nätet.....	90
Anf. 126 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	90
Anf. 127 ÅSA ERIKSSON (S).....	91
Anf. 128 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	92
Anf. 129 ÅSA ERIKSSON (S).....	92
Anf. 130 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	93
Anf. 131 ÅSA ERIKSSON (S).....	94
Anf. 132 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M).....	94
§ 21 Bordläggning.....	95
§ 22 Anmälan om interpellationer.....	95
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	97
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	98
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.05.....	100